

**ADDIKO BANK AD,
PODGORICA**

**Finansijski iskazi
31. decembar 2018. godine
i Izvještaj nezavisnog revizora**

SADRŽAJ

Strana

IZVJEŠTAJ NEZAVISNOG REVIZORA	1 - 2
FINANSIJSKI ISKAZI	
Bilans uspjeha	3
Bilans stanja	4
Iskaz o promjenama na kapitalu	5
Iskaz o tokovima gotovine	6
Napomene uz finansijske iskaze	7 – 70
Prilog: Godišnji izvještaj menadžmenta o poslovanju	

IZVJEŠTAJ NEZAVISNOG REVIZORA

Odboru direktora i akcionaru ADDIKO bank AD, Podgorica

Izvršili smo reviziju priloženih finansijskih iskaza (strane 3 do 70) ADDIKO bank AD, Podgorica (u daljem tekstu: „Banka“), koji obuhvataju bilans stanja na dan 31. decembra 2018. godine i odgovarajući bilans uspjeha, iskaz o promjenama na kapitalu i iskaz o tokovima gotovine za godinu koja se završila na taj dan, kao i pregled značajnih računovodstvenih politika i druge napomene uz finansijske iskaze.

Odgovornost rukovodstva za finansijske iskaze

Rukovodstvo je odgovorno za sastavljanje i fer prezentaciju ovih finansijskih iskaza u skladu sa Zakonom o računovodstvu Crne Gore i propisima Centralne banke Crne Gore koji regulišu finansijsko izvještavanje banaka, kao i za interne kontrole koje rukovodstvo smatra neophodnim za sastavljanje finansijskih iskaza koji ne sadrže pogrešne informacije od materijalnog značaja, nastale usljed kriminalne radnje ili greške.

Odgovornost revizora

Naša odgovornost je da izrazimo mišljenje o priloženim finansijskim iskazima na osnovu obavljene revizije. Reviziju smo obavili u skladu sa Zakonom o reviziji Crne Gore, Zakonom o računovodstvu Crne Gore i standardima revizije primjenljivim u Crnoj Gori. Ovi standardi nalažu usaglašenost sa etičkim principima i da reviziju planiramo i obavimo na način koji omogućava da se, u razumnoj mjeri, uvjerimo da finansijski iskazi ne sadrže pogrešne informacije od materijalnog značaja.

Revizija uključuje sprovođenje postupaka u cilju pribavljanja revizorskih dokaza o iznosima i objelodanjivanjima u finansijskim iskazima. Izbor postupaka zavisi od revizorskog prosuđivanja, uključujući procjenu rizika materijalno značajnih grešaka sadržanih u finansijskim iskazima, nastalih usljed kriminalne radnje ili greške. Prilikom procjene ovih rizika, revizor razmatra interne kontrole koje su relevantne za sastavljanje i fer prezentaciju finansijskih iskaza u cilju osmišljavanja najboljih mogućih revizorskih procedura, ali ne u cilju izražavanja mišljenja o efikasnosti sistema internih kontrola Banke. Revizija takođe uključuje ocjenu primijenjenih računovodstvenih politika i vrednovanje značajnijih procjena koje je izvršilo rukovodstvo, kao i ocjenu opšte prezentacije finansijskih iskaza.

Smatramo da su revizorski dokazi koje smo pribavili dovoljni i odgovarajući i da obezbjeđuju solidnu osnovu za izražavanje našeg mišljenja.

Mišljenje

Po našem mišljenju, finansijski iskazi prikazuju istinito i objektivno, po svim materijalno značajnim pitanjima, finansijsku poziciju Banke na dan 31. decembra 2018. godine, kao i rezultate njenog poslovanja i tokove gotovine za godinu koja se završila na taj dan, u skladu sa računovodstvenim propisima Crne Gore i propisima Centralne banke Crne Gore koji regulišu finansijsko izvještavanje banaka.

(nastavlja se)

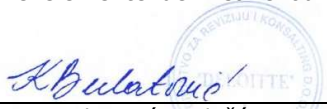
IZVJEŠTAJ NEZAVISNOG REVIZORA (nastavak)

Odboru direktora i akcionaru ADDIKO bank AD, Podgorica (nastavak)

Izveštaj o drugim zakonskim i regulatornim uslovima

Rukovodstvo Banke je odgovorno za sastavljanje godišnjeg izvještaja menadžmenta o poslovanju u skladu sa zahtjevima Zakona o računovodstvu Crne Gore, koji nije sastavni dio priloženih finansijskih iskaza. U skladu sa Zakonom o reviziji Crne Gore, naša odgovornost je da izrazimo mišljenje o usklađenosti priloženog godišnjeg izvještaja menadžmenta o poslovanju za 2018. godinu sa finansijskim iskazima za tu poslovnu godinu. Prema našem mišljenju, finansijske informacije objelodanjene u godišnjem izvještaju menadžmenta o poslovanju za 2018. godinu usaglašene su sa revidiranim finansijskim iskazima za godinu koja se završava 31. decembra 2018. godine, a godišnji izvještaj menadžmenta o poslovanju za 2018. godinu sadrži sve elemente definisane odredbama Zakona o računovodstvu.

Deloitte d.o.o. Podgorica
25. mart 2019. godine

Katarina Bulatović, Ovlašćeni revizor
(Licenca broj 067 izdata 31. marta 2015.
godine)

ADDIKO BANK AD, PODGORICA

BILANS USPJEHA
U periodu od 1. januara do 31. decembra 2018. godine
(U hiljadama EUR)

	<u>Napomene</u>	<u>2018.</u>	<u>Korigovano</u> <u>2017.</u>
Prihodi od kamata i slični prihodi	3.1, 7a	13.514	12.363
Rashodi od kamata i slični rashodi	3.1, 7b	(4.155)	(4.647)
Neto prihodi od kamata		9.359	7.716
Prihodi od naknada i provizija	3.1, 9a	3.983	3.148
Rashodi naknada i provizija	3.1, 9b	(1.959)	(1.710)
Neto prihodi od naknada i provizija		2.024	1.438
Neto dobitak / gubitak usled prestanka priznavanja finansijskih instrumenata koji se ne vrednuju po fer vrijednosti kroz bilans uspjeha	3.5, 10	6	42
Neto gubici/dobici od kursnih razlika	3.2, 11	197	181
Neto dobitak/gubitak po osnovu prestanka priznavanja ostale imovine		-	(16)
Ostali prihodi	13b	1.274	2.417
Troškovi zaposlenih	3.9, 12a	(4.503)	(4.224)
Troškovi amortizacije	3.6, 12c	(406)	(348)
Opšti administrativni troškovi	12b	(4.606)	(4.728)
Neto prihodi/rashodi po osnovu obezvređenja finansijskih instrumenata koji se ne vrednuju po fer vrijednosti kroz bilans uspjeha	3.5, 8	(751)	(3.065)
Troškovi rezervisanja	3.5, 8	(160)	2.160
Ostali rashodi	13a	(93)	(101)
DOBIT PRIJE OPOREZIVANJA		2.341	1.472
Porez na dobit	3.3, 14	-	-
NETO PROFIT		2.341	1.472

Napomene na stranama 7 do 70
 čine sastavni dio ovih finansijskih iskaza.

Podgorica, 25. mart 2019. godine

 Christoph Schoen

Glavni izvršni direktor

 Rade Bajić

Izvršni direktor za poslove
 upravljanja rizicima i finansije

 Boris Čabrilo

Direktor Odjeljenja za
 računovodstvo i izvještavanje

BILANS STANJA
Na dan 31. decembra 2018. godine
(U hiljadama EUR)

	<u>Napomena</u>	<u>2018.</u>	<u>Korigovano 2017.</u>
SREDSTVA			
Novčana sredstva i računi depozita kod centralnih banaka	3.4, 15	44.405	56.187
Finansijska sredstva po amortizovanoj vrijednosti		189.902	204.539
Kredit i potraživanja od banaka	3.5, 16	4.614	5.294
Kredit i potraživanja od klijenata	3.5, 17	185.112	198.586
Hartije od vrijednosti	3.5, 18	-	659
Ostala finansijska sredstva	21b	176	13
Finansijska sredstva koja se drže za trgovanje		4	-
Ostala finansijska sredstva		4	-
Nekretnine, postrojenja i oprema	3.6, 19	1.224	1.658
Nematerijalna sredstva	3.6, 20	1.110	130
Ostala sredstva	21a	1.286	1.367
UKUPNA SREDSTVA		237.931	263.894
OBAVEZE			
Finansijske obaveze koje se iskazuju po amortizovanoj vrijednosti		206.837	228.808
Depoziti klijenata	22	187.366	201.479
Kredit i banaka i centralnih banaka	3.8, 23a	3.533	19.081
Kredit i klijenata koji nijesu banke	3.8, 23b	15.938	8.248
Finansijske obaveze koja se drže radi trgovanja		38	-
Ostale finansijske obaveze		38	-
Rezerve	3.5, 3.9, 24	1.835	1.430
Ostale obaveze	25	2.431	5.762
Subordinisani dugovi	26	5.502	5.564
UKUPNE OBAVEZE		216.643	241.564
KAPITAL			
Akcijski kapital	3.11, 27	125.100	125.100
Gubitak iz prethodnih godina		(106.227)	(106.904)
Dobit tekuće godine		2.341	1.472
Ostale rezerve	27	74	2.662
Ukupan kapital		21.288	22.330
UKUPAN KAPITAL I OBAVEZE		237.931	263.894
VANBILANSNA EVIDENCIJA	3.12, 28	336.344	320.419

Napomene na stranama 7 do 70
 čine sastavni dio ovih finansijskih iskaza.

Podgorica, 25. mart 2019. godine

Christoph Schoen
 Glavni izvršni direktor

Rade Bajić
 Izvršni direktor za poslove
 upravljanja rizicima i finansije

Boris Čabrilo
 Direktor Odjeljenja za
 računovodstvo i izvještavanje

ADDIKO BANK AD, PODGORICA

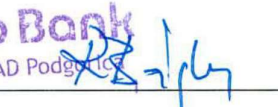
ISKAZ O PROMJENAMA NA KAPITALU
U periodu od 1. januara do 31. decembra 2018. godine
(U hiljadama EUR)

	Akcijski kapital	Ostale rezerve	Akumulirani gubitak	Ukupno
Stanje, 01. januar 2017. godine	125.100	2.588	(106.904)	20.784
Ostale rezerve	-	74	-	74
Dobit tekuće godine	-	-	1.472	1.472
Stanje, 31. decembar 2017. godine	125.100	2.662	(105.432)	22.330
Stanje, 01. januar 2018. godine prije reklasifikacije	125.100	2.662	(105.432)	22.330
Efekti primjene MSFI9 počev od 01.01.2018.	-	-	(3.383)	(3.383)
Zatvaranje regulatorne rezerve	-	(2.588)	2.588	-
Stanje, 01. januar 2018. godine korigovano	125.100	74	106.227	18.947
Dobit tekuće godine	-	-	2.341	2.341
Stanje, 31. decembar 2018. godine	125.100	74	(103.886)	21.288

Napomene na stranama 7 do 70
 čine sastavni dio ovih finansijskih iskaza.

Podgorica, 25. mart 2019. godine

 Christoph Schoen
 Glavni izvršni direktor

 Rade Bajić
 Izvršni direktor za poslove
 upravljanja rizicima i finansije

 Boris Čabrilo
 Direktor Odjeljenja za
 računovodstvo i izvještavanje

ISKAZ O TOKOVIMA GOTOVINE
U periodu od 1. januara do 31. decembra 2018. godine
(U hiljadama EUR)

	<u>2018.</u>	<u>2017.</u>
Tokovi gotovine iz poslovnih aktivnosti		
Prilivi po osnovu kamata i slični prihodi	13.897	11.957
Odlivi po osnovu kamata i slični rashodi	(4.262)	(4.550)
Prilivi po osnovu naknada i provizija	3.560	3.563
Odlivi po osnovu naknada i provizija	(1.959)	(1.710)
Odlivi po osnovu zarada zaposlenih i troškova za dobavljače	(9.091)	(5.995)
Smanjenje kredita i ostale aktive	6.960	(33.528)
Prilivi po osnovu depozita i ostalih obaveza	(14.466)	37.335
Plaćeni porezi	(429)	(236)
Ostali prilivi	1.269	2.397
Neto prilivi gotovine iz poslovnih aktivnosti	(4.521)	9.233
Tokovi gotovine iz aktivnosti investiranja		
Kupovina nekretnina i opreme	249	(587)
Nematerijalna ulaganja	(1.185)	-
Državni zapisi i druge hartije od vrijednosti	669	4.237
Neto prilivi gotovine iz aktivnosti investiranja	(267)	3.650
Tokovi gotovine iz finansijskih aktivnosti		
Povećanje pozajmljenih sredstava	(7.857)	(28.556)
Emisija običnih akcija	-	-
Neto prilivi gotovine iz aktivnosti finansiranja	(7.857)	(28.556)
Efekat kursnih razlika na gotovinu i gotovinske ekvivalente	197	182
Neto povećanje gotovine i gotovinskih ekvivalenata	(12.448)	(15.492)
Gotovina i gotovinski ekvivalenti na početku perioda	61.481	76.972
Gotovina i gotovinski ekvivalenti na kraju perioda (napomena 30)	49.033	61.481

Napomene na stranama 7 do 70
 čine sastavni dio ovih finansijskih iskaza

Podgorica, 25. mart 2019. godine

 Christoph Schoen Glavni izvršni direktor	 Rade Bajić Izvršni direktor za poslove upravljanja rizicima i finansije	 Boris Čabrilo Direktor Odjeljenja za računovodstvo i izvještavanje
--	--	---

1. OSNIVANJE I POSLOVANJE BANKE

Addiko bank AD, Podgorica (u daljem tekstu „Banka“) osnovana je 11. jula 2016. godine, promjenom imena prethodne banke Hypo Alpe-Adria-Bank AD, Podgorica, čija je promjena registrovana u Centralnom registru privrednih subjekata.

Hypo Alpe-Adria-Bank AD, Podgorica osnovana je 6. decembra 2005. godine, Ugovorom o osnivanju banke, od strane Hypo Alpe-Adria-Bank International AG (sa 99% učešća u vlasništvu Banke) i Hypo Alpe-Adria-Leasing d.o.o. Podgorica kao akcionarsko društvo na neodređeno vrijeme, radi obavljanja bankarskih poslova.

Centralna banka Crne Gore je 29. decembra 2005. godine izdala odobrenje za rad Banke Rješenjem br. 0101-377/17-6. U skladu sa Zakonom o privrednim društvima, Banka je dana 21. februara 2006. godine upisana u Centralni registar Privrednog suda u Podgorici pod registracionim brojem 4-0215615/001.

Aktivnost Banke uključuje kreditne, depozitne i garancijske poslove, kao i poslove unutrašnjeg platnog prometa i poslove platnog prometa sa inostranstvom, depo poslove, usluge čuvanja u sefovima, izdavanje, obradu i evidentiranje platnih instrumenata (kreditne kartice).

Sjedište Banke je u Podgorici, Bulevar Džordža Vašingtona 98.

Na dan 31. decembra 2018. godine Banku čini Centrala i 4 ekspoziture u Podgorici, a takođe dodatno i ekspoziture u Herceg Novom, Bijelom Polju, Nikšiću, Baru, Pljevljima, Kotoru, Budvi i Tivtu.

Na dan 31. decembra 2018. godine Banka ima 165 zaposlenih radnika (31. decembra 2017. godine: 159 zaposlenih).

Banka je članica Addiko Bank AG grupe, sa sjedištem u Beču, Austrija.

Članovi Odbora direktora Banke, na dan 31. decembra 2018. godine, su:

Ime i prezime	Privredno društvo	Funkcija
Johannes Proksch	Addiko Bank AG, Beč	Predsjednik Odbora direktora
Henning Giesecke	Addiko Bank AG, Beč	Zamjenik Predsjednika Odbora direktora
Zoran Vojnović	Addiko Bank AG, Beč	Član Odbora direktora
Belma Selaković Bandić	Addiko Bank AG, Beč	Član Odbora direktora
Ivan Jandrić	Addiko Bank AG, Beč	Član Odbora direktora

Članovi Odbora za reviziju, na dan 31. decembra 2018. godine, su:

Ime i prezime	Privredno društvo	Funkcija
Zoran Vojnović	Addiko Bank AG, Beč	Predsjednik
Martin Dostal	Addiko Bank AG, Beč	Član
Mislav Sušac	Addiko Bank AG, Beč	Član

1. OSNIVANJE I POSLOVANJE BANKE (nastavak)

Članovi Komiteta za upravljanje aktivom i pasivom (ALCO), na dan 31. decembra 2018. godine, su:

Ime i prezime	Privredno društvo	Funkcija
Christoph Schoen	Addiko Bank AD, Podgorica	Član
Rade Bajić	Addiko Bank AD, Podgorica	Član
Miloš Miketić	Addiko Bank AD, Podgorica	Član
Nina Mudreša	Addiko Bank AD, Podgorica	Član
Biljana Vujović	Addiko Bank AD, Podgorica	Član
Ognjen Mijušković	Addiko Bank AD, Podgorica	Član
Milena Bevenja	Addiko Bank AD, Podgorica	Član
Boris Čabrilo	Addiko Bank AD, Podgorica	Član

Na dan 31. decembra 2018. godine, Glavni izvršni direktor Addiko Bank AD, Podgorica, je gospodin Christoph Schoen.

Direktor Službe interne revizije Addiko Bank AD, Podgorica, je gospođa Aneta Kustudić Vujković.

2. OSNOVE ZA SASTAVLJANJE I PREZENTACIJU FINANSIJSKIH ISKAZA**2.1. Osnova za sastavljanje finansijskih iskaza**

Banka sastavlja finansijske iskaze u skladu sa Zakonom o računovodstvu („Sl. list CG” br. 52/16) i odlukama Centralne banke Crne Gore koje regulišu finansijsko izvještavanje banaka. Priloženi finansijski iskazi pripremljeni su u skladu sa Odlukom o sadržaju, rokovima i načinu sačinjavanja i dostavljanja finansijskih iskaza banaka („Sl. list CG” br. 15/12 i 18/13, 24/18).

Prilikom sastavljanja ovih finansijskih iskaza Banka je primijenila politike koje su u skladu sa propisima Centralne banke Crne Gore, ali koji se u dijelu evidentiranja potraživanja za koje su se stekli uslovi za isključivanje iz bilansa Banke i formatu prezentacije finansijskih iskaza razlikuju od zahtjeva Međunarodnim računovodstvenim standardima („MRS”) i Međunarodnim standardima finansijskog izvještavanja („MSFI”) primjenljivih na dan 31. decembra 2018. godine.

U skladu sa Zakonom o računovodstvu Crne Gore, MRS i MSFI objavljeni od strane Odbora za međunarodne računovodstvene standarde, moraju biti prevedeni od strane odgovarajućeg nadležnog organa Crne Gore koji posjeduje pravo prevoda i objavljivanja istih, odobreno od strane Međunarodne federacije računovođa (IFAC). Dakle, samo MRS i MSFI zvanično prevedeni, odobreni i objavljeni od strane Instituta sertifikovanih računovođa Crne Gore mogu biti u primjeni. Posljednji zvanični prevodi su objavljeni za dio MRS koji su u primjeni od 1. januara 2009. godine, odnosno dio MSFI u primjeni od 1. januara 2013. godine, a koji obuhvata samo osnovni tekst standarda i interpretacije i ne uključuje osnove za zaključivanje, ilustrativne primjere, uputstva za primjenu, komentare, mišljenja i ostali materijal objašnjenja. Dodatno, navedeni prevod ne sadrži prevod Osnova za pripremu i prezentaciju finansijskih izvještaja. Takođe, izmjene i poboljšanja MRS-a nakon 1. januara 2009. godine, odnosno MSFI-a nakon 1. januara 2013. godine" nisu prevedeni niti objavljeni.

Imajući u vidu efekte koje navedena odstupanja računovodstvenih propisa Crne Gore od MSFI i MRS mogu imati na prezentaciju finansijskih iskaza Banke, priloženi finansijski iskazi se u tom dijelu razlikuju i odstupaju od MSFI i MRS i ne mogu se tretirati kao finansijski iskazi sastavljeni u saglasnosti sa MSFI i MRS.

Finansijski iskazi su sastavljeni u skladu sa načelom istorijskog troška, osim ako je drugačije navedeno u računovodstvenim politikama.

Banka je u sastavljanju ovih finansijskih iskaza primjenjivala računovodstvene politike obrazložene u napomeni 3.

Finansijski iskazi Banke su iskazani u hiljadama eura (EUR), koja je funkcionalna valuta Banke i zvanična valuta u kojoj se podnose finansijski iskazi u Crnoj Gori. Osim ako nije drugačije naznačeno, svi iznosi su navedeni u hiljadama EUR.

2. OSNOVE ZA SASTAVLJANJE I PREZENTACIJU FINANSIJSKIH ISKAZA (nastavak)**2.2. Korišćenje procjenjivanja**

Prezentacija finansijskih iskaza zahtijeva od rukovodstva Banke korišćenje najboljih mogućih procjena i razumnih pretpostavki, koje imaju efekta na prezentovane vrijednosti sredstava i obaveza i objelodanjivanje potencijalnih potraživanja i obaveza na dan sastavljanja finansijskih iskaza, kao i prihoda i rashoda u toku izvještajnog perioda (napomena 3). Ove procjene i pretpostavke su zasnovane na informacijama raspoloživim na dan sastavljanja finansijskih iskaza i najvećim dijelom se odnose na: procjene iznosa ispravke vrijednosti po kreditima i kamatama, ispravke vrijednosti za depozite kod drugih banaka, ispravke vrijednosti za trajne uloge i vanbilansne stavke. Stvarna vrijednost sredstava i obaveza može da odstupa od vrijednosti koja je procijenjena na ovaj način.

2.3. Promjene u Upravi i Odboru direktora

Tokom 2018. godine, došlo je do promjena u sastavu Uprave Banke koje su stupile na snagu 28. juna 2018. godine i pri čemu je broj izvršnih direktora povećan sa dva na tri izvršna direktora. Miloš Miketić je imenovan na poziciju izvršnog direktora za komercijalne poslove, Rade Bajić je imenovan na poziciju izvršnog direktora za poslove upravljanja rizicima i finansije, dok je Christoph Schoen nastavio da obavlja funkciju glavnog izvršnog direktora i imenovan na poziciju izvršnog direktora za poslove podrške poslovanju.

Takođe, Belma Šekavić-Bandić je član Odbora direktora od 28. juna 2018. godine umjesto dotadašnjeg člana Mateja Falatova.

2.4. Koncept nastavka poslovanja

Finansijski iskazi Banke za 2018. godinu sastavljeni su u skladu sa konceptom nastavka poslovanja.

Dana 22. decembra 2014. godine, Advent International i Evropska banka za Obnovu i Razvoj su potpisali ugovor o preuzimanju Hypo Group Alpe Adria AG. Odluka o novom vlasniku je donijeta u skladu sa rezolucijom Evropske Komisije donijetom u septembru 2013. godine. Zatvaranje prodajne transakcije je bilo predmet odobrenja od strane Evropske Komisije i nadležnih organa, kao i ispunjenja brojnih dodatnih uslova. Transakcija prodaje je okončana u junu 2015. godine.

Do kraja marta 2014. godine, većinski vlasnik Banke je bila Hypo Alpe-Adria-Bank International AG Klagenfurt.

Dana 27. marta 2014. godine u Centralnom registru privrednih subjekata Crne Gore izvršen je prenos akcija izdavaoca Hypo Alpe-Adria-Bank AD, Podgorica sa računa društva Hypo Alpe-Adria-Bank International AG Klagenfurt na račun sticaoca Hypo SEE Holding AG Klagenfurt, matični broj FN 350921, Alpen-Adria-Platz 1, Klagenfurt, kao rezultat restrukturiranja Hypo Alpe-Adria-Bank International AG Klagenfurt, iz koje se izdvojilo društvo Hypo SEE Holding AG. U Hypo SEE Holding AG unešene su akcije svih banaka u jugoistočnoj Evropi koje su bile na spisku za prodaju, dok je dana 30. oktobra 2014. godine Hypo SEE Holding AG promijenio je naziv u Hypo Group Alpe Adria AG.

Ugovor o kupoprodaji i prenosu akcija zaključen je dana 22. decembra 2014. godine između AI Lake (Luxembourg) S.à r.l., kao kupca, i Heta Asset Resolution AG (nekadašnji: Hypo alpe-adria-bank international AG), kao prodavca, a na osnovu ovlašćenja za raspolaganje datog od strane Fimbag holding društva za bankarska sredstva, osnovano u skladu sa austrijskim Zakonom o stabilnosti finansijskog tržišta. Sva prava i obaveze prešle su na novog vlasnika počev od 17. jula 2015. godine, koji je određen kao datum presjeka.

Addiko Grupa je iskazala spremnost da podržava poslovanje Banke u narednom periodu kroz razne inicijative. Dokapitalizacija, subordinisani dug sa vremenskim rokom od 10 godina, biznis planovi usaglašeni sa Addiko Grupom su samo neki od pokazatelja odlučnosti same Grupe da investira i podržava Banku u narednom periodu.

U 2018. godini Banka je poslovala u skladu sa zakonskim okvirom u Crnoj Gori.

Na dan 31. decembra 2018. godine, Banka je iskazala pokazatelj adekvatnosti kapitala u visini od 14,01%, što je iznad propisanog limita od 10%.

Imajući u vidu solidnu kapitalnu bazu i stanje likvidnosti, menadžment Banke smatra da ovi finansijski iskazi mogu biti sastavljeni u skladu sa konceptom nastavka poslovanja koji podrazumijeva nastavak redovnih poslovnih aktivnosti u doglednoj budućnosti.

3. PREGLED ZNAČAJNIJIH RAČUNOVODSTVENIH POLITIKA**3.1. Priznavanje prihoda i rashoda po osnovu kamata i naknada**

Prihodi i rashodi po osnovu kamata, uključujući zateznu kamatu i ostale prihode i ostale rashode vezane za kamatonosnu aktivu, odnosno kamatonosnu pasivu, obračunati su po načelu uzročnosti prihoda uz primjenu efektivne kamatne stope koja se utvrđuje u trenutku početnog priznavanja finansijskog sredstva/obaveze.

Metod efektivne kamatne stope je metod kojim se računaju troškovi otplate finansijskih sredstava ili finansijskih obaveza, kao i troškovi dodjeljivanja prihoda ili rashoda od kamata u određenom periodu. Efektivna kamatna stopa je stopa koja tačno diskontuje procijenjena buduća plaćanja ili primanja kroz očekivani životni vijek finansijskog instrumenta ili, kada je to prikladno, u kraćem vremenskom periodu na neto knjigovodstvenu vrijednost finansijskih sredstava ili finansijskih obaveza. Kada se računa efektivna kamatna stopa, Banka procjenjuje novčane tokove uzimajući u obzir sve ugovorene uslove finansijskog instrumenta, ali ne uzima u obzir buduće kreditne gubitke. Kalkulacija uključuje sve naknade i iznose plaćene ili primljene između dvije ugovorne strane koje su sastavni dio efektivne kamatne stope, troškove transakcija i sve druge premije ili diskonte. Kamate se priznaju na vremenskoj osnovi tako da visina kamate zavisi od protoka vremena.

Banka ostvaruje prihode i rashode kamate iz poslovanja sa Centralnom bankom, domaćim i stranim bankama i pravnim i fizičkim licima.

Prihodi po osnovu naknada za bankarske usluge i rashodi po osnovu naknada i provizija se utvrđuju u trenutku dospijeaća za naplatu, odnosno kada su ostvareni.

Naknada za odobravanje kredita, koja čini dio efektivne kamatne stope, evidentira se u okviru prihoda i rashoda od naknada. Naknade za odobravanje kredita se obračunavaju i naplaćuju jednokratno i knjiže se kao odloženi prihod, a priznaju se u prihode perioda u srazmjeri sa proteklom vremenom korišćenja kredita. Prihodi i rashodi od naknada i provizija obuhvataju takođe naknade po osnovu izdavanja garancija i akreditiva od strane Banke, domaćih i međunarodnih plaćanja i transakcija u stranim valutama, posredničkih i drugih usluga Banke.

Prihodi i rashodi od naknada uključuju i naknade za garancije i akreditive koje je Banka izdala u korist clijenata, naknade za usluge obavljanja platnog prometa u zemlji i sa inostranstvom, naknade za posredničke i druge usluge koje Banka pruža. Rashode od naknada čine i rashodi naknada za uzete kredite, naknada za usluge obavljanja platnog prometa u zemlji i sa inostranstvom, naknada za usluge CBCG i drugih banaka.

3.2. Preračunavanje deviznih iznosa

Poslovne promjene nastale u stranoj valuti su preračunate u EUR po srednjem kursu utvrđenom na međubankarskom tržištu deviza, koji je važio na dan poslovne promjene.

Monetarna sredstva i obaveze iskazane u stranoj valuti na dan bilansa stanja, preračunati su u EUR po srednjem kursu utvrđenom na međubankarskom tržištu deviza koji je važio na taj dan.

Neto pozitivne ili negativne kursne razlike nastale prilikom poslovnih transakcija u stranoj valuti i prilikom preračuna monetarnih pozicija bilansa stanja iskazanih u stranoj valuti, knjiže se u korist ili na teret bilansa uspjeha, kao dobiti ili gubici po osnovu kursnih razlika.

Nemonetrane stavke odmjerene po istorijskom trošku u stranoj valuti, preračunate su u EUR po važećem kursu strane valute na dan transakcije.

Zvanični kursevi valuta koji su korišćeni za preračun deviznih pozicija bilansa stanja u EUR na dan 31. decembra 2018. i 2017. godine bili su:

	31. decembar 2018.	31. decembar 2017.
USD	1,1454	1,1993
CHF	1,1227	1,1702
GBP	0,9027	0,8872

3. PREGLED ZNAČAJNIJIH RAČUNOVODSTVENIH POLITIKA (nastavak)**3.3. Porezi i doprinosi***Tekući porez na dobit*

Porez na dobit se obračunava i plaća u skladu sa Zakonom o porezu na dobit pravnih lica („Sl. list RCG“ br. 65/01, 12/02, 80/04, „Sl. list CG“ br. 40/08, 86/09, 73/10, 40/11, 14/12, 61/13 i 55/16). Stopa poreza na dobit je proporcionalna i iznosi 9% od poreske osnovice. Oporeziva dobit se utvrđuje na osnovu dobiti Banke iskazane u bilansu uspjeha, uz usklađivanje prihoda i rashoda u skladu sa odredbama Zakona o porezu na dobit pravnih lica.

Poreski propisi Crne Gore ne predviđaju da se poreski gubici iz tekućeg perioda mogu koristiti kao osnova za povraćaj poreza plaćenog u prethodnim periodima. Međutim, gubici iz tekućeg perioda iskazani u poreskom bilansu mogu se koristiti za umanjenje poreske osnovice budućih obračunskih perioda, ali ne duže od pet godina.

Odloženi porezi

Odloženi porez na dobit se obračunava korišćenjem metode utvrđivanja obaveza prema bilansu stanja, za privremene razlike proizašle iz razlike između poreske osnovice potraživanja i obaveza i njihove knjigovodstvene vrijednosti. Važeće poreske stope na datum bilansa stanja se koriste za utvrđivanje razgraničenog iznosa poreza na dobit. Odložene poreske obaveze se priznaju za sve oporezive privremene razlike. Odložena poreska sredstva se priznaju za sve odbitne privremene razlike i poreske gubitke i kredite, koji se mogu prenositi u naredne fiskalne periode, do stepena do kojeg će vjerovatno postojati oporeziva dobit od koje se odložena poreska sredstva mogu iskoristiti.

Porezi, doprinosi i druge dažbine koje ne zavise od rezultata poslovanja

Porezi, doprinosi i druge dažbine koji ne zavise od rezultata poslovanja Banke uključuju poreze na imovinu, doprinosi na zarade koji padaju na teret poslodavca, kao i druge poreze, naknade i doprinose koji se plaćaju prema raznim državnim i lokalnim poreskim propisima.

3.4. Gotovina i gotovinski ekvivalenti

U iskazu o tokovima gotovine pod gotovinom i gotovinskim ekvivalentima podrazumijevaju se novčanice i kovanice u blagajni i bankomatima, sredstva na računu kod Centralne banke Crne Gore, sredstva na računima kod poslovnih banaka kao i ostala visoko likvidna finansijska aktiva sa dospijećem do tri mjeseca.

Obavezna rezerva

Odlukom Centralne banke Crne Gore o obaveznoj rezervi banaka kod Centralne banke („Sl. list CG“ br. 73/15, 33/16, 15/17 i 88/17) propisana je obaveza banaka da vrše izdvajanje obavezne rezerve na račun kod Centralne banke. U skladu sa ovom odlukom, obavezna rezerva se obračunava primjenom stope od:

- 7,5% - na dio osnovice koju čine depoziti po viđenju i depoziti ugovoreni sa ročnošću do jedne godine, odnosno do 365 dana;
- 6,5% - na dio osnovice koju čine depoziti ugovoreni sa ročnošću preko jedne godine, odnosno preko 365 dana;
- 7,5% - na depozite ugovorene sa ročnošću preko 365 dana, koji imaju klauzulu o mogućnosti razročenja tih depozita u roku kraćem od jedne godine, odnosno u roku kraćem od 365 dana.

Obračunatu obaveznu rezervu banka izdvaja na račun obavezne rezerve u zemlji i/ili na račune Centralne banke u inostranstvu. Obavezna rezerva se obračunava i izdvaja jednom mjesečno u EUR.

Na 50% sredstava obavezne rezerve izdvojene po principu iz prethodnog paragrafa, Centralna banka plaća bankama mjesečno, do osmog u mjesecu za prethodni mjesec, naknadu obračunatu po stopi od EONIA umanjenoj za 10 baznih poena na godišnjem nivou, s' tim da ova stopa ne može biti manja od nule.

3. PREGLED ZNAČAJNIJIH RAČUNOVODSTVENIH POLITIKA (nastavak)**3.5. Finansijski instrumenti**

U julu 2014. godine, Odbor za Međunarodne računovodstvene standarde je objavio konačnu verziju MFSI 9 „Finansijski instrumenti“, čija je primjena obavezna za izvještajne periode koji počinju na dan ili nakon 1. januara 2018. godine. Zahtjevi MSFI 9 predstavljaju značajnu promjenu u odnosu na MRS 39 „Finansijski instrumenti: Priznavanje i mjerenje“. Novi standard uvodi značajne promjene u računovodstvenom obuhvatanju finansijskih sredstava i u određenim aspektima računovodstvenog obuhvatanja finansijskih obaveza.

Klasifikacija i mjerenje finansijskih sredstava i finansijskih obaveza

Na osnovu poslovnog modela entiteta i karakteristika novčanih tokova, MSFI 9 definiše tri osnovne kategorije za klasifikaciju finansijskih sredstava:

- Finansijsko sredstvo se mjeri po amortizovanoj vrijednosti samo ako je cilj poslovnog modela da se sredstvo drži radi naplate novčanih tokova, a ugovoreni novčani tokovi su isključivo naplata glavnice i kamate na neotplaćeni iznos glavnice („SPPI kriterijum”);
- Finansijsko sredstvo se mjeri po fer vrijednosti kroz ostali ukupni rezultat (*eng. FVOCI*) ako se sredstvo drži u poslovnom modelu u kojem se imovina drži kako bi se naplatili ugovoreni novčani tokovi i da bi se imovina prodala, a ugovoreni novčani tokovi su isključivo naplata glavnice i kamate na neotplaćeni iznos glavnice (jednostavna karakteristika zajma);
- Finansijska sredstva koja ne ispunjavaju ove kriterijume se vrednuju po fer vrijednosti kroz bilans uspjeha (*eng. FVTPL*). Pored toga, ugrađeni derivati više neće biti odvojeni od osnovnog ugovora o finansijskom sredstvu. Takav finansijski instrument se procjenjuje u cjelosti i mjeri se po fer vrijednosti kroz bilans uspjeha.

Finansijski instrumenti se inicijalno priznaju po fer vrijednosti uvećanoj za troškove transakcije koji se mogu direktno pripisati tim sredstvima (IFRS 9.5.1.). Krediti i pozajmice priznaju se kada se sredstva prenesu korisniku. Fer vrijednost finansijskog instrumenta pri inicijalnom priznavanju je obično cijena transakcije, to jest fer vrijednost date ili dobijene nadoknade (IFRS 9.B5.1.2A i IFRS 13). Međutim, ukoliko je dio dobijene ili date nadoknade različit od onoga priznatog kao finansijski instrument, Banka će računovodstveno odmjeravati taj instrument po fer vrijednosti. Na primer, fer vrijednost dugoročnog zajma ili potraživanja koje ne nosi kamatu može da se odmjeri po sadašnjoj vrijednosti svih budućih dobitaka u gotovini diskontovanih korišćenjem preovladavajućih tržišnih kamatnih stopa za slične instrumente sa sličnom kreditnom sposobnošću. Svaki dodatni pozajmljeni iznos je rashod ili smanjenje prihoda osim ukoliko se ne kvalifikuje za priznavanje kao neka druga vrsta sredstva. Za ulaganja u vlasničke instrumente koji se ne drže za trgovanje, Banka može pri početnom priznavanju neopozivo odabrati da klasifikuje instrumente po fer vrijednosti kroz ostali ukupni rezultat (*eng. FVOCI*), pri čemu se sve naknadne promjene u fer vrijednosti priznaju u okviru ostalog ukupnog rezultata (*eng. OCI*). Ova klasifikacija se može primjeniti na svako pojedinačno ulaganje.

Prema MSFI 9, ugrađeni derivati više neće biti odvojeni od osnovnih ugovora o finansijskoj imovini. Finansijski instrument se procjenjuje u cjelosti i mjeri se po fer vrijednosti kroz bilans uspjeha.

Zahtjevi u vezi sa klasifikacijom i mjerenjem finansijskih obaveza samo su neznatno izmjenjeni u odnosu na MRS 39. Promjene fer vrijednosti obaveza koje proizilaze iz promjena sopstvenog kreditnog rizika obaveze priznaju se kroz ostali ukupni rezultat, dok se preostali iznos promjene fer vrijednosti prikazuje kroz bilans uspjeha.

3. PREGLED ZNAČAJNIJIH RAČUNOVODSTVENIH POLITIKA (nastavak)**3.5. Finansijski instrumenti (nastavak)****Utvrđivanje poslovnog modela**

Sva finansijska sredstva trebaju biti raspoređena u jedan od poslovnih modela opisanih ispod. Takođe, pri inicijalnom priznavanju, za svako sredstvo treba da se utvrdi da li su ugovoreni novčani tokovi samo plaćanja glavnice i kamate (eng. SPPI test). Nakon toga finansijsko sredstvo treba da se svrsta u jednu od kategorija poslovnih modela:

- Držanje imovine radi prikupljanja ugovoreni novčanih tokova
- Držanje imovine radi prikupljanja ugovoreni novčanih tokova i radi prodaje
- Ostali poslovni modeli – finansijska aktiva koja se drži sa namjerom trgovine ili koja ne ispunjava kriterijume kategorija iznad

U rijetkom slučaju da entitet promijeni svoj model upravljanja određenim finansijskim sredstvima, reklasifikacija svih sredstava na koje utiče promjena bi bila potrebna.

Karakteristike ugovoreni novčanih tokova

Za potrebe procjene da li ugovoreni novčani tokovi predstavljaju samo plaćanja glavnice i kamate, „glavnica“ se definiše kao fer vrijednost finansijskog sredstva prilikom početnog priznavanja. „Kamata“ se definiše kao naknada za vremensku vrijednost novca, za kreditni rizik povezan sa neotplaćenim iznosom glavnice tokom određenog perioda, kao i za druge osnovne kreditne rizike i troškove kreditnog posla (npr. rizik likvidnosti i administrativni troškovi), i profitnu maržu.

Prilikom procjene da li su ugovoreni gotovinski tokovi isključivo plaćanja glavnice i kamate (eng. „SPPI“), Banka je razmatrala ugovorene uslove instrumenta i analizirala postojeći portfolio na osnovu kontrolne liste za kriterijume isključivog plaćanja glavnice i kamata. To podrazumijeva procjenu da li finansijsko sredstvo sadrži ugovornu odredbu koja može promijeniti vremenski period ili iznos ugovoreni novčanih tokova tako da ne ispunjava ovaj uslov imajući u vidu sljedeće: potencijalne događaje koji bi promijenili iznos ili vremenski okvir novčanih tokova, karakteristike zaduženosti, uslove prijevremene otplate ili produžetka perioda otplate, uslove koji ograničavaju potraživanja Banke za novčanim tokovima navedeni sredstava i karakteristika koje mijenjaju naknadu za vremensku vrijednost novca.

Posebna pažnja pri analizi se odnosila na jednostrane promjene marži i kamatnih stopa, klauzule o plaćanju unaprijed, ostala potencijalna plaćanja, projektno finansiranje i benchmark testovi. Uskladjenost sa SPPI testom se ocjenjuje na sledeći način:

- Procjenom jednostranih promjena marži i kamatnih stopa, Banka je zaključila da prenos troškova vezanih za osnovni ugovor o pozajmici, klauzule napravljene da bi se održala stabilana profitna margina, i promjene kamatne stope odražavaju pogoršavanje kreditnog rejtinga ali nisu štetni sa stanovišta SPPI testa.
- Klauzule o plaćanju unaprijed, nisu štetni ukoliko iznos plaćen unaprijed odražava neplaćenu glavnice, kamatu i naknadu povezanom sa prijevremenim vraćanjem kredita. Takva naknada mora biti manja od gubitka nastalog od kamatne margine i gubitka nastalog od kamate
- Ostala potencijalna plaćanja su tipično klauzule o ostalim poslovnim transakcijama. Naknada za neispunjenje predstavlja povećani trošak za praćanje rizika ili nadoknadu za izgubljeni profit koji je povezan sa uzročnim događajem.
- Projektno finansiranje je procijeneno u skladu sa činjenicom da li postoji povezanost sa učinkovitošću predmetnog poslovnog projekta. Ukoliko nema takve povezanosti i zajmoprimac ima dovoljno kapitala za projekat da apsorbuje gubitke prije nego što isti počnu da utiču na sposobnost plaćanja kredita, mogu proći SPPI test.
- Krediti sa varijabilnom kamatnom stopom mogu sadržati karakteristike kamatne neusklađenosti. Da bi se procijenilo da li je element vremenske vrijednosti novca značajno modifikovan, kvantitativni benchmark test treba da se uradi.

3. PREGLED ZNAČAJNIJIH RAČUNOVODSTVENIH POLITIKA (nastavak)**3.5. Finansijski instrumenti (nastavak)****Karakteristike ugovorenih novčanih tokova (nastavak)**

Kada se radi benchmark test, pri inicijalnom priznavanju, ugovorni nediskontovani tokovi gotovine finansijskog instrumenta su upoređeni sa tokom gotovine po benchmarku koji bi nastali da vremenska vrijednost novca nije modifikovana. Efekat modifikovane vremenske vrijednosti novca je razmatran u svakom izvještajnom periodu i kumulativno tokom životnog vijeka finansijskog instrumenta. Benchmark test je baziran u rasponu razumnih scenarija. Prihvatljivi uporedni finansijski instrument je onaj sa jednakim kreditnim kvalitetom i sa istim ugovornim uslovima osim za modifikacije.

Ukoliko entitet zaključi da bi ugovorni (nediskontovani) tokovi gotovine mogli biti značajno drugačiji (prag od 10%) od (nediskontovanih) tokova gotovine po benchmarku, finansijsko sredstvo ne ispunjava kriterijume definisane po MSFI 9, član 4.1.2 (b) i 4.1.2A(b) i shodno tome ne može biti odmjerao po amortizovanom trošku ili po fer vrijednosti kroz ostali ukupni rezultat.

Nakon prelaska na MSFI 9, nije bilo finansijskih instrumenata kod kojih je identifikovana kamatna neusklađenost što bi dovelo do odmjerao tih finansijskih instrumenata po fer vrijednosti kroz bilans uspjeha. S obzirom na činjenicu da je u internim politikama Banke za odobravanje novih proizvoda definisana obaveza uskladjenosti sa SPPI testom, značajan broj finansijskih instrumenata sa gore pomenutim karakteristikama nije očekivan.

Klasifikacija i odmjerao finansijskih sredstava i finansijskih obaveza**Umanjenje vrijednosti**

MSFI 9 zamjenjuje MRS 39 model „nastalih gubitaka“ novim modelom „očekivanih kreditnih gubitaka“ (eng. ECL).

Prilikom primjene ECL modela koji uzima u obzir i informacije o budućim događajima, Addiko banka priznaje očekivani gubitak za svaki izvještajni datum kako bi reflektovala promjene u kreditnom riziku datog finansijskog sredstva. Umanjenje vrijednosti kroz model očekivanog gubitka bazira se na istorijskim, sadašnjim i prognoze o budućim događajima, samim tim uzima u obzir različita scenarija o događajima koji mogu da prouzrokuju kreditni gubitak u budućnosti.

Prema MSFI 9, očekivani kreditni gubici tokom perioda trajanja finansijskog instrumenta, se računaju kao očekivana sadašnja vrijednost gubitaka koji nastaju ako dužnici ne ispune svoje obveze u određeno vrijeme tokom čitavog vijeka trajanja finansijskog instrumenta uz istovremeno razmatranje vjerovatnoće neispunjavanja obaveza kao i kreditnih gubitaka (gubitak zbog neispunjavanja obaveza).

Obračun očekivanih kreditnih gubitaka

Očekivani gubitak se definiše kao razlika između tokova gotovine koji Banci pripadaju prema ugovornim uslovima finansijskog instrumenta i tokova gotovine koje Banka očekuje da će primiti (uzimajući u obzir vjerovatnoću nastanka statusa neizvršenja i očekivanu naplatu). Iako MSFI 9 uvodi ovaj zahtjev, isti ne propisuje detaljne metode i tehnike koje treba primijeniti.

Prilikom određivanja novčanih tokova koje banka očekuje da će primiti, Addiko banka koristi pristup marginalnih gubitaka, pri čemu se ukupan očekivani gubitak računa kao zbir marginalnih gubitaka koji se pojavljuju u svakom trenutku od datuma izvještavanja. Marginalni gubici proizlaze iz pojedinačnih parametara koji procjenjuju izloženosti i gubitke u slučaju neispunjavanja obveza i uslovne vjerovatnoće neispunjavanja obveza za svaki period. Očekivani kreditni gubici tokom perioda trajanja finansijskog instrumenta (eng. Lifetime ECL) računaju se posebno za različite scenarije, uzimajući u obzir sadašnje i prognoziranje informacije o budućnosti. Ukupni očekivani kreditni gubici na kraju se ponderišu vjerovatnoćom pojedinačnih scenarija. Banka razmatra tri scenarija: osnovni scenario, optimistični scenario i pesimistični scenario, a povremeno se simuliraju i neki nepovoljniji scenariji kako bi se razumjela dinamika i potencijalni portfolio rizici (vidi poglavlje Informacije o budućim događajima).

Posmatrani period i primijenjeni parametri u izračunu ECL-a zavise od datuma dospijeća finansijskog instrumenta, MSFI 9 faze finansijskog instrumenta i primijenjenog makro scenarija. Za fazu 1 treba uzeti u obzir očekivani kreditni gubitak od jedne godine, dok se za faze 2 i 3 priznaje očekivani životni gubitak.

3. PREGLED ZNAČAJNIJIH RAČUNOVODSTVENIH POLITIKA (nastavak)**3.5. Finansijski instrumenti (nastavak)**

Procjena vjerovatnoće neizvršenja (eng. PD) su procjene na određeni datum, koje će se izračunati na osnovu statističkih modela rejtinga. Generalno, ovi modeli su prilagođeni različitim segmentima. Ovi statistički modeli uzimaju u obzir interne raspoložive kvantitativne i kvalitativne podatke. Tamo gde je dostupno, mogu se koristiti i podaci dobijeni sa tržišta/eksterni podaci.

Banka je odabrala pristup indirektnog modeliranja. Odnosno, iskorištena je postojeća Basel II metodologija kao polazna tačka i prilagođena na način da bude u potpunosti usaglašena sa MSFI-9 standardom. To uključuje uklanjanje bilo kakvog konzervativizma iz modela, uvrštavanje informacija o budućim događajima, kao i procjenu očekivane vjerovatnoće neizvršenja tokom životnog vijeka finansijskog instrumenta (eng. Lifetime PD).

Izloženost u trenutku neizvršenja obaveza (eng. exposure at default - EAD) je procjena izloženosti, uključujući otplate glavnice i kamate i očekivana povlačenja za okvire i garancije. EAD je bruto knjigovodstvena vrijednost u trenutku diskontovan na sadašnju vrijednost na datum izvještavanja koristeći efektivnu kamatnu stopu. U slučajevima u kojima nisu definisana ugovorna dospjeća, primjenjuju se kvantitativni i/ili kvalitativni kriterijumi za određivanje strukture novčanog toka (npr. Okviri).

Gubitak u trenutku neizvršenja obaveza (eng. LGD) je procjena ekonomskog gubitka pod uslovom neizvršenja obaveza. Za parametar LGD odabran je pojednostavljeni pristup. Addiko banka koristi stručno utvrđene ukupne vrijednosti LGD-a u okviru MSFI 9 ECL obračuna. Te vrijednosti su interno usklađene, a vrše se kvalitativne i / ili kvantitativne provjere kako bi se osigurala adekvatnost procjene.

Znatno povećanje kreditnog rizika

Addiko banka obračunava očekivani kreditni gubitak za tri faze usljed pogoršanja kreditnog kvaliteta u skladu sa MSFI 9 standardom. Naime, za prvu fazu obračunava se 12-mjesečni očekivani kreditni gubitak, a za 2. i 3. fazu se priznaje očekivani kreditni gubitak tokom životnog vijeka finansijskog instrumenta.

Faza 1 počinje u trenutku izdavanja finansijskog instrumenta, a 12 mjesečni očekivani kreditni gubitak se priznaje kao trošak. Za finansijske instrumente prihod od kamata se obračunava na bruto knjigovodstvenu vrijednost. Osim ako se kreditni kvalitet datog instrumenta ne promijeni, isti tretman vrijedi do dospjeća.

Kada se utvrdi da je došlo do značajnog povećanja kreditnog rizika, finansijski instrument će biti prenešen u fazu 2, a na bazi već definisanih kriterijuma (kao što je detaljnije opisano u nastavku). U tom trenutku obračunava se očekivani kreditni gubitak tokom životnog vijeka instrumenta, što rezultira značajnim povećanjem ispravki vrijednosti.

Faza 3 nastaje kada se kreditni kvalitet finansijskog instrumenta pogorša do tačke u kojoj nastaju kreditni gubici ili ako je sredstvo već obezvrijedjeno u trenutku početnog priznavanja. Očekivani kreditni gubici tokom životnog vijeka instrumenta kontinuirano se primjenjuju za kredite u ovoj fazi, dok se prihod od kamata izračunava na bazi neto knjigovodstvene vrijednosti amortizovanog troška.

Banka će uzeti u obzir da je finansijski instrument u statusu neizvršenja kada:

- se ne očekuje da će klijent ispuniti svoje kreditne obaveze u potpunosti, bez uzimanja u obzir prodaju kolaterala od strane Banke; ili
- klijent kasni više od 90 dana sa plaćanjem materijalno značajnog iznosa. Overdraft kredit se smatra da je u statusu kašnjenja nakon što klijent prekorači dozvoljeni limit.

Pri procjenjivanju da li je klijent u statusu neizvršenja, Banka će razmotriti pokazatelje koji su:

- kvalitativni: npr. povrede kovenanti;
- kvantitativni: npr. iznos dospjelih obaveza i neplaćanja drugih obaveza istog klijenta ka Banci
- temeljeni na podacima koji su razvijeni interno i prikupljeni iz eksternih izvora

3. PREGLED ZNAČAJNIJIH RAČUNOVODSTVENIH POLITIKA (nastavak)**3.5. Finansijski instrumenti (nastavak)**

Procjene da li je finansijski instrument u statusu neizvršenja i njihov značaj može varirati tokom vremena u skladu s promjenama zbog raznih okolnosti.

Banka uključuje kvantitativne i kvalitativne informacije kako bi utvrdila da li je kreditni rizik nekog određenog finansijskog instrumenta značajno povećan u odnosu na početno priznavanje i samim tim klasifikovala finansijski instrument u fazu 2. Ovaj pristup je u skladu sa internim procesom upravljanja kreditnim rizikom. Kriterijumi za utvrđivanje da li se kreditni rizik značajno povećao zavisice od portfolia gdje je kao krajnja tačka priznavanja značajnog povećanja kreditnog rizika definisano kašnjenje preko 30 dana. Banka će odrediti dane kašnjenja računajući broj dana od najranijeg dana dospijeca za koji nije primljena puna isplata. Dodatno, klijenti kojima je banka odobrila posebne mjere usljed finansijskih poteškoća (eng. Forborne) su predmet posebnog praćenja i kao takvi kvalifikovani u fazu 2. Ukoliko klijent ne ispoštuje dogovorene mjere biće kvalifikovan u fazu 3.

Dalji kvalitativni kriterijumi ranog upozoravanja odražavaju se u PD-u putem automatskog snižavanja rejtinga klijenta (uključeno u samom rejting modelu).

Kvantitativni kriterijumi primjenjuju se na bazi vjerojatnoće neizvršenja obaveza, odnosno značajnih nepovoljnih promjena u 12-mjesečnoj vjerojatnoći neizvršenja obaveza na datum izvještavanja u odnosu na početno priznavanje izloženosti. Da li je došlo do značajnih nepovoljnih promjena se određuje na osnovu različitih pragova promjene PD-a za različite segmente u okviru portfolia. Ti se pragovi redovno ocjenjuju s kvalitativnog i/ili kvantitativnog stanovišta kako bi se osigurala razumna klasifikacija finansijskih instrumenata u okviru odgovorajućih faza. Zbog ograničenih vremenskih serija postoje slučajevi gdje rejting na dan početnog priznavanja nije dostupan. U takvim slučajevima koristi se pojednostavljeni pristupbaziran na istorijskim simuliranim rejtinzima (PD u određenom trenutku se koristi kao zamjena za PD pri početnom priznavanju).

I kvalitativni i kvantitativni kriterijumi koji se koriste za određivanje faza prolaze kroz stalni postupak validacije i praćenja kako bi se osigurala njihova adekvatnost i primjenjivost tokom vremena.

Informacije o budućim događajima

U skladu sa MSFI 9, Banka je uvrstila informacije o budućim događajima u svoju procjenu o tome da li je došlo do značajnog povećanja kreditnog rizika po nekom instrumentu od početnog priznavanja i isto uzeti u obzir prilikom obračuna očekivanog kreditnog gubitka. Banka je identifikovala i dokumentovala ključne pokretače kreditnog rizika za svaki portfolio kreditnih instrumenata oslanjajući se na istorijske veze između makro ekonomskih varijabli i kreditnog rizika. Ovi ključni pokretači uključuju uz ostale važne faktore sledeće značajne faktore: stopu nezaposlenosti, stopu rasta BDP, cijene nekretnina i industrijsku proizvodnju. Sve varijable su uključene na nivou segmenta gdje god je to opravdano i moguće.

Prognoze kretanja makro ekonomskih varijabli za naredne godine se dobijaju na redovnoj osnovi od tima za ekonomska istraživanja. Ove prognoze se formiraju na bazi interno i eksterno raspoloživih podataka. Posebna pažnja se posvećuje provjeri i prilagođavanju ovih podataka (ako je potrebno) kako bi se osiguralo da ove prognoze reflektuju očekivanja Banke za naredni period. Ovo takođe uključuje definisanje budućih scenarija sa pripadajućim vjerovatnoćama, a posebno osnovni, optimistični i pesimistični scenario uz odgovarajuće vjerovatnoće za svaki od njih. Prognozirane vrijednosti se konzistentno koriste i za ostale relevantne interne procese.

U tabeli u nastavku su prikazane vrijednosti za svaki od scenarija za odabrane informacije o budućim događajima koje su korištene prilikom procjene očekivanog kreditnog gubitka na kraju godine.

3. PREGLED ZNAČAJNIJIH RAČUNOVODSTVENIH POLITIKA (nastavak)**3.5. Finansijski instrumenti (nastavak)**

	Osnovni scenario		Optimistični scenario	Pesimistični scenario
	Narednih 12 mjeseci ¹	Preostali 2-godišnji period	3-godišnji period ¹	3-godišnji period ¹
Realna stopa rasta BDP (%)	3.0	3.0	4.0	1.0
Stopa nezaposlenosti (prosječna %)	15.4	14.7	13.9	16.9
Stopa inflacije (prosječna %)	2.6	2.4	2.9	1.6

¹ Brojevi predstavljaju prosječne vrijednosti za navedeni period

Optimistični scenario predstavlja uzete parametre na srednjoročni period rasta iznad trenutnog trenda, koji se usporava bliže potencijalu tokom posljednje dvije posmatrane godine. Scenario je ustanovljen na istorijskom iskustvu i pretpostavlja adekvatan (monetarno/fiskalni) odgovor koji pomaže ekonomiji da se postepeno uspori prema dugoročnoj održivoj stopi rasta u posmatranom prognostičkom periodu. Ovaj scenario takodje uključuje inflatorne pritiske pokrenute nešto većom potražnjom, kao i veći pad stope nezaposlenosti prema svom realnom nivou. (Strukturalna nezaposlenost)

Osnovni scenario predviđa sljedeće; ekonomski rast iznad trenda, zaokretom sa izvoza prema potrošačima i investicijama i labavija fiskalnom politikom pomaže u smanjenju nezaposlenosti i bržem rastu plata. Povoljni uvjeti finansiranja omogućuju održivi oporavak i otpornost na rizike (trgovinski ratovi, (geo) politički problemi). Osnovni slučaj će predstavljati najverovatniji ishod.

Pesimistični scenario predstavlja relativno kontrolisano usporavanje ekonomskog rasta do dvije godine, nakon čega slijedi nešto sporiji tempo oporavka u narednim godinama. Ovaj scenario temelji se na istorijskom iskustvu i pretpostavlja odgovarajući (monetarni / fiskalni) odgovor politike koja pomaže ekonomiji da se vrati u dugoročnu, održivu, iako nešto slabiju i uravnoteženiju stopu rasta u predviđenom periodu. Osim dolje opisanih scenarija, primjenjujemo i druge pesimističnije (negativne) scenarije koji nam omogućuju da razmotrimo širi raspon mogućih ishoda za naš kreditni portfolio.

Validacija

Metodologija i pretpostavke u obračunu očekivanog kreditnog gubitka uključene su u proces interne validacije. To znači da se neprestano sprovodi kontrola kvaliteta modela i metodologije i predlažu poboljšanja. Primijenjeni standardi validacije unaprijed su formalizovani kako bi se osigurala konzistentna procjena tokom vremena. Validacija se obično vrši jednom godišnje.

Addiko razlikuje početnu i kontinuiranu validaciju:

- Početna validacija se vrši u slučaju razvoja novog modela, većih promjena u postojećoj metodologiji i/ili značajnih promjena u vrijednostima
- Kontinuirana validacija predstavljaju redovni pregled postojeće metodologije.

Osim godišnjeg procesa uspostavljeno je i mjesečno praćenje kako bi se osiguralo da se promjene u razvoju portfelja i modela blagovremeno identifikuju.

3. PREGLED ZNAČAJNIJIH RAČUNOVODSTVENIH POLITIKA (nastavak)

3.5. Finansijski instrumenti (nastavak)

Interni otpis

Kada Banka nema razumna očekivanja da će potraživanje naplatiti u cjelosti ili djelimično, nastaje događaj internog otpisa.

Otpis se može izvršiti samo na račun već priznatog očekivanog kreditnog gubitka. Otpisani iznos može biti puni otpis ili djelomični otpis.

Osim opštih kriterijuma za prestanak priznavanja (vidi poglavlje "Prestanak priznavanja i modifikacija ugovora") navedeni kriterijumi dovode do prestanka priznavanja finansijske imovine:

- Neosigurano finansijsko sredstvo ako je dužnik već u stečajnom postupku;
- Neosigurano finansijsko sredstvo ako nije bilo uplata po osnovu tog finansijskog sredstva u periodu od jedne godine;
- Osigurano finansijsko sredstvo ako nije bilo uplate u određenom razdoblju, u zavisnosti od vrste kolaterala;
 - A. Nekretnine kao kolateral, ako nije bilo uplate u posljednjih 5 godina
 - B. Pokretna imovina, ako nije bilo uplate u posljednje 2 godine
 - C. Ostalo, ako nije bilo uplate u periodu od jedne godine

· Finansijsko sredstvo koja je bilo restrukturirano tri ili više puta i banka je ocijenila da dužnik nije u mogućnosti vratiti svoje obaveze;

· Finansijsko sredstvo za koje je pravo na podmirenje potraživanja od dužnika u sudskom ili drugom postupku prekinuto odobrenjem prisilne nagodbe;

Definitivni otpis nenaplativih potraživanja se vrši na osnovu odluka suda, poravnanja zainteresovanih strana ili na bazi odluka Odbora direktora, a uz saglasnost Skupštine akcionara.

Prestanak priznavanja i modifikacija ugovora

MSFI 9 obuhvata uslove MRS 39 za prestanak priznavanja finansijske imovine i finansijskih obaveza bez suštinskih izmjena. Ovaj zahtjev nije imao materijalnog uticaja na Banku.

Finansijsko sredstvo prestaje se priznavati kada su:

· Ugovorna prava na primanje novčanih tokova od imovine istekla; ili kada je Banka prenijela svoja prava na primanje novčanih tokova od imovine ili preuzela obvezu plaćanja primljenog novčanog toka u cjelosti bez značajnog kašnjenja trećoj strani u okviru "pass-through" ugovora; i/ili

(i) je prenijela gotovo sve rizike i nagrade povezane sa vlasništvom nad imovinom,

(ii) nije prenijela niti zadržala gotovo sve rizike i nagrade povezane sa vlasništvom nad imovinom, ali je prenijela kontrolu nad imovinom.

Ugovorna usklađivanja koja proizlaze iz pregovora s dužnicima mogu dovesti do dvije vrste izmjena početnih ugovornih novčanih tokova.

3. PREGLED ZNAČAJNIJIH RAČUNOVODSTVENIH POLITIKA (nastavak)**3.5. Finansijski instrumenti (nastavak)*****Značajne modifikacije koje vode do prestanka priznavanja finansijskog sredstva***

Ukoliko se ugovorni novčani tokovi finansijskog sredstva bitno modifikuju, to rezultira prestankom priznavanja (zbog isteka ugovornih prava na novčane tokove) tog finansijskog sredstva u skladu sa MSFI 9. Novo finansijsko sredstvo s izmijenjenim uslovima priznaje se a razlika između amortizovanog troška finansijskog sredstva koji se prestao priznavati i fer vrijednosti novog finansijskog sredstva iskazuje se u Bilansu uspjeha. Ako dužnik nije u statusu neizvršenja ili ako značajna modifikacija ne dovodi do statusa neizvršenja, tada će novo sredstvo biti klasifikovano u Fazu 1. Ako je dužnik u statusu neizvršenja ili ako značajna modifikacija dovodi do statusa neizvršenja, tada će se novo sredstvo tretirati kao kupljena ili nastala kreditno umanjena sredstva (eng. POCI). Za POCI finansijska sredstva se ne priznaju ispravci vrijednosti a očekivani kreditni gubici tokom životnog vijeka trajanja finansijskog instrumenta su uključeni u kreditno usklađenoj efektivnoj kamatnoj stopi pri početnom priznavanju. Nakon toga, iznos promjene očekivanih kreditnih gubitaka tokom životnog vijeka finansijskog instrumenta od početnog priznavanja POCI finansijskog sredstva se treba priznati kao dobit ili gubitak od umanjenja vrijednosti u Bilansu uspjeha.

Ako se kriterijumi za prestanak priznavanja primjenjuju na dužnike koji se suočavaju sa finansijskim poteškoćama klasifikovanim u Fazi 3, tada se procjena promjena očekivanih novčanih tokova vrši umjesto procjene ugovornih novčanih tokova. Revidirani uslovi ugovora mogu odražavati sposobnost dužnika da otplati inicijalne novčane tokove, kao što je već izraženo u procjeni umanjenja vrijednosti.

Sljedeći glavni kriterijumi su prepoznati kao značajne modifikacije:

· Kvantitativni - značajna promjena ugovornih novčanih tokova kada se sadašnja vrijednost novčanih tokova prema novim uslovima diskontuje koristeći izvornu efektivnu kamatnu stopu i razlikuje se od diskontovane sadašnje vrijednosti izvornog finansijskog instrumenta za najmanje 10%.

· Kvalitativna:

- promjena dužnika,
- promjena valute
- promjena svrhe financiranja
- SPPI kritične karakteristike su uklonjene ili uključene u novi ugovor o zajmu.

Neznačajne modifikacije koje ne vode do prestanka priznavanja finansijskog sredstva

Ukoliko se ugovoreni novčani tokovi finansijskog sredstva modifikuju na način koji ne rezultira prestankom priznavanja tog finansijskog sredstva u skladu s MSFI 9 Finansijski instrumenti, subjekti bi trebali ponovo izračunati bruto knjigovodstvenu vrijednost finansijskog sredstva na temelju modifikovanih ugovoreni novčanih tokova primjenom inicijalne efektivne kamatne stope za diskontovanje. Dobitak ili gubitak od modifikacije priznaje se u Bilansu uspjeha.

Uticaji na planiranje kapitala

U okviru Odluke o dopunama Odluke o adekvatnosti kapitala Banaka („Sl. list CG“, br.38/11, 55/12 i 82/17) definisan je način na koji se ublažavaju negativni efekti na sopstvena sredstva Banke u toku tranzicionog perioda zbog prelaska na vrednovanje stavki primjenom MSFI 9. Smjernice dozvoljavaju jedan od dva pristupa priznavanja uticaja primjene MSFI 9 na regulatorni kapital:

- priznavanje punog uticaja tokom petogodišnjeg perioda; ili
- priznavanje punog uticaja na dan usvajanja.

Banka se odlučila za prvi pristup. Kao posljedica te odluke, uticaj na kapital tokom 2018. godine je iznosio 169 hiljada EUR. U slučaju da je Banka odlučila da prikaže puni uticaj u 2018. godini došlo bi do smanjenja osnovnog akcijskog kapitala i ukupnog kapitala od EUR 3,38 miliona.

3. PREGLED ZNAČAJNIJIH RAČUNOVODSTVENIH POLITIKA (nastavak)

3.5. Finansijski instrumenti (nastavak)

Uticaji prve primjene MSFI 9

Novi standard utiče na klasifikaciju i mjerenje finansijskih instrumenata počev od 1. januara 2018. godine i to:

- na osnovu dosadašnjih procjena, najveći dio kreditnog portfolija klasifikovanog kao krediti i potraživanja prema MRS 39 Banka i dalje mjeri po amortizovanoj vrijednosti u skladu sa MSFI 9;
- finansijska sredstva namjenjena trgovanju su vrednovana po fer vrijednosti kroz bilans uspjeha;

Što se tiče klasifikacije i mjerenja finansijskih obaveza, nije bilo značajnijih uticaja na finansijske iskaze Banke po osnovu novih propisa MSFI 9. Prema MSFI 9.7.2.15, nudi se odabir računovodstvene politike da se prethodni periodi izmjene ili da se priznaju uticaji od početne primjene MSFI 9 u početnom kapitalu sa 1. januarom 2018. godine.

Prelazak

Promjene u računovodstvenim politikama koje rezultiraju primjenom MSFI 9 su primjenjene kao da je standard uvijek postojao. Banka je iskoristila izuzetak koji joj dozvoljava da ne priznaje uticaj tokom prethodnih perioda vezanih za promjene u klasifikaciji i odmjeravanju (uključujući i obezvrjeđenje). Promjene izloženosti finansijskih sredstava i obaveza koje su rezultat primjene MSFI 9 su priznate u neraspoređenoj dobiti na dan 01. januara 2018. godine.

ADDIKO BANK AD, PODGORICA**NAPOMENE UZ FINANSIJSKE ISKAZE****ZA GODINU KOJA SE ZAVRŠILA 31. DECEMBRA 2018. GODINE***(svi iznosi su izraženi u 000 EUR osim ako nije drugačije naznačeno)***3. PREGLED ZNAČAJNIJIH RAČUNOVODSTVENIH POLITIKA (nastavak)****3.5. Finansijski instrumenti (nastavak)****Objelodanjivanje finansijskog uticaja MSFI 9**

Promjene izmedju kategorija odmjeravanja i izloženostima finansijskih sredstava po MRS 39 i MSFI 9 na 01. januar 2018. godine su:

	Na dan 31. decembar 2017.	Reklasifik acija MSFI 9	Reklasifikovano stanje na dan 31.decembar 2017.*	Ponovno mjerjenje	Na dan 1. januar 2018.**
SREDSTVA					
Novčana sredstva i računi					
depozita kod centralnih banaka	56.187	-	56.187	-	56.187
Kredit i potraživanja od banaka (po amortizovanoj vrijednosti)	5.294	-	5.294	35	5.329
Kredit i potraživanja od klijenata (po amortizovanoj vrijednosti)	198.586	-	198.586	(3.422)	195.164
Investicione hartije od vrijednosti koje se drže do dospjeća	659	(659)	-	-	-
Hartije od vrijednosti po amortizovanoj vrijednosti	-	659	659	4	663
Ostala finansijska sredstva po amortizovanoj vrijednosti	13	-	13	-	13
Nekretnine, postrojenja i oprema	1.658	-	1.658	-	1.658
Nematerijalna sredstva	130	-	130	-	130
Ostala sredstva	1,367	-	1,367	-	1,367
UKUPNA SREDSTVA	263.894	-	263.894	(3.383)	260.511
OBAVEZE					
Depoziti klijenata (po amortizovanoj vrijednosti)	201.479	-	201.479	-	201.479
Kredit Banaka i centralnih banaka (po amortizovanoj vrijednosti)	19.081	-	19.081	-	19.081
Kredit klijenata koji nijesu banke (po amortizovanoj vrijednosti)	8.248	-	8.248	-	8.248
Rezerve	1.430	-	1.430	-	1.430
Ostale obaveze	5.762	-	5.762	-	5.762
Ostale obaveze	5.564	-	5.564	-	5.564
Ukupne obaveze	241.564	-	241.564	-	241.564
KAPITAL					
Akcijski kapital	125.100	-	125.100	-	125.100 ***
Akumulirani gubitak	(106.904)	-	(106.904)	(3.383)	(108.815)
Dobit tekuće godine	1.472	-	1.472	-	-
Ostale i revalorizacione rezerve	2.662	-	2.662	-	2.662
Ukupan kapital	22.330	-	22.330	(3.383)	18.947
UKUPAN KAPITAL I OBAVEZE					

* Stanje je reklasifikovano po zahtjevima MSFI 9 i ne uključuje reklasifikaciju sprovedenu zbog izmjene regulative Centralne banke Crne Gore donešene tokom 2018. godine što je objelodanjeno u napomeni 6 – korekcije pojedinačnih finansijskih iskaza uporednih perioda.

** Navedeno stanje uključuje efekte mjerenja prve primjene MSFI 9 pod datumom 1. januar 2018. godine, i ne uključuje reklasifikaciju sprovedenu zbog izmjene regulative Centralne banke Crne Gore donešene tokom 2018. godine što je objelodanjeno u napomeni 6 – korekcije pojedinačnih finansijskih iskaza uporednih perioda.

*** Shodno odluci o raspodjeli dobiti Banke donesene na dan 27. april 2018. godine, dobit za 2017. godinu je raspoređena na pokriće akumuliranih gubitaka.

3. PREGLED ZNAČAJNIJIH RAČUNOVODSTVENIH POLITIKA (nastavak)**3.6. Nekretnine, oprema i nematerijalna ulaganja**

Nekretnine, oprema i nematerijalna ulaganja su iskazana po nabavnoj vrijednosti, umanjenoj za ispravku vrijednosti i obezvrjeđenje. Nabavnu vrijednost čini vrijednost po fakturi dobavljača, uvećana za zavisne troškove po osnovu nabavke i troškove dovođenja sredstva u stanje funkcionalne pripravnosti. Naknadni troškovi se uključuju u nabavnu vrijednost sredstva ili se priznaju kao posebno sredstvo, u zavisnosti od toga šta je primjenljivo, samo kada postoji vjerovatnoća da će Banka u budućnosti imati ekonomsku korist od tog sredstva i ako se njegova vrijednost može pouzdano utvrditi. Knjigovodstvena vrijednost zamijenjenog sredstva se isknižava. Svi drugi troškovi tekućeg održavanja terete bilans uspjeha perioda u kome su nastali.

Amortizacija se ravnomjerno obračunava na nabavnu vrijednost nekretnina, opreme i nematerijalnih ulaganja, primjenom sljedećih godišnjih stopa, s' ciljem da se osnovna sredstva odnosno nematerijalna ulaganja u potpunosti otpišu u toku njihovog korisnog vijeka trajanja. Stope amortizacije su definisane na nivou grupe osnovnih sredstava i to:

Kompjuterska oprema	20%
Namještaj i druga oprema	10%
Vozila	15%

Ulaganja na tuđim nekretninama se kapitalizuju i amortizuju se u toku njihovog korisnog vijeka, tj. u toku trajanja zakupa, na osnovu ugovora o dugoročnom zakupu poslovnog prostora. Ova ulaganja se priznaju na poziciji osnovna sredstva-nekretnine, na osnovu propisanog kontnog okvira CBCG. Sva naknadna ulaganja u ove objekte se priznaju kao rashodi perioda. Amortizacija ulaganja na tuđim nekretninama se obračunava proporcionalnom metodom u roku korišćenja utvrdjenim ugovorom o zakupu.

Obračun amortizacije nekretnina, opreme i nematerijalnih ulaganja počinje kada se sredstva stave u upotrebu. Rezidualna vrijednost i korisni vijek upotrebe sredstva se revidiraju, i po potrebi koriguju, na datum svakog bilansa stanja. Knjigovodstvena vrijednost sredstva svodi se odmah na njegovu nadoknadivu vrijednost ukoliko je knjigovodstvena vrijednost veća od njegove procijenjene nadoknadive vrijednosti.

Nematerijalna ulaganja obuhvataju prava korišćenja licenci i softvera.

Umanjenje vrijednosti

Za sredstva koja podliježu amortizaciji testiranje na umanjenje njihove vrijednosti vrši se kada događaji ili izmjenjene okolnosti ukažu da knjigovodstvena vrijednost možda neće biti nadoknadiva. Gubitak zbog umanjenja vrijednosti se priznaje u visini iznosa za koji je knjigovodstvena vrijednost sredstva veća od njegove nadoknadive vrijednosti. Nadoknadiva vrijednost je vrijednost veća od fer vrijednosti sredstva umanjene za troškove prodaje i vrijednosti u upotrebi. Za svrhu procjene umanjenja vrijednosti, sredstva se grupišu na najnižim nivoima na kojima mogu da se utvrde odvojeni prepoznatljivi novčani tokovi (jedinice koje generišu gotovinu).

3.7. Stečena aktiva

Zemljište, građevinski objekti i oprema nad kojima je Banka stekla vlasništvo po osnovu naplate potraživanja (koja ne ispunjavaju uslove priznavanja u okviru pozicije sredstva namijenjena prodaji u skladu sa zahtjevima MSFI 5) iskazuju se na poziciji „Ostala aktiva” u skladu sa MRS 2 -Zalihe. Stečena aktiva je iskazana po nižoj od nabavne vrijednosti koja uključuje nabavnu cijenu i poreske dažbine koje se mogu pripisati sticanju sredstava i procijenjene tržišne vrijednosti.

3.8. Obaveze po kreditima

Obaveze po kreditima se inicijalno priznaju po fer vrijednosti priliva, bez nastalih transakcionih troškova. U narednim periodima obaveze po kreditima se iskazuju po amortizovanoj vrijednosti. Sve razlike između ostvarenog priliva (umanjenog za transakcione troškove) i iznosa otplata, priznaju se u bilansu uspjeha u periodu korišćenja kredita primjenom metode efektivne kamatne stope. Naknade plaćene pri pribavljanju kredita priznaju se kao transakcioni troškovi do iznosa za koji je vjerovatno da će dio ili cio kredit biti povučen. U tom slučaju, naknada se razgraničava do konačnog povlačenja kredita. Banka ima obaveze po osnovu kratkoročnih i dugoročnih kredita. Dugoročni krediti predstavljaju kredite koji su uzeti na period duži od godinu.

3. PREGLED ZNAČAJNIJIH RAČUNOVODSTVENIH POLITIKA (nastavak)**3.9. Obaveze prema zaposlenima***Primanja zaposlenih*

Kratkoročne naknade zaposlenima uključuju zarade i naknade zarada, kao i doprinose za socijalno osiguranje. Kratkoročne naknade zaposlenima priznaju se kao rashod u periodu u kome su nastale. Banka i njeni zaposleni su u zakonskoj obavezi da vrše plaćanja u skladu sa definisanim planovima doprinosa Fondu PIO Crne Gore. Banka nije u obavezi da zaposlenima isplaćuje naknade koje predstavljaju obavezu Fonda. Porezi i doprinosi koji se odnose na definisane planove naknada po osnovu zarada, evidentiraju se kao rashod perioda na koji se odnose.

Otpremnine i jubilarne nagrade

Otpremnine se isplaćuju pri raskidu radnog odnosa od strane Banke prije datuma redovnog penzionisanja, ili kada zaposleni prihvati sporazumni raskid radnog odnosa u zamjenu za otpremninu. Banka priznaje otpremninu pri raskidu radnog odnosa kada je evidentno obavezno da: ili raskine radni odnos sa zaposlenim u skladu sa detaljnim zvaničnim planom, bez mogućnosti odustajanja; ili da obezbijedi otpremninu za prestanak radnog odnosa u cilju smanjenja broja zaposlenih.

Banka je u zakonskoj obavezi da isplati naknadu zaposlenima prilikom odlaska u penziju. Naknada se isplaćuje u visini šest prosječnih zarada kod poslodavca. Otpremnine koje dospijevaju u razdoblju dužem od 12 mjeseci nakon datuma bilansa stanja svode se na sadašnju vrijednost. Procjena i obračun ovih rezervisanja vrši se interno. U skladu sa Granskim kolektivnim ugovorom, povodom radnog jubileja Banke i zaposlenog, kao i za posebno angažovanje i rezultate rada, zaposlenom se mogu dodjeljivati nagrade. Radnim jubilejom zaposlenog smatra se njegov rad kod istog poslodavca u trajanju od 10, 20 i 30 godina. Odluku o vrsti i visini nagrade zaposlenom za posebno angažovanje i rezultate rada donosi Banka. Jubilarne nagrade nijesu definisane internim politikama Banke.

3.10. Zakupi

Zakupi u kojima Banka kao zakupac preuzima sve rizike i nagrade povezane sa vlasništvom klasifikuju se kao finansijski lizing. Svi ostali najmovi su operativni lizing.

Finansijski lizing

Davaoci lizinga priznaju sredstva pod finansijskim lizingom u svojim bilansima stanja i prezentuju ih kao potraživanje u iznosu jednakom neto investiranju u lizing. Davalac lizinga prenosi skoro sve rizike i koristi svojstvene pravnom vlasništvu, pa se potraživanje po osnovu lizinga tretiraju kao isplata glavnice i prihod od finansiranja.

Kod davaoca lizinga, finansijski prihod se alocira na period trajanja lizinga. Kod korisnika lizinga, minimalna plaćanja se dijele na finansijski trošak i smanjenje neizmirene obaveze za lizing. Amortizacija sredstva se uključuje u bilans uspjeha korisnika lizinga. Banka se bavi poslovima finansijskog lizinga (Napomena 17).

*Operativni lizing**Banka kao davalac lizinga*

Lizing se klasifikuje kao operativni ako se njime ne prenose značajno svi rizici i koristi svojstveni vlasništvu. Sredstva koja se koriste za operativni lizing priznaju se u bilansu stanja davaoca lizinga po nabavnoj vrijednosti i za njih se obračunava amortizacija koja je u skladu sa politikom obračuna amortizacije vlastitih sredstava. Prilivi od zakupa se priznaju kao prihod perioda. Ukoliko je davalac lizinga imao početnih direktnih troškova kod ostvarivanja aranžmana o operativnom lizingu, ti troškovi se mogu priznati kao rashod perioda ili se mogu odgoditi i rasporediti na prihod tokom trajanja lizinga, proporcionalno priznavanju prihoda od zakupa.

Banka kao korisnik lizinga

Rate po osnovu operativnog lizinga se priznaju kao trošak na linearnoj osnovi za vrijeme trajanja lizinga, osim kada postoji neka druga sistematska osnova koja bolje odslikava vremenski šablon trošenja ekonomskih koristi od iznajmljenog sredstva. Potencijalne naknade nastale na osnovu operativnog lizinga priznaju se kao trošak u periodu u kojem su nastale. U slučaju kada se odobravaju lizing olakšice, one ulaze u sastav operativnog lizinga i priznaju se kao obaveza. Ukupna korist od olakšica priznaje se kao smanjenje troškova iznajmljivanja na linearnoj osnovi, osim kada postoji neka druga sistematska osnovu koja bolje odslikava vremensku strukturu trošenja ekonomskih koristi od iznajmljenog sredstva.

3. PREGLED ZNAČAJNIJIH RAČUNOVODSTVENIH POLITIKA (nastavak)

3.11. Kapital

Osnovni kapital

Obične akcije se klasifikuju kao kapital. Nominalna vrijednost akcije predstavlja proizvod nominalne cijene pojedinačne akcije i ukupnog broja akcija.

Zarada po akciji

Akcije Banke su akcije koje su kotirane na berzi. Banka izračunava i objavljuje zarade/gubitke po akciji u skladu sa MRS 33 „Zarada po akciji“. Osnovna zarada/gubitak po akciji izračunava se dijeljenjem zarade/gubitka koji pada na teret akcionara Banke sa ponderisanim prosječnim brojem redovnih akcija za period (Napomena 27). Banka nema druge potencijalno umanjujuće obične akcije kao što su konvertibilni dug i opcije na akcije.

3.12. Preuzete i potencijalne obaveze po vanbilansnim stavkama

Kao dio redovnog poslovanja Banka je preuzela ugovorene i potencijalne obaveze po vanbilansnim stavkama kao što su: garancije, obaveze za kreditiranjem i akreditive. Ovi finansijski instrumenti se evidentiraju u bilansu, ako i kada postanu plativi. Rezervisanja za moguće gubitke po preuzetim i potencijalnim obavezama se formiraju na osnovu procjene mogućih gubitaka, u skladu sa kriterijumima utvrđenim u Odluci o minimalnim standardima za upravljanje kreditnim rizikom Centralne banke Crne Gore (Napomena 3.5).

3.13. Transakcije sa povezanim licima

Prema definiciji MRS 24 „Objelodanjivanja povezanih strana“ povezane strane su strane koje predstavljaju:

- društva koja direktno ili indirektno putem jednog ili više posrednika kontrolišu izvještajno društvo ili su pod njegovom kontrolom, odnosno koja izvještajno društvo kontrolišu zajedno sa drugim subjektima;
- pridružena društva u kojima Banka ima značajan uticaj, a koja nisu ni povezano lice, niti zajedničko ulaganje investitora;
- fizičke osobe koje direktno ili indirektno imaju pravo glasa u Banci koje im omogućava značajan uticaj na Banku, kao i bilo koji drugi subjekt za koji se očekuje da će uticati ili biti pod uticajem povezane osobe u poslovanju sa Bankom;
- rukovodioci na ključnim položajima, odnosno osobe koje imaju ovlaštenja i odgovornosti za planiranje, usmjeravanje i kontrolisanje aktivnosti Banke, uključujući direktore i ključno rukovodstvo.

Prilikom posmatranja svake moguće transakcije sa povezanom stranom pažnja je usmjerena na suštinu ekonomskih odnosa, a ne samo na pravni oblik.

Na osnovu odredbi Zakona o bankama („Sl. list CG“ br. 17/08, 44/10 i 40/11 i 73/17), lica povezana sa Bankom su:

- članovi organa banke, akcionari, zaposleni u banci, kao i članovi njihove uže porodice (bračni drug i djeca),
- pravno lice u kojem lice koje ima kvalifikovano učešće u Banci takođe ima kvalifikovano učešće,
- pravno lice u kojem jedno od lica iz alineje 1 i 2 ove tačke ima značajan uticaj ili je lice iz alineje 1 ove tačke direktor ili član odbora direktora ili drugog odgovarajućeg organa tog pravnog lica,
- lice koje ima učešće u kapitalu ili glasačkim pravima od najmanje 50% u pravnom licu koje ima kvalifikovano učešće u Banci.

4. KLJUČNE RAČUNOVODSTVENE PROCJENE I PROSUĐIVANJA

Prezentacija finansijskih iskaza zahtijeva od rukovodstva Banke korišćenje najboljih mogućih procjena i razumnih pretpostavki, koje imaju efekta na prezentovane vrijednosti sredstava i obaveza i objelodanjivanje potencijalnih potraživanja i obaveza na dan sastavljanja finansijskih iskaza, kao i prihoda i rashoda u toku izvještajnog perioda. Ove procjene i pretpostavke su zasnovane na informacijama raspoloživim na dan sastavljanja finansijskih iskaza i najvećim dijelom se odnose na procjene iznosa rezervisanja po kreditima, kamatama i vanbilansnim stavkama. Ipak, stvarni rezultati mogu odstupati od ovih procjena.

Banka vrši procjene i pretpostavke o efektima koje će vrijednosti sredstava i obaveza, iskazanih u finansijskim iskazima, imati u narednoj finansijskoj godini. Procjene i prosuđivanja se kontinuirano vrednuju i zasnivaju na istorijskom iskustvu i drugim relevantnim faktorima.

Banka na mjesečnom nivou vrši analizu kreditnog portfolija u cilju procjene obezvrjeđivanja potraživanja, te vrši klasifikaciju stavki aktive i vanbilansa po osnovu kojih je izložena kreditnom riziku u odgovarajuće klasifikacione grupe, u skladu sa usvojenom metodologijom usklađenom sa zahtjevima MSFI 9. Klasifikacione grupe pokazuju stepen izloženosti kreditnom riziku. U tom procesu, Banka prosuđuje da li postoje pouzdani dokazi koji pokazuju mjerljivo smanjenje u procijenjenim budućim novčanim tokovima od kreditnog portfolija na pojedinačnom nivou izloženosti ili na grupnom nivou (kad ne postoje objektivni dokazi o obezvrjeđenju ili izloženost pojedinačno nije značajna). Procijenjeni iznos obezvrjeđivanja vrijednosti stavki aktive i vanbilansa se priznaje u bilansu uspjeha Banke.

Obezvrjeđenje bilansne aktive i vjerovatnog gubitka po vanbilansnim stavkama

Kriterijumi za klasifikaciju uključuju procjenu kreditne sposobnosti dužnika, urednost dužnika u izmirivanju obaveza, procjenu kvaliteta kolaterala i procjenu drugih relevantnih faktora. Ove procjene i pretpostavke su zasnovane na informacijama raspoloživim na dan sastavljanja finansijskih iskaza, ali stvarni rezultati mogu odstupati od procjena. Rukovodstvo koristi stope rezervisanja utvrđene interno razvijenom metodologijom za sva sredstva sa karakteristikama kreditnog rizika. Metodologija i pretpostavke koje se koriste za procjenu iznosa rezervisanja u skladu sa regulativom Centralne banke Crne Gore objelodanjeni su u Napomeni 3.5, kao i detaljnije u Napomeni 5.4.

Poslovna politika Banke je da objelodani informacije o pravičnoj vrijednosti aktive ili pasive za koju postoje zvanične tržišne informacije, kao i kada se pravična vrijednost značajno razlikuje od knjigovodstvene vrijednosti. Ipak, treba istaći da ne postoji dovoljno tržišno iskustvo, stabilnost i likvidnost kod kupovine i prodaje kredita i ostale finansijske aktive ili pasive, pošto zvanične tržišne informacije nisu u svakom trenutku raspoložive. Stoga, pravičnu vrijednost nije moguće pouzdano utvrditi. Po mišljenju rukovodstva Banke, iznosi u finansijskim iskazima odražavaju realnu vrijednost koja je, u datim okolnostima, najvjerodostojnija i najkorisnija za potrebe izvještavanja.

Fer vrijednost finansijskih instrumenata

Fer vrijednost finansijskih instrumenata kojima se trguje na aktivnom tržištu se dobija na osnovu objavljenih tržišnih cijena na datum odmjerenja.

Određivanje fer vrijednosti finansijske imovine i obaveza za koje ne postoji uočljiva tržišna cijena zahtijeva korišćenje različitih tehnika vrednovanja. Iako tehnike vrednovanja u dobroj mjeri odražavaju tržišne uslove na dan odmjerenja, isti se ipak mogu razlikovati od tržišnih uslova prije i posle toga dana.

Za finansijske instrumente kojima se ne trguje često i koji imaju nisku cjenovnu transparentnost, fer vrijednost je manje objektivna i zahtijeva određene stepene varijacije u procjenjivanju koji zavise od likvidnosti, koncentracije, neizvjesnosti tržišnih faktora, cjenovnih pretpostavki i ostalih rizika koji utiču na određeni instrument. Promjena procjena tih faktora bi mogla uticati na prikazanu fer vrijednost finansijskih instrumenata.

4. KLJUČNE RAČUNOVODSTVENE PROCJENE I PROSUĐIVANJA (nastavak)

Dugoročne naknade zaposlenima

Trošak dugoročnih beneficija zaposlenih određen je na osnovu aktuarskog obračuna, uz primjenu aktuarskih pretpostavki: diskontna stopa, budući rast plata u skladu sa stopom inflacije i napredovanja, i rast plata po osnovu minulog rada, kao i promjene u broju zaposlenih koji stižu pravo za isplatu ugodnosti. S obzirom na dugoročnu prirodu ovih planova, procjene su predmet značajne neizvjesnosti.

Korisni vijek trajanja nematerijalne imovine, nekretnina i opreme

Banka vrši pregled vijeka trajanja nematerijalnih ulaganja, nekretnina i opreme u svakom periodu godišnjeg izvještavanja.

Sudski sporovi

Rukovodstvo Banke vrši procjenu iznosa rezervisanja za odliv sredstava po osnovu sudskih sporova na bazi procjene vjerovatnoće da će do odliva sredstava zaista doći prema ugovorenoj ili zakonskoj obavezi iz prošlih perioda.

5. UPRAVLJANJE RIZICIMA

5.1. Uvod

Koncept i principi upravljanja rizikom

Kontrola i praćenje rizika

Banka kontroliše i prati svoje rizike u svim segmentima poslovanja, sa ciljem optimizacije rizika/učinka i garantuje sposobnost snošenja rizika u svakom trenutku. U skladu sa tim, donosi poslovne politike i politike za upravljanje rizicima.

Sljedeća osnovna načela se primjenjuju u okviru sistema upravljanja rizicima Banke:

1. princip: Odgovornost Odbora direktora Banke za Strategiju rizika Banke

Odbor direktora Banke definiše sveukupnu poslovnu strategiju. Bazirano na rizicima svojstvenim usvojenoj poslovnoj strategiji, Odbor direktora uz podršku Izvršnog direktora nadležnog za rizike i Odjeljenja kontrole rizika definiše Strategiju upravljanja rizicima. Ovim dokumentom se postavljaju koncepti preuzimanja definisanih rizika i način limitiranja izloženosti.

2. princip: Jasna definicija organizacione strukture i procesa upravljanja rizicima

Organizaciona struktura u procesu upravljanja rizikom u Banci je jasno definisana i ustanovljena na način koji pokriva sve kategorije rizika kojima Banka upravlja. Sve uloge i odgovornosti u procesu upravljanja rizikom su definisane, usaglašene i dokumentovane.

3. princip: Odvajanje odgovornosti

U svrhu izbjegavanja konflikta interesa, izvršeno je jasno odvajanje funkcija u sve tri komponente procesa upravljanja rizikom na svim nivoima organizacije. Upravljanje u smislu usmjeravanja i vršenja akcija, koje uključuje sve tržišne organizacione jedinice limitiranja rizika i kontrola rizika.

4. princip: Rizični kapital je glavni parametar u upravljanju

Rizični kapital služi kao mjerna jedinica za ekvivalentne izloženosti riziku u različitim oblastima poslovanja. Rizični kapital predstavlja osnovu za upravljanje rizikom sa adekvatnom strukturom limita. Dodatno, uz upravljanje koje proizilazi iz (ekonomskog) koncepta rizičnog kapitala, Banka treba da ispuni regulatorne zahtjeve solventnosti (minimalni standardi kapitala ustanovljeni od strane Centralne banke Crne Gore), a u skladu sa Odlukom o adekvatnosti kapitala.

5. UPRAVLJANJE RIZICIMA (nastavak)

5.1. Uvod (nastavak)

Koncept i principi upravljanja rizikom (nastavak)

Kontrola i praćenje rizika (nastavak)

5. princip: Standardi na nivou Addiko Grupe za mjerenje i procjenu rizika

Za mjerenje i procjenu rizika usvojeni su standardi na nivou Banke. Svi identifikovani rizici na nivou Banke se mjere korišćenjem metoda koje su odobrene od strane Odbora direktora. Banke je odgovorna za razvoj i unapređenje metoda, modela i procedura i obezbjeđuje preporuke za njihovu implementaciju.

6. princip: Adekvatan sistem limita

Ograničenja izloženosti data od strane Centralne banke Crne Gore su uključena u sistem limita Banke. Takođe, usvojeni su i limiti važeći na nivou Grupe za upravljanje izloženošću i upotrebu kapitala. Ovi limiti su predloženi od strane Sektora kontrole rizika i odobreni od strane Izvršnog odbora za rizik na nivou Grupe. U slučaju prekoračenja postavljenih limita, odmah se preduzimaju akcije na smanjenju rizika od strane odgovornih organizacionih jedinica i komiteta u Banci.

7. princip: Blagovremeno i dosljedno praćenje rizika

Svi identifikovani rizici se blagovremeno i dosljedno prate. Mjerljivi rizici se mjere primjenom kvantitativnih metoda, dok se nemjerljivi rizici analiziraju kvalitativno. Kvantitativne metode uključuju praćenje unaprijed utvrđenih limita, gdje je moguće kvantifikovati izloženost pojedinoj vrsti rizika. Kvalitativno se prati izloženost operativnom riziku do trenutka prikupljanja kritične mase podataka za njegovo kvantitativno praćenje. Određene kvalitativne ocjene se primjenjuju i kod mjerenja izloženosti riziku zemlje.

8. princip: Blagovremeno i dosljedno izvještavanje i obavještavanje o rizicima

Svestran i efikasan interni sistem izvještavanja o rizicima je neophodan za postizanje blagovremene i sadržajne kontrole postojećih rizika u poslovnim aktivnostima Banke. Interni izvještaji o riziku se formiraju u predefinisanim vremenskim intervalima (npr. izvještaji Odboru direktora banke, Odboru za upravljanje aktivom i pasivom) i po potrebi. Eksterna izvještavanja o riziku su u skladu sa tekućim zahtjevima Centralne banke Crne Gore i sektora Grupe, koji uspostavljaju i minimalne standarde izvještajnih instrumenata i procesa.

9. princip: Jasna i sveobuhvatna dokumentacija

Sve relevantne metode, procedure, organizacione i operativne strukture i procesi su dokumentovani na jasan i blagovremen način, da bi se obezbijedila transparentnost i preciznost.

10. princip: Usaglašenost sa zahtjevima Centralne banke Crne Gore

Upravljanje rizicima u Banci je u saglasnosti sa tekućim zakonskim i podzakonskim aktima Centralne banke Crne Gore.

Strategija i okvir za upravljanje rizicima

Strategija rizika Addiko banke proizilazi iz poslovne strategije i opisuje planiranu strukturu poslovanja, strateški razvoj i rast uzimajući u obzir procese, metodologije i organizacionu strukturu relevantnu za upravljanje faktorima rizika. Kao takva, Strategija rizika, predstavlja sponu između bančine poslovne strategije i pozicioniranja rizika. Ista je alat Menadžmenta za upravljanje rizicima na najvećem nivou i definiše okvir za praćenje, kontrolisanje, i limitiranje rizika kojima se Banka izlaže u svom poslovanju, dok ujedno osigurava adekvatnost internog kapitala, likvidnosnu poziciju i ukupnu profitabilnost.

5. UPRAVLJANJE RIZICIMA (nastavak)**5.1. Uvod (nastavak)*****Koncept i principi upravljanja rizikom (nastavak)*****Strategija i okvir za upravljanje rizicima (nastavak)**

Strategija rizika odražava ključne principe upravljanja rizicima koji su integrisani u poslovnoj strategiji. Na ovaj se postiže siguran i održiv rast, uz očuvanje nivoa sopstvenih sredstava dovoljnih da podrže poslovanje Banke uz dati nivo rizika, u skladu sa regulatornim zahtjevima.

Banka je uspostavila okvir za upravljanje rizicima (eng. RAF) koji određuje sklonost Banke ka rizicima i čini dio procesa razvoja i implementacije poslovne i strategije upravljanja rizicima. Nadalje, određuje nivo nivo preuzetog rizika u odnosu na kapacitet za podnošenje rizika. Okvir za upravljanje rizicima definiše nivo rizika koji je Banka spremna da prihvati. Mjere kojima je definisan RAF su kalibrisane uzimajući u obzir Budžet 2018, Strategiju rizika i Plan oporavka koji predstavljaju okvir za pravilno unutrašnje upravljanje i nadzor rizika.

Rizici i kategorije rizika

Banka razlikuje sljedeće kategorije rizika:

Tržišni rizik je definisan kao vjerovatnoća ostvarivanja gubitka usljed promjena u tržišnim cijenama ili parametrima koji utiču na formiranje cijena. Pogađa kako bilansne, tako i vanbilansne stavke. U najvećoj mjeri se manifestuje kao rizik promjene kamatne stope, devizni rizik, kao i rizik promjene cijena finansijskih instrumenata.

Rizik likvidnosti se primarno definiše kao rizik likvidnosti sredstava. Sastoji se od rizika dospjeća (rizik da Banka neće uvijek imati sposobnost da izmiri dospjele obaveze) i rizika refinansiranja (rizik da Banka neće uvijek imati sposobnost da se potpuno ili djelimično refinansira ili samo uz nepovoljnije uslove od očekivanih). Sa druge strane, rizik tržišne likvidnosti podrazumijeva moguću nesposobnost Banke da izvrši velike transakcije po tržišnoj cijeni i u zadatom vremenu.

Kreditni rizik je definisan kao vjerovatnoća potpunog ili djelimičnog gubitka usljed neizvršavanja ugovorenih obaveza uzrokovanih slabljenjem kreditne sposobnosti druge strane. Ova definicija uključuje i rizik druge strane, emitenta i plasmana. Rizik zemlje je specijalni oblik rizika druge strane i pojavljuje se u formi rizika transfera (nemogućnost zemlje da izvrši transfer novca) i kao političko-ekonomski rizik (nepovoljni uticaji političko-ekonomske situacije zemlje na kreditnu sposobnost klijenta). Banka posmatra ovaj rizik podvrstom kreditnog rizika, koji se dokumentuje i prati zasebno.

Operativni rizik u Banci se definiše kao rizik pojave gubitka usljed nepravilnog ili neodgovarajućeg ponašanja i aktivnosti zaposlenih, neadekvatnosti i/ili grešaka u procesima i organizaciji, neadekvatnosti i/ili grešaka u sistemima i infrastrukturi ili usljed eksternih faktora i uticaja.

Rizik usklađenosti u Banci se definiše kao rizik izlaganja pravnim ili regulatornim sankcijama, nastanku značajnih finansijskih gubitaka ili gubitka reputacije koje Banka može pretrpjeti kao rezultat neusklađenosti sa zakonima, pravilima, propisima i standardima bankarskog poslovanja.

Ostali rizici obuhvataju strateški, reputacioni, poslovni i rizik kapitala kojima je Banka izložena. Kao najvažniji izdvajaju se rizik reputacije (rizik da će negativni publicitet, bez obzira na istinitost tvrdnji, uzrokovati smanjenje klijentske baze, povećanje troškova ili smanjenje prihoda) i poslovni rizik (vjerovatnoća gubitaka po osnovu neočekivanih promjena u poslovnom obimu i/ili maržama).

5. UPRAVLJANJE RIZICIMA (nastavak)

5.2. Tržišni rizik

Tržišni rizik se definiše kao vjerovatnoća ostvarivanja gubitaka po finansijskim instrumentima evidentiranim bilansno i vanbilansno, uzrokovane promjenama u kamatnim stopama, deviznim kursovima, cijenama, indeksima i/ili ostalim tržišnim faktorima koji utiču na vrijednost finansijskih instrumenata, kao i na rizike povezane sa prometom finansijskih instrumenata na tržištu, kao što su rizik druge ugovorne strane, emitenta i plasmana.

Banka kroz poslovanje upravlja svim tržišnim rizicima, a posebno:

- Deviznim rizikom;
- Rizikom promjene kamatne stope;
- Rizikom promjene cijena finansijskih instrumenata i novčanih tokova.

Odgovornosti za upravljanje tržišnim rizicima

Za upravljanje tržišnim rizikom, kojem je Banka izložena, odgovoran je Odbor direktora, koji ovlašćuje Komitet za upravljanje aktivom i pasivom (ALCO) da sprovodi Politiku upravljanja tržišnim rizikom i donosi operativne odluke koje imaju za cilj efikasno i uspješno upravljanje tržišnim rizicima.

Služba za upravljanje bilansnim pozicijama, sredstvima i operacijama na finansijskom tržištu

Ova ekspertska funkcija operativno sprovodi odluke ALCO komiteta vezane za smanjenje izloženosti tržišnim rizicima i održavanje neto otvorene devizne pozicije Banke u okviru limita, kao i daje predloge vezane za hedžing tržišnih rizika i godišnju strategiju investiranja i trgovanja.

Odjeljenje kontrole rizika

Odjeljenje kontrole rizika je odgovorno za postavljanje interne metodologije, praćenje i nadzor izloženosti Banke tržišnim rizicima. Odjeljenje kontrole rizika je dužno da mjerenje i kontrolu tržišnih rizika vrši najmanje na mjesečnom nivou i o tome izvještava Odbor direktora i ALCO komitet.

Najmanje kvartalno se vrši stres testiranje osjetljivosti na tržišne rizike i o tome izvještava ALCO komitet i Odbor direktora Banke. Za svaki od stres scenarija postoje dokumentovane pretpostavke koje su se koristile za analizu promjena.

Nadležni tržišni sektori

Tržišni sektori su dužni da se pridržavaju odluka donijetih na sjednicama Komiteta za upravljanje aktivom i pasivom (odluke o hedžingu, odluke o indikatorima koji će se koristiti za formiranje ukupne kamatne stope na strani aktive i pasive, odluke o opcijama prijevremenog vraćanja ili povlačenja na nivou proizvoda, odluka o procesima implementacije novih proizvoda, i sl.), sa ciljem adekvatnog upravljanja tržišnim rizicima.

Oblasti u kojima se vrši identifikacija, kontrola i ograničavanje rizika

Oblasti/djelatnosti/aktivnosti Banke za koje je identifikovano da predstavljaju područja izvora izloženosti tržišnom riziku, za koje se uspostavljaju limiti i vrši kontrola, kategorisane su kako slijedi:

- 1) Trgovačka knjiga koja predstavlja grupisane aktivnosti trgovine u kratkom roku (kraćim od godine dana) i sa namjerom ostvarivanja dobiti u kratkom roku od stvarne ili očekivane razlike između njihove nabavne i prodajne cijene, ili od drugih promjena cijena ili kamatnih stopa.
- 2) Bankarska knjiga je definisana kao skup svih bilansnih i vanbilansnih stavki Banke koje se ne smatraju pozicijama iz trgovačke knjige. Osim pozicija nastalih trgovinom u bankarskoj knjizi investicija, obuhvata i sve pozicije otvorene kreditnom aktivnošću, kao i emisijom dužničkih hartija od vrijednosti.

Uspostavljeni limiti za pozicije Trgovačke i Bankarske knjige investicija se prate na dnevnom nivou.

Sve pozicije Trgovačke i Bankarske knjige investicija se iskazuju po tržišnoj vrijednosti („*mark to market*“ princip).

Za praćenje limita na portfolio nivou zaduženo je Odjeljenje kontrole rizika, kao i za praćenje pojedinačnih limita i perioda držanja instrumenata u Trgovačkoj knjizi.

5. UPRAVLJANJE RIZICIMA (nastavak)
5.2. Tržišni rizik (nastavak)
5.2.1. Devizni rizik

Devizni rizik je vjerovatnoća ostvarivanja gubitaka po bilansnim i vanbilansnim pozicijama usljed promjena u valutnim kursevima i/ili neusklađenosti na nivou aktive, pasive i vanbilansnih stavki u istoj valuti.

Mjerenje i praćenje deviznog rizika vrši se kroz dnevno utvrđivanje neto otvorene devizne pozicije u apsolutnom iznosu pojedinačno i agregatno za sve valute, kao i procentualno u odnosu na sopstvena sredstva Banke, pojedinačno i agregatno. Neto devizna pozicija se utvrđuje u skladu sa podzakonskim aktima Centralne banke koji regulišu ovu oblast.

Devizni rizik se prati dnevno, i kao izražen VaR (Value at Risk) za neto otvorene pozicije u svim valutama pojedinačno. VaR izračun po Monte Karlo simulaciji predstavlja iznos potencijalnog gubitka na dnevnom nivou po osnovu promjene deviznog kursa sa vjerovatnoćom od 99% da stvarni gubitak neće biti veći od izračunatog.

Kvartalno se vrši stres testiranje osjetljivosti na promjenu kursa svih valuta $\pm 15\%$ i o tome izvještava Komitet za upravljanje aktivom i pasivom. Dnevno se testira uticaj promjene kursa uzimanjem tekućih vrijednosti kurseva Evropske Centralne Banke i njihove promjene -1%. Upravljanje deviznim rizikom se zasniva na uspostavljanju odgovarajućeg sistema ograničenja, kao i na kontroli poštovanja tih limita. Limiti se postavljaju na iznos ukupne neusklađene pozicije, kao i dnevni VaR, a kontrolišu dnevno. Naredna tabela prikazuje neto deviznu poziciju Banke na dan 31. decembra 2018. godine.

	USD	CHF	GBP	Ostale valute	Ukupno strane valute	Lokalna valuta (EUR)	Ukupno
SREDSTVA							
Novčana sredstva i računi depozita kod centralnih banaka	394	281	253	-	928	43.477	44.405
Kreditni i potraživanja od banaka	1.227	446	134	8	1.815	2.799	4.614
Kreditni i potraživanja od klijenata	-	3.464	-	-	3.464	181.648	185.112
Finansijska sredstva koja se drže za trgovanje	4	-	-	-	4	0	4
Ostala finansijska sredstva	136	-	-	-	136	40	176
Ugovori o kupovini stranih valuta i ostalih vanbilansnih računa za deviznu razmjenu	2.987	-	-	-	2.987	-	2.987
Ukupno	4.748	4.191	387	8	9.334	227.964	237.298
OBAVEZE							
Depoziti klijenata	4.520	104	258	1	4.883	182.483	187.366
Pozajmljena sredstva od banaka	-	-	-	-	-	3.533	3.533
Pozajmljena sredstva od ostalih klijenata	-	-	-	-	-	15.938	15.938
Subordinisani dugovi	-	-	-	-	-	5.502	5.502
Ostale finansijske obaveze	-	-	-	-	-	38	38
Ostale obaveze	76	2	-	-	78	2.353	2.431
Ugovori o prodaji stranih valuta i ostalih vanbilansnih računa za deviznu razmjenu	-	4.014	-	-	4.014	-	4.014
Ukupno	4.596	4.120	258	1	8.975	209.847	218.822
Neto devizna pozicija							
- 31. decembar 2018. godine	152	71	129	7	359	18.117	18.476
- 31. decembar 2017. godine	152	49	37	3	241	21.329	21.570

Kretanje kursa švajcarskog franka (CHF), britanske funte (GBP) i američkog dolara (USD) ima najveći uticaj na neto deviznu poziciju Banke na dan 31. decembar 2018. godine. Ukoliko bi se kurs navedenih valuta povećao/smanjio za 10% uticaj bi bio dobitak/gubitak EUR 30 hiljada. Za CHF bi donijela dobitak/gubitak od EUR 7 hiljada, a za GBP bi bio EUR 13 hiljade. Rast kursa američkog dolara (USD) za 10% vodio bi do dobitka od EUR 15 hiljada, dok bi slabljenje USD valute od 10% dovelo do gubitka od EUR 15 hiljada, uz pretpostavku da iznos neusklađene pozicije ostane isti. Banka smatra da trenutno nije izložena deviznom riziku.

5. UPRAVLJANJE RIZICIMA (nastavak)

5.2. Tržišni rizik (nastavak)

5.2.2. Rizik promjene kamatne stope

Rizik kamatne stope je vjerovatnoća ostvarivanja gubitka usljed promjena kamatnih stopa i obuhvata:

- rizik neusklađenosti dospjeća, koji predstavlja izloženost nastalu usljed nejednakih promjena kamatnih stopa po različitim rokovima dospjeća (fiksne stope), odnosno različitim rokovima ponovnog utvrđivanja cijene (varijabilne stope) osjetljivih stavki aktive, pasive i vanbilansa;
- bazni rizik je izloženost nastala usljed nekoreliranih promjena između različitih indeksa kamatnih stopa;
- rizik krive prinosa (izloženost nastala usljed nejednakih pomjeranja kamatnih stopa u različitim periodima dospjeća);
- rizik ugrađene opcije je izazvan izloženošću mogućim promjenama u očekivanim ili ugovorenim novčanim tokovima ili iz promjene dospjeća koje dovode do ponovnog utvrđivanja cijena.

Mjerenje izloženosti riziku kamatne stope pozicija Bankarske knjige se ostvaruje kroz korišćenje sistema GAP izvještaja kojim se raspoređuju pozicije aktive i pasive, kao i vanbilansa (ukoliko su izložene tom riziku) u odgovarajuće vremenske okvire prema najskorijem sljedećem datumu dospjeća ili ponovnog određivanja cijena. Mjerenje se vrši na mjesečnom nivou.

Na mjesečnom nivou se takođe korišćenjem gap analize izvještava o izloženosti pozicija baznom riziku, kao i veličini izračunatog VaR sa horizontom od 1 dana i vjerovatnoćom od 99%.

Osim navedenog, Odjeljenje kontrole rizika na mjesečnom nivou vrši mjerenje i prati uticaj rizika kamatne stope na promjenu ekonomske vrijednosti bankarske knjige korišćenjem standardizovanog kamatnog šoka za sve značajne valute pojedinačno (značaj je određen veličinom izloženosti i likvidnošću valute), a po ostalim valutama zbirno (pokazatelj Equity ratio). U značajne valute spadaju EUR, USD, CHF, GBP, CAD, JPY, RSD.

Rezultati mjerenja predstavljaju osnovu za donošenje odgovarajućih odluka Komiteta za upravljanje aktivom i pasivom.

Upravljanje kamatnim rizikom se zasniva na uspostavljanju odgovarajućeg sistema ograničenja, kao i na kontroli poštovanja tih limita. Limitirani su Equity ratio pokazatelj, kao i mjesečno izračunati VaR. Pokazatelj Equity ratio je ograničen na 20% sopstvenih sredstava Banke, dok izračunati VaR sa horizontom od 1 dana i vjerovatnoćom od 99% na mjesečnom nivou ne treba da prelazi 200 EUR.

Upravljanje rizikom kamatne stope je dopunjeno praćenjem osjetljivosti bilansa uspjeha Banke u odnosu na različita scenarija promjene kamatnih stopa. Osjetljivost bilansa uspjeha je efekat pretpostavljenih promjena u kamatnim stopama na neto prihode od kamata u toku jedne godine.

5. UPRAVLJANJE RIZICIMA (nastavak)

5.2. Tržišni rizik (nastavak)

5.2.2. Rizik promjene kamatne stope (nastavak)

Naredna tabela prikazuje kamatonosna i nekamatonosna sredstva i obaveze Banke na dan 31. decembra 2018. godine:

	U hiljadama EUR		
	Kamatonosno	Nekamatonosno	Ukupno
SREDSTVA			
Novčana sredstva i računi			
depozita kod centralnih banaka	-	44.405	44.405
Kredit i potraživanja od banaka	4.614	-	4.614
Kredit i potraživanja od klijenata	185.112	-	185.112
Hartije od vrijednosti koje se drže do dospjeća	-	-	-
Nekretnine, postrojenja i oprema	-	1.224	1.224
Nematerijalna sredstva	-	1.110	1.110
Ostala finansijska sredstva po amortizovanoj vrijednosti	-	176	176
Ostala finansijska sredstva koja se drže za trgovanje	-	4	4
Ostala sredstva	-	1.286	1.286
<u>Ukupna sredstva</u>	189.726	48.205	237.931
OBAVEZE			
Depoziti klijenata	174.826	12.540	187.366
Pozajmljena sredstva od banaka	3.533	-	3.533
Pozajmljena sredstva od ostalih klijenata	15.938	-	15.938
Subordinisani dugovi	5.502	-	5.502
Ostale finansijske obaveze	-	38	38
Ostale obaveze	-	2.431	2.431
Rezerve	-	1.835	1.835
<u>Ukupne obaveze</u>	199.799	16.844	216.643
KAPITAL			
Akcijski kapital	-	125.100	125.100
Gubitak iz prethodnih godina	-	(106.227)	(106.227)
Dobit/gubitak tekuće godine	-	2.341	2.341
Ostale rezerve	-	74	74
<u>UKUPAN KAPITAL</u>	-	21.288	21.288
<u>UKUPNI KAPITAL I OBAVEZE:</u>	199.799	38.133	237.931
Izloženost riziku od promjene kamatnih stopa:			
- 31. decembar 2018. godine	Kamatonosno (10.073)	Nekamatonosno 31.361	
- 31. decembar 2017. godine	(18.546)	40.876	

5. UPRAVLJANJE RIZICIMA (nastavak)

5.2. Tržišni rizik (nastavak)

5.2.3. Rizik promjene cijena finansijskih instrumenata i novčanih tokova

Cjenovni rizik je vjerovatnoća ostvarivanja gubitka usljed promjene cijena finansijskih instrumenata, evidentiranih bilansno.

Mjerenjem cjenovnog rizika se obezbjeđuju podaci o uticaju na prihode i kapital Banke nastalog usljed promjena u tržišnim cijenama.

Postavljeni limiti ograničavaju veličinu ulaganja i definišu prihvatljiv gubitak za Banku. Vrijednost ulaganja, odnosno tržišna vrijednost portfolija se utvrđuje dnevno. Takođe, praćenje poštovanja postavljenih limita se odvija na dnevnom nivou.

Važećom Strategijom rizika je predviđeno izbjegavanje ove vrste rizika kroz zabranu otvaranja pozicija u vlasničkim hartijama od vrijednosti, kao i sopstvenih pozicija Banke.

5.3. Rizik likvidnosti

Likvidnost Banke se definiše kao sposobnost da izvršava svoje obaveze u skladu sa rokom dospjeća.

Rizik likvidnosti se definiše kao rizik da Banka neće moći obezbijediti dovoljno novčanih sredstava za izmirenje obaveza u trenutku njihove dospelosti, ili rizik da će Banka za izmirenje obaveza morati obezbjeđivati novčana sredstva uz troškove koji su veći od uobičajenih.

Svoje obaveze iz poslovanja Banka izvršava iz sljedećih izvora:

- Tekućih novčanih priliva,
- Priliva od prodaje likvidnih instrumenata,
- Pozajmljenih sredstava sa tržišta.

Komitet za upravljanje aktivom i pasivom (ALCO) definiše, donosi odluke i prati sprovođenje Politike upravljanja rizikom likvidnosti.

Ekspertska funkcija za upravljanje bilansnim pozicijama, sredstvima i operacijama na finansijskom tržištu je odgovorna za upravljanje kratkoročnom likvidnošću Banke, u skladu sa procedurom Upravljanje likvidnošću.

Gore pomenuta funkcija prati kratkoročnu likvidnost kroz sagledavanje i poređenje raspoloživih likvidnih novčanih sredstava i najavljenih potreba za likvidnim novčanim sredstvima od strane drugih poslovnih sektora Banke. Upravlja profilom likvidnosti, pokazateljima i rezervama, a takođe aktivno učestvuje u planiranju.

Odjeljenje kontrole rizika je odgovorno za postavljanje interne metodologije, praćenje i nadzor likvidnosti na rok (preko trideset dana) u svim valutama. Odjeljenje kontrole rizika takođe određuje načine i postupke za kvantitativno i kvalitativno mjerenje likvidnosti.

Nadležni tržišni sektori aktivno učestvuju u procesu upravljanja kratkoročnom (dnevnom) likvidnošću, odnosno likvidnošću na rok do trideset dana. Nadležni sektori su dužni da, u skladu sa procedurom Upravljanja likvidnošću, dostavljaju podatke o planiranim (dnevnom i mjesečnim) prilivima i odlivima sa svih računa i u svim valutama.

S obzirom da ovi podaci imaju direktan uticaj na donošenje odluka u vezi sa likvidnošću, pravilnost i ažurnost dostavljenih podataka je od posebnog značaja za šta su ovi sektori odgovorni. Svaka promjena u predviđenim prilivima i odlivima mora blagovremeno biti prosljeđena Službi za upravljanje bilansnim pozicijama, sredstvima i operacijama na finansijskom tržištu.

5. UPRAVLJANJE RIZICIMA (nastavak)

5.3. Rizik likvidnosti (nastavak)

Način praćenja i mjerenja likvidnosti

Kratkoročna (dnevna) likvidnost

Osnovni instrumenti i pokazatelji za praćenje i mjerenje kratkoročne (dnevne) likvidnosti su:

- Priprema i praćenje plana novčanih tokova u određenom vremenskom razdoblju (nedeljno praćenje za period od 1 godine od dana izvještavanja);
- Analiza kretanja i projekcija usklađenosti novčanih tokova u pojedinim vremenskim intervalima i poštovanje postavljenih limita za scenarije normalnih uslova poslovanja, krize srednjeg inteziteta, kao i u slučaju ozbiljnih poremećaja na tržištu, na nedeljnom i mjesečnom nivou;
- Obim potencijalnih novčanih tokova koje je moguće pokriti korišćenjem sekundarnih izvora likvidnosti;
- Ispunjavanje regulatornih zahtjeva na području likvidnosti.

Likvidnost na rok

Odjeljenje kontrole rizika vrši utvrđivanje usklađenosti novčanih priliva i odliva preko skale dospijeća (GAP analiza), najmanje za sljedeće vremenske periode: 7, 30, 90, 180, 365 i preko 365 dana. Adekvatna ročna usklađenost sredstava i izvora sredstava obezbjeđuje se poštovanjem sljedećih limita:

- 1) kratkoročni izvori sredstava sa dospijećem do 30 dana mogu se angažovati samo u instrumente aktive sa rokom dospijeća do 30 dana (pokriće 100%);
- 2) kratkoročni izvori sredstava sa dospijećem do 30 do 90 dana mogu se angažovati samo u instrumente aktive sa rokom dospijeća do 90 dana (pokriće 100%);
- 3) najviše 10% kratkoročnih izvora sredstava sa dospijećem do 90 do 180 dana mogu se angažovati samo u instrumente aktive sa rokom dospijeća dužim od 180 dana (pokriće 10%);

U 2018. godini Banka je interno računala 3 racia za praćenje likvidnosti na rok:

- 1) LvaR – VaR likvidnosti. Predstavlja sadašnju vrijednost stvarnih troškova zatvaranja marginalnih gapova. Ustanovljeni čvrsti limit je EUR 600.
- 2) NSFR – neto stabilni racio finansiranja (strukturni racio likvidnosti). Predstavlja odnos raspoloživog iznosa stabilnog finansiranja i potrebnog iznosa stabilnog finansiranja. Ustanovljeni čvrsti limit je 90%.
- 3) LCR – kratkoročni racio likvidnosti koji pokazuje da li Banka ima dovoljno visoko kvalitetne aktive da pokrije potrebe likvidnosti u slučaju stresnog scenarija likvidnosti na 30 dana. Postavljeni interni limit visoko likvidna aktiva/neto novčani odliv je minimum 110%.

Imajući u vidu značajnu povezanost sa matičnom kompanijom Addiko Bank AG, Beč, Austrija, kao i planove i principe poslovanja po kojima će raditi Banka, kao ključne faktore za održavanje likvidnosti prepoznaju se:

Eksterni faktori:

- Raspoloživost depozitnih izvora od matične kompanije,
- Raspoloživost depozita domaćih pravnih lica.

Interni faktori:

- Redovna naplata kredita.
- Upravljanje likvidnošću, u skladu sa procedurama upravljanja likvidnošću.

ADDIKO BANK AD, PODGORICA
NAPOMENE UZ FINANSIJSKE ISKAZE ZA GODINU KOJA SE ZAVRŠILA 31. DECEMBRA 2018. GODINE
(svi iznosi su izraženi u 000 EUR osim ako nije drugačije naznačeno)
5. UPRAVLJANJE RIZICIMA (nastavak)
5.3. Rizik likvidnosti (nastavak)
Ključni faktori likvidnosti u Banci

Ročna usklađenost finansijske aktive i finansijskih obaveza sa stanjem na dan 31. decembar 2018. godine prikazana je u pregledu koji slijedi:

Prema očekivanom dospijeću

		1-7	7-30	31 - 90	91 - 180	181 - 365	1-5	Preko 5	Ukupno
		dana	dana	dana	dana	dana	godina	godina	
I	Finansijska aktiva u bilansu stanja								
1.	Novčana sredstva, računi depozita kod centralnih banaka i potraživanja od banaka	31.785	1.343	3.223	2.685	2.014	2.954	401	44.405
1.a	Gotovina i gotovinski ekvivalenti	30.979	-	-	-	-	-	-	30.979
1.b	Sredstva izdvojene obavezne rezerve	806	1.343	3.223	2.685	2.014	2.954	401	13.426
2.	Finansijska sredstva po amortizovanoj vrijednosti	4.440	1.591	10.959	10.183	19.400	89.695	53.634	189.902
2.a	potraživanja od banaka (sredstva kod banaka)	4.614	-	-	-	-	-	-	4.614
2.b	kreditni kljentima	329	2.951	12.999	15.282	23.480	96.834	53.634	205.509
2.c	ostala finansijska sredstva	176	-	-	-	-	-	-	176
2.d	kamatna potraživanja, vremenska razgraničenja i ispravke vrijednosti	(679)	(1.360)	(2.040)	(5.099)	(4.080)	(7.139)	-	(20.397)
4.	Finansijska sredstva koja se drže radi trgovanja	4	-	-	-	-	-	-	4
4.a	ostala finansijska sredstva	4	-	-	-	-	-	-	4
5.	Ostala sredstva	1.286	-	-	-	-	-	-	1.286
	Ukupno :	37.515	2.934	14.182	12.868	21.414	92.649	54.035	235.597
II	Finansijske obaveze u bilansu stanja								
1.	Finansijske obaveze koje se iskazuju po amortizovanoj vrijednosti	6.799	13.901	11.714	30.625	51.411	85.381	7.006	206.837
1.a	depoziti banaka i centralnih banaka	-	-	-	-	-	-	-	-
1.b	depoziti kljenata	6.766	10.240	11.706	30.438	51.069	75.317	1.830	187.366
1.c	kreditni banaka i centralnih banaka	33	3.500	-	-	-	-	-	3.533
1.d	kreditni kljenata, koji nijesu banke	-	161	8	187	342	10.064	5.176	15.938
2.	Finansijske obaveze koje se drže radi trgovanja	38	-	-	-	-	-	-	38
2.a	ostale finansijske obaveze	38	-	-	-	-	-	-	38
4.	Subordinisani dug	-	-	-	-	-	-	5.502	5.502
5.	Ostale obaveze	-	202	404	606	1.219	-	-	2.431
	Ukupno :	6.837	14.103	12.118	31.231	52.630	85.381	12.508	214.808
III	R A Z L I K A :								
1.	Gap dospijeća I-II	30.678	(11.169)	2.064	(18.363)	(31.216)	7.268	41.527	20.789
2.	Kumulativni Gap	30.678	19.509	21.453	3.090	(28.126)	(20.858)	20.669	-
	% od ukupnog izvora sredstava	14%	9%	10%	1%	-13%	-10%	10%	-
	31.12.2017.	1-7	7-30	31 - 90	91 - 180	181 - 365	1-5	Preko 5	Ukupno
		dana	dana	dana	dana	dana	godina	godina	
1.	Gap dospijeća I-II	13.908	(1.550)	(7.769)	(35.121)	(25.617)	53.074	45.802	42.698
2.	Kumulativni Gap	13.908	12.358	4.589	(30.532)	(56.149)	(3.074)	42.698	-
	% od ukupnog izvora sredstava	17%	5%	2%	13%	-25%	-1%	19%	-

5. UPRAVLJANJE RIZICIMA (nastavak)

5.3. Rizik likvidnosti (nastavak)

Ključni faktori likvidnosti u Banci (nastavak)

Ukupno garancije i preuzete obaveze na dan 31. decembar 2018. godine (Napomena 28):

	<u>Do godinu dana</u>	<u>Preko godinu dana</u>	<u>Ukupno</u>
Garancije	6.945	876	7.821
Preuzete neopozive obaveze za neiskorišćene odobrene kredite	9.337	8.814	18.151
Ukupno	16.282	9.690	25.972

Ukupno garancije i preuzete obaveze na dan 31. decembar 2017. godine (Napomena 28):

	<u>Do godinu dana</u>	<u>Preko godinu dana</u>	<u>Ukupno</u>
Garancije	12.616	1.598	14.214
Preuzete neopozive obaveze za neiskorišćene odobrene kredite	3.728	5.685	9.413
Ukupno	16.344	7.283	23.627

Banka je u toku 2018. godine održavala dnevni koeficijent likvidnosti iznad limita od 0,9 propisanog od strane Centralne banke Crne Gore.

Dnevni koeficijent likvidnosti 2018.

na dan 31. decembar	1,88
prosjeak za decembar	1,49
maksimalan nivo u toku godine	3,22
minimalan nivo u toku godine	1,37

Vrijednosti dnevnog koeficijenta tokom 2017. godine:

Dnevni koeficijent likvidnosti 2017.

na dan 31. decembar	2,98
prosjeak za decembar	3,03
maksimalan nivo u toku godine	3,74
minimalan nivo u toku godine	2,69

Banka je tokom 2018. godine imala drugačiju adekvatnost ročne usklađenosti sredstava i izvora sredstava nego u 2017. godini. U 2018. godini su se povećali iznosi sredstava koji dospijevaju na kraći rok usljed približavanja datuma otplate pozajmica prema matičnoj banci. Takođe, u 2018. godini povećani su iznosi oročenih depozita sa dospijećem do 1 (jedne) godine, uz povećanje kreditnih plasmana na duži rok što je uslovalo povećanje koeficijenata ročne usklađenosti.

Struktura na dan 31. decembra je sljedeća:

	<u>2018.</u>	<u>2017.</u>
Učešće likvidnih obaveza u likvidnim sredstvima – ročnost do 30 dana	53%	31%
Učešće likvidnih obaveza ročnosti od 31 – 90 dana u likvidnim sredstvima ročnosti do 90 dana	37%	39%
Procenat obaveza ročnosti od 91 – 180 dana koji su plasirani u instrumente aktive sa ročnošću preko 180 dana	174%	141%

Stanja racija likvidnosti na dan 31. decembra 2018. godine

- 1) LvaR - *normal scenario* EUR 175, *stress scenario* EUR 413
- 2) NSFR - 109%
- 3) LCR - 168 %

5. UPRAVLJANJE RIZICIMA (nastavak)

5.4. Kreditni rizik

Kreditni rizik je definisan kao vjerovatnoća potpunog ili djelimičnog gubitka usljed neizvršavanja ugovorenih obaveza uzrokovanih slabljenjem kreditne sposobnosti zajmoprimca, odnosno komitenta banke.

Kreditni portfolio Banke se sastoji od kredita korporativnim privrednim subjektima, malim i srednjim preduzećima, preduzetnicima, javnom sektoru, fizičkim licima.

Nosilac ukupnih ovlašćenja za preuzimanje kreditnog rizika je Uprava Banke. Uprava Banke ovlašćena je za preuzimanje kreditnog rizika u iznosima do EUR 3.000.000. U skladu sa važećim operativnim politikama, Uprava Banke delegirala je 100% ovlašćenja za preuzimanje kreditnog rizika na Kreditni odbor Banke. Takođe, u skladu sa važećim operativnim politikama Banke, Uprava Banke delegirala je ovlašćenja za preuzimanje kreditnog rizika s Kreditnog odbora na pojedinačne rukovodioce sektora.

Tri glavne komponente procesa upravljanja kreditnim rizikom su:

- usmjeravanje i vršenje akcija u cilju mjerenja, preuzimanja, izbjegavanja i disperzije rizika,
- limitiranje rizika i
- kontrola rizika (mjerenje, praćenje, izvještavanje).

Prilikom aktivnosti mjerenja, usmjeravanja i vršenja akcija u cilju preuzimanja, izbjegavanja i disperzije kreditnog rizika, Banka sprovodi 4 (četiri) pristupa:

- Finansijska analiza klijenta, uvid u klijentovu kreditnu istoriju s Bankom i drugim finansijskim institucijama, analiza tekućeg kreditnog zahtjeva, analiza klijentovog biznis modela, analiza klijentovih poslovnih planova i projekcija i posljedično odobrenje (preuzimanje) kreditnog rizika;
- Redovna prezentacija statusa poslovanja klijenta nadležnom nosiocu preuzetih ovlašćenja za definisani kreditni rizik najmanje jednom godišnje tokom perioda trajanja ugovora između Banke i klijenta;
- Redovan nadzor klijentovih aktivnosti, a naročito u oblasti redovnog plaćanja dospjelih obaveza, značajnih promjena u finansijskom stanju i internom rejtingu klijenta;
- Eventualno restrukturiranje klijentovih obaveza prema Banci i posljedično pristupanje koracima prinudne naplate, u slučaju neuspješnog restrukturiranja.

Metodi mjerenja i praćenje izloženosti kreditnom riziku

Metodologija za praćenje kreditnog rizika je uređena internim procedurama Banke koje se bave kreditnim rizikom. Ova interna metodologija za praćenje kreditnog rizika osnova je za identifikaciju, mjerenje, praćenje i kontrolisanje kreditnog rizika u skladu sa Odlukom o minimalnim standardima za upravljanje kreditnim rizikom u bankama.

Praćenje, mjerenje i kontrola poštovanja uspostavljenih limita za preuzimanje kreditnog rizika odvijaju se na dva nivoa – po pojedinačnoj izloženosti i na nivou portfolija.

Banka je internu metodologiju praćenja kreditnog rizika za izloženosti na pojedinačnoj osnovi prilagodila nivou procjena na pojedinačnoj osnovi propisanih od strane CBCG, a to je nivo od EUR 50 hiljada.

5. UPRAVLJANJE RIZICIMA (nastavak)

5.4. Kreditni rizik (nastavak)

Sektor operacija, Sektor za upravljanje kreditnim rizikom, Sektor za ocjenu rizika poslova na malo i Odjeljenje za kontrolu rizika su dužni da uspostave i sprovedu praćenje individualnih kreditnih izloženosti po sljedećim osnovama, a to su:

- adekvatna administracija kreditnih dosijea u skladu sa procedurom Sektora, ažurna knjigovodstvena evidencija svih promjena u kreditnom odnosu;
- sprovođenje ažurne kontrole ispunjavanja kreditnih obaveza, s ciljem da se u najranijoj fazi identifikuje mogući nepovoljan trend u kreditnom dosijeu;
- utvrđivanje ukupnog iznosa izloženosti prema pojedinačnom zajmoprimcu ili grupi povezanih lica, kao i prema licima povezanim sa Bankom, i utvrđivanje da li spadaju u velike izloženosti;
- adekvatna mjesečna procjena kreditnog rizika po zajmoprimcu u smislu dodjeljivanja pravilne kategorije rizika i izdvajanje rezervacija u skladu sa istim;
- dostavljanje informacija o kašnjenjima zajmoprimaca i puna kooperacija sa tržišnim sektorima u cilju efikasnije naplate potraživanja;
- pripremu materijala za Odbor za praćenje potencijalno problematičnih kredita, za koji se redovno priprema kompletna informacija o kreditnoj izloženosti kojoj je dodijeljen interni rejting 4A i niži;
- adekvatan monitoring obezbjeđenja povraćaja kredita, što podrazumijeva najmanje godišnju sertifikovanu evaluaciju sredstava obezbjeđenja i davanje instrukcija tržišnim sektorima u slučaju potrebe za preduzimanjem mjera kako bi se ponovo uspostavio ugovoreni stepen pokrivanja.

Rejting klijenta procjenjuje se na kraju izvršene finansijske analize, a na osnovu određenih kriterijuma koji se koriste u analizi. Takođe, redovna mjesečna rekalkulacija internog rejtinga vrši se na osnovu informacija o:

- danima kašnjenja klijenta,
- eksternih faktora koji mogu uticati na pogoršanje finansijske situacije klijenata, i
- bilo koje eksterne ili interne informacije koja ukazuje na materijalno uvećanje kreditnog rizika.

ADDIKO BANK AD, PODGORICA
NAPOMENE UZ FINANSIJSKE ISKAZE
ZA GODINU KOJA SE ZAVRŠILA 31. DECEMBRA 2018. GODINE
(svi iznosi su izraženi u 000 EUR osim ako nije drugačije naznačeno)
5. UPRAVLJANJE RIZICIMA (nastavak)
5.4. Kreditni rizik (nastavak)

Izloženost kreditnom riziku po kategorijama internih rejtinga, data je u nastavku:

	Privreda		Stanovništvo		Ukupno	
	Bruto	rezervacije	Bruto	rezervacije	Bruto	rezervacije
31. decembra 2018. godine						
bez rejtinga	-	-	1.617	81	1.617	81
1A-1E	2.677	4	615	6	3.292	10
2A-2E	12.883	4.319	26.485	375	39.368	4.694
3A-3E	46.517	535	54.158	847	100.675	1.382
4A-4E	3.730	603	37.295	1.462	41.025	2.065
5A-5E	3.244	2.001	16.303	10.179	19.547	12.180
Ukupno	69.051	7.462	136.473	12.950	205.524	20.412
Ukupno (neto)		61.589		123.523		185.112

	Privreda		Stanovništvo		Ukupno	
	Bruto	rezervacije	Bruto	rezervacije	Bruto	rezervacije
31. decembra 2017. godine						
bez rejtinga	2	0	2.706	29	2.708	29
1A-1E	1.867	2	907	24	2.774	26
2A-2E	19.557	106	30.276	813	49.833	919
3A-3E	59.954	586	47.463	1.346	107.417	1.932
4A-4E	3.078	141	24.049	667	27.127	808
5A-5E	5.715	1.729	19.588	11.133	25.303	12.862
Ukupno	90.173	2.564	124.989	14.012	215.162	16.576
Ukupno (neto)		87.609		110.977		198.586

Pregled izloženosti po klasifikaciji aktive i fazama obezvređenja prikazana je u tabeli u nastavku.

	Stage 1		Stage 2		Stage 3		Ukupno	
	Bruto	rezervacije	Bruto	rezervacije	Bruto	rezervacije	Bruto	rezervacije
31.12.2018.								
A	154.889	2.158	11.686	5.085	3.011	1.601	169.586	8.844
B	13.554	173	5.826	814	7.485	3.231	26.865	4.218
C	-	-	22	2	2.396	1.856	2.418	1.858
D	-	-	-	-	381	221	381	221
E	-	-	-	-	6.274	5.271	6.274	5.271
Ukupno	168.443	2.331	17.534	5.901	19.547	12.180	205.524	20.412
Ukupno (neto)		166.112		11.633		7.367		185.112

Pregled izloženosti prema internom rejtingu i fazama obezvređenja data je u tabeli u nastavku.

	Stage 1		Stage 2		Stage 3		Ukupno	
	Bruto	rezervacije	Bruto	rezervacije	Bruto	rezervacije	Bruto	rezervacije
31.12.2018.								
bez rejtinga	1.409	62	209	19	-	-	1.618	81
1A-1E	3.284	10	8	-	-	-	3.292	10
2A-2E	38.520	327	848	4.368	-	-	39.368	4.695
3A-3E	94.358	1.160	6.316	221	-	-	100.674	1.381
4A-4E	30.872	772	10.153	1.293	-	-	41.025	2.065
5A-5E	-	-	-	-	19.547	12.180	19.547	12.180
Ukupno	168.443	2.331	17.534	5.901	19.547	12.180	205.524	20.412
Ukupno (neto)		166.112		11.633		7.367		185.112

5. UPRAVLJANJE RIZICIMA (nastavak)

5.4. Kreditni rizik (nastavak)

Tabele u nastavku analiziraju pregled kretanja izloženosti po klasama aktive:

Kreditni i potraživanja od klijenata po amortizovanoj vrijednosti	Stage 1	Stage 2	Stage 3	Ukupno
Bruto knjigovodstvena vrijednost na 31. decembar 2017. godine	176.614	13.244	25.303	215.162
Promjene u bruto knjigovodstvenoj vrijednosti				
- Prelazak u stage 1	7.417	(5.312)	(2.104)	0
- Prelazak u stage 2	11.610	12.580	(970)	0
- Prelazak u stage 3	(2.683)	(467)	3.150	0
Uplate anuiteta u toku godine, plasmani aktivni na dan 01. januar 2018. godine	(20.943)	(1.714)	(3.134)	(25.791)
Finansijska sredstva koja su prestala sa priznavanjem, aktivni na dan 01. januar 2018. godine	(52.309)	(4.034)	(3.773)	(60.115)
Nova finansijska sredstva, stanje na dan 31. decembar 2018. godine	71.956	3.237	1.301	76.494
Otpisi plasmana	-	-	(226)	(226)
Bruto knjigovodstvena vrijednost na 31. decembar 2018. godine	168.442	17.534	19.547	205.524
Ispravka vrijednosti na 31 decembar 2018. godine	2.331	5.901	12.180	20.412
Neto knjigovodstvena vrijednost na 31. decembar 2018. Godine	166.111	11.633	7.367	185.112

Ispravka vrijednosti na 31. decembar 2017. godine	3.388	324	12.864	16,576
Prvi efekti primjene MSFI9	(1.237)	4.819	581	4.162
Ispravka vrijednosti na 01. januar 2018. godine	2.151	5.143	13.445	20.738
Promjene u bruto knjigovodstvenoj vrijednosti				
- Prelazak u stage 1	1.399	(259)	(1.140)	-
- Prelazak u stage 2	(178)	755	(577)	-
- Prelazak u stage 3	(45)	(46)	91	-
Neto ispravke vrijednosti u toku godine, plasmani aktivni na dan 01.januar 2018.godine	(1.491)	38	2.087	633
Finansijska sredstva koja su prestala sa priznavanjem, aktivni na dan 01.januar 2018.godine	(583)	(135)	(2.404)	(2.669)
Ispravka vrijednosti otpisana potraživanja	-	-	(213)	-
Ispravka vrijednosti za nova finansijska sredstva, stanje na dan 31. decembar 2018. godine	1.079	405	890	2.375
Ispravka vrijednosti na 31. decembar 2018. godine	2,332	5,900	12,189	21,077

5. UPRAVLJANJE RIZICIMA (nastavak)

5.4. Kreditni rizik (nastavak)

Metodologija obezvrjeđivanja

Odjeljenje za kontrolu rizika, za stavke bilansne aktive i vanbilansne stavke po osnovu kojih je banka izložena kreditnom riziku, vrši mjesečnu procjenu obezvrjeđenja u skladu sa već definisanom metodologijom. Metodologija koju Banka koristi je u skladu sa novim međunarodnim računovodstvenim standardom za finansijske intrumente (MSFI 9). Banka primjenjuje različite pristupe, u zavisnosti od faze kojoj je dodijeljen dati finansijski instrument. Faza 1 zahtijeva priznavanje očekivanih kreditnih gubitaka za period od 12 mjeseci. Ukoliko dođe do značajnog povećanja u kreditnom riziku, obračunava se očekivani gubitak tokom životnog vijeka trajanja finansijskog sredstva. U slučaju da klijent dođe u status neizvršenja (NPL, Faza 3), obračunava se kreditni gubitak koji se odnosi na životni vijek trajanja kredita.

Očekivani kreditni gubitak tokom životnog vijeka trajanja finansijskog instrumenta se računa za različita scenarija odvojeno, uzimajući u obzir informacije o budućnosti. Agregacija do konačnog iznosa očekivanog kreditnog gubitka vrši se tako što se svaki od pojedinačnih scenarija ponderiše odgovarajućom vjerovatnoćom. Kod portfolia koji je prepoznat kao problematičan (Faza 3), dva pristupa su relevantna:

- a. Individualni pristup
- b. Kolektivni pristup

Najznačajniji kriterijum za utvrđivanje koji će se metod koristiti za procjenu pojedinačnih rezervacija za rizike jeste da li je ukupni iznos izloženosti individualno značajan ili ne. Banka tretira određenu izloženost kao individualno značajnu u slučaju kada ukupna bruto izloženost grupe povezanih lica prelazi EUR 50 hiljada bez umanjjenja za vrijednost kolaterala.

Rezervacije za pojedinačne rizike predstavljaju mjeru rizika za identifikovane gubitke i mogu se uvijek izdvojiti za pojedinačnu izloženost. U zavisnosti od tipa procjene novčanih tokova, razlikujemo:

- Individualno utvrđene rezervacije (SRP II), gdje se budući očekivani novčani tokovi procjenjuju i priznaju za svaku pojedinačnu izloženost/klijenta. U ovom obračunu se uzimaju u obzir otplate iz poslovanja (primarni tokovi gotovine), korišćenje kolaterala i sporednih sredstava (sekundarni tokovi gotovine). U zavisnosti od pretpostavljenih scenarija, pojedinačne otplate su procijenjene pojedinačno u smislu iznosa i vremena. Pretpostavke u pozadini svakog od relevantnih scenarija, zajedno sa odgovarajućim vjerovatnoćama, su dokumentovane i opravdane na bazi pojedinačnih slučajeva.
- Kolektivno utvrđene rezervacije (SRP CI), gdje se budući očekivani novčani tokovi procjenjuju za grupu izloženosti sličnih karakteristika, ali se mogu priznati (izdvojiti) za svaku pojedinačnu izloženost koja pripada grupi izloženosti.

Sljedeća tabela prikazuje izloženost kreditnom riziku umanjena za rezervisanja:

	Bruto krediti i potraživanja	Ispravke vrijednosti	Neto potraživanja kreditni	pokrivenost ispravkama
31.decembra 2018.				
Faza 1 (12-mjesečni ECL)	168.442	2.331	166.111	1%
Faza 2 (lifetime ECL)	17.535	5.901	11.634	34%
Faza 3	19.547	12.180	7.367	62%
<i>portfolio obračun</i>	5.454	4.478	976	82%
<i>individualni obračun</i>	14.093	7.702	6.391	55%
Total	205.524	20.412	185.112	10%

5. UPRAVLJANJE RIZICIMA (nastavak)**5.4. Kreditni rizik (nastavak)**

Na osnovu Odluke Centralne banke Crne Gore o minimalnim standardima za upravljanje kreditnim rizikom u bankama („Sl. list CG“ 22/12, 55/12, 57/13, 44/17, 82/17 i 86/18), krediti i druga aktiva izložena kreditnom riziku klasifikuju se u sljedeće kategorije a za potrebe izračunavanja potencijalnih gubitaka (regulatorni zahtjev):

- 1) grupu A – „dobra aktiva“ klasifikuje stavke aktive, odnosno ukupne izloženosti, za koje se procjenjuje da će u skladu sa ugovorom biti u cjelosti naplaćene;
- 2) grupu B – „aktiva sa posebnom napomenom“- sa podgrupama B1 i B2, klasifikuje stavke aktive, odnosno ukupne izloženosti, za koje postoji niska vjerovatnoća ostvarivanja gubitka, a te stavke aktive zahtijevaju posebnu pažnju banke jer bi potencijalni rizik, ukoliko ne bi bio adekvatno praćen, mogao da dovede do slabijih perspektiva u pogledu naplate po osnovu tih stavki aktive;
- 3) grupu C – „substandardna aktiva“- sa podgrupama C1, C2, klasifikuje stavke aktive, odnosno ukupne izloženosti, za koje postoji visoka vjerovatnoća ostvarivanja gubitka, zbog jasno utvrđenih slabosti koje ugrožavaju naplatu po osnovu tih stavki aktive;
- 4) grupu D – „sumnjiva aktiva“ klasifikuje stavke aktive, odnosno ukupne izloženosti, za koje je naplata u cjelosti, imajući u vidu kreditnu sposobnost dužnika, vrijednost i mogućnost realizacije kolaterala, malo vjerovatna;
- 5) grupu E – „gubitak“ klasifikuje stavke aktive, odnosno ukupne izloženosti, koje će biti u potpunosti nenaplative, ili će biti naplative u neznatnom iznosu.

Procijenjeni iznos rezerve za potencijalne gubitke je obračunat primjenom procenata od 0% na plasmane klasifikovane u kategoriju A, 2% i 7% na plasmane klasifikovane u kategoriju B, od 20% do 40% na plasmane kategorije C, 70% na plasmane kategorije D i 100% na plasmane kategorije E.

Prema Odluci o minimalnim standardima za upravljanje kreditnim rizikom u bankama Banka je dužna da utvrđuje razliku između iznosa rezervacija za potencijalne gubitke, obračunatog u skladu sa Odlukom i zbira iznosa ispravke vrijednosti za stavke bilansne aktive i rezervisanja za vanbilansne stavke, izračunatog u skladu sa odredbama Odluke kojima se propisuje način vrednovanja stavki aktive primjenom Međunarodnih računovodstvenih standarda. Pozitivna razlika između iznosa obračunatih rezervacija za potencijalne gubitke i zbira iznosa ispravke za stavke bilansne aktive i rezervisanja za vanbilansne stavke predstavlja odbačenu stavku od sopstvenih sredstava banke.

Instrumenti obezbjeđenja

Procjena kvaliteta kolaterala vrši se na osnovu njegove procijenjene vrijednosti, tržišnih i drugih uslova za realizaciju tog kolaterala, uzimajući naročito u obzir rokove u kojima se kolateral može realizovati.

Instrumenti obezbjeđenja koje Banka koristi u poslovanju su:

- 1) hipoteke nad poslovnim i stambenim objektima;
- 2) jemstva pravnih i fizičkih lica;
- 3) zaloga nad nepokretnom i pokretnom imovinom;
- 4) zaloga nad hartijama od vrijednosti;
- 5) garancije banaka i korporativne garancije;
- 6) položeni garantni depoziti.

5. UPRAVLJANJE RIZICIMA (nastavak)

5.4. Kreditni rizik (nastavak)

Maksimalna izloženost kreditnom riziku:

	2018.	2017.
Finansijska sredstva po amortizovanoj vrijednosti		
Kredit i potraživanja od banaka	4.627	5.294
Bruto krediti	205.509	215.691
- Preduzeća	67.033	86.698
- Stanovništvo (uključujući kreditne kartice)	100.530	83.437
- Hipotekarni i stambeni krediti	36.225	42.334
- Preduzetnici i mala preduzeća	1.721	3.222
Hartije od vrijednosti po amortizovanoj vrijednosti	-	659
Ostala finansijska potraživanja	865	978
	211.001	222.622
<i>Vanbilansne stavke</i>		
Finansijske garancije i akreditivi	7.820	14.214
Nepovučena sredstva i ostale neopozive obaveze	18.152	9.413
	25.972	23.627
Ukupna izloženost kreditnom riziku	236.973	246.249

Pregled izloženosti prema pokrivenosti kolateralima do nivoa izloženosti prikazan je u sljedećoj tabeli:

	Bruto krediti 31.12.2018.	Bruto krediti 31.12.2017.
Novčani depozit	1.126	1.178
Hipoteka ili fiducija na nepokretnostima	70.617	100.529
<i>stambene nepokretnosti</i>	35.317	42.956
<i>poslovne nepokretnosti</i>	26.981	47.510
<i>ostale vrste nepokretnosti</i>	8.319	10.063
Zaloga na hartijama od vrijednosti i pokretnim stvarima	3.973	7.683
Jemstvo i garancije	2.604	2.821
Mjenice korisnika kredita	122.739	97.413
Žiranti	1.538	2.408
Polise osiguranja vinkulirane u korist banke	2.912	3.659
Ukupno	205.509	215.691

Potraživanja

	Bruto krediti i potraživanja	Ispravka vrijednosti	Neto potraživanja kreditu
31. decembra 2018.			
Kredit i potraživanja koja nisu u kašnjenju	147.726	8.668	139.058
Kredit i potraživanja koja su u kašnjenju i nisu obezvrijedjena	2.015	-	2.015
Obezvrijedjena potraživanja u kašnjenju	55.783	11.744	44.039
Ukupno	205.524	20.412	185.112

5. UPRAVLJANJE RIZICIMA (nastavak)

5.4. Kreditni rizik (nastavak)

Kreditni i potraživanja koja nisu u kašnjenju:

	<u>Preduzeća</u>	<u>stanovništvo</u>	<u>stambeni i hipotekarni kreditni</u>	<u>mikro i preduzetnici</u>	<u>Ukupno</u>
31. decembra 2018.					
Kreditni i potraživanja	<u>34.737</u>	<u>92.667</u>	<u>19.653</u>	<u>669</u>	<u>147.726</u>

Kreditni i potraživanja koja su u kašnjenju i nisu obezvrjeđena:

	<u>Preduzeća</u>	<u>stanovništvo</u>	<u>stambeni i hipotekarni kreditni</u>	<u>mikro i preduzetnici</u>	<u>Ukupno</u>
31. decembra 2018.					
do 30 dana	405	1	750	238	1.394
od 30 do 90 dana	-	-	275	-	275
preko 90 dana	-	-	346	-	346
Ukupno	<u>405</u>	<u>1</u>	<u>1.371</u>	<u>238</u>	<u>2.015</u>

Obezvrjeđeni kreditni i potraživanja u kašnjenju:

	<u>Bruto kreditni i potraživanja</u>	<u>Ispravka vrijednosti</u>	<u>Neto potraživanja kreditni</u>
31. decembra 2018.			
Preduzeća	31.977	2.138	29.839
Stanovništvo (uključujući kreditne kartice)	7.228	3.689	3.539
Hipotekarni i stambeni kreditni	15.554	5.276	10.278
Preduzetnici i mala preduzeća	1.024	641	383
Ukupno	<u>55.783</u>	<u>11.744</u>	<u>44.039</u>

5. UPRAVLJANJE RIZICIMA (nastavak)**5.4. Kreditni rizik (nastavak)****Forborn aktiva**

Pod forborn aktivom se smatraju oni klijenti koji nisu u mogućnosti da ispoštuju rokove i uslove iz ugovora zbog finansijskih poteškoća. Zbog novonastalih finansijskih poteškoća, Banka može da se odluči na izmjenu rokova i uslova iz ugovora, kako bi omogućila klijentu da vraća dug i da refinansira ugovor, u cijelom iznosu ili samo dio.

U tom smislu, sljedeće je dozvoljeno:

- a) Izmjena dogovorenih uslova i rokova koje klijent nije u mogućnosti da ispoštuje zbog finansijskih poteškoća i koje se odobravaju zbog novonastale situacije klijenta.
- b) Totalno ili djelimično refinansiranje problematičnog ugovora, koje ne bi bilo odobreno da se klijent ne nalazi u finansijskim poteškoćama.

Izloženosti se neće smatrati forborn aktivom ukoliko se klijent ne nalazi u finansijskim poteškoćama.

Sljedeća tabela prikazuje iznos forborn aktive na kraju 2018. i 2017. godine:

Kreditni i potraživanja od klijenata	31.12.2017.	promjene u toku godine	31.12.2018.
Javni sektor	2.816	(2.816)	-
Privreda	5.386	(2.252)	3.134
Fizička lica	1.978	63	2.041
Ukupna forborn aktiva	10.180	(5.005)	5.175

5.5. Rizik zemlje

Rizik zemlje predstavlja vjerovatnoću ostvarivanja gubitka za Banku zbog nemogućnosti naplate potraživanja od lica izvan Crne Gore, iz razloga koji su vezani za politički, socijalni i ekonomski ambijent zemlje u kojoj se nalazi sjedište, odnosno prebivalište dužnika i obuhvata:

- 1) političko-ekonomski rizik (vjerovatnoća ostvarivanja gubitka koja proizilazi iz nemogućnosti naplate potraživanja Banke zbog ograničenja utvrđenih aktima državnih i drugih organa zemlje dužnika, kao i opštih ekonomskih i sistemskih prilika u toj zemlji);
- 2) rizik transfera (vjerovatnoća ostvarivanja gubitka zbog nemogućnosti naplate potraživanja iskazanih u valuti koja nije zvanična valuta zemlje dužnika, koja proizilazi iz ograničenja plaćanja obaveza prema povjeriocima iz drugih zemalja u određenoj valuti, utvrđenih aktima državnih i drugih organa zemlje dužnika).

Odjeljenje kontrole rizika je odgovorno za planiranje na godišnjem nivou, praćenje izloženosti riziku zemlje, izvještavanje Uprave Banke o poštovanju interno uspostavljenih limita i, u slučaju potrebe, o visini potrebnih rezervacija i kategorizaciji izloženosti, odnosno rangiranju zemalja dužnika.

Nadležni tržišni sektori učestvuju u procesu planiranja aktivnosti na tržištima van Crne Gore i dužni su da se pridržavaju propisanih limita izloženosti riziku zemlje.

Potrebni kapital za rizik zemlje po metodologiji regulatora se utvrđuje tako što se ukupna neto izloženost prema dužnicima iz te zemlje ponderiše odgovarajućim ponderom rizika.

Neto izloženost prema jednoj zemlji predstavlja ukupnu izloženost prema dužnicima te zemlje, potom umanjenu za formirane rezerve za potencijalne kreditne gubitke po tim izloženostima.

5. UPRAVLJANJE RIZICIMA (nastavak)

5.6. Operativni rizik

Operativni rizik je rizik od nastanka negativnih efekata na finansijski rezultat i kapital Banke usljed propusta u radu zaposlenih, neodgovarajućih unutrašnjih procedura i procesa, neadekvatnog upravljanja informacionim i drugim sistemima u Banci, kao i usljed nastupanja nepredvidivih eksternih događaja. Banka identifikuje, procjenjuje i prati operativni rizik u svim materijalno značajnim proizvodima, aktivnostima, procesima i sistemima, uključujući eksternalizaciju, a prije njihovog uvođenja procjenjuje operativni rizik koji može nastati njihovim uvođenjem.

Cilj Banke pri upravljanju operativnim rizikom jeste, pored identifikacije, i smanjenje vjerovatnoće nastanka identifikovanih potencijalnih događaja, kao i minimizacija gubitaka pri događajima po osnovu izloženosti Banke operativnom riziku.

Banka primjenjuje dva pristupa za identifikaciju i evaluaciju operativnog rizika: „reaktivni pristup“ procjene rizika na osnovu nastalog događaja i „proaktivni pristup“, putem scenario analize i samoprocjene rizika.

Cilj upravljanja operativnim rizikom u Banci jeste postizanje „proaktivnog pristupa“ (upravljanje rizikom) umjesto „reaktivnog pristupa“ (upravljanje gubicima).

Svi zaposleni Banke su dužni da aktivno učestvuju u identifikovanju i izvještavanju o gubicima povezanim sa operativnim rizikom. U tom smislu je uspostavljena baza podataka o gubicima za sistematsko prikupljanje podataka kroz cijelu organizaciju.

Banka koristi jednostavni metod (*engl. Basic Indicator Approach - BIA*) za izračunavanje potreba za kapitalom za operativni rizik.

5.7. Upravljanje kapitalom

Banka kontinuirano upravlja kapitalom, koji predstavlja širi koncept od pozicije kapitala u bilansu stanja, sa ciljem da:

- Obezbjedi usaglašenost sa zahtjevima vezanim za kapital, koji su definisani od strane Centralne banke Crne Gore, a u okviru Odluke o adekvatnosti kapitala;
- Obezbjedi adekvatan nivo kapitala po principu „nastavka poslovanja“;
- Održi kapital na nivou koji će omogućiti budući razvoj poslovanja.

Adekvatnost kapitala, kao i korišćenje kapitala Banke, prati se mjesečno od strane rukovodstva Banke, dok se regulatorno izvještava na kvartalnom nivou.

Centralna banka Crne Gore je Zakonom o bankama definisala sljedeće limite za kapital:

- Minimalni novčani iznos kapitala od EUR 5 miliona,
- Koeficijent solventnosti kapitala od 10% sopstvenih sredstava banke.

Odbor direktora Banke odobrava Strategiju upravljanja kapitalom, koja predstavlja osnovni dokument Banke za upravljanje kapitalom.

Radi održavanja odgovarajućeg nivoa i strukture raspoloživog internog kapitala koji može da podrži očekivani rast plasmana, budućih izvora sredstava i njihovog korišćenja, rizike kojima je Banka izložena i kojima se očekuje da može biti izložena u narednom periodu, Banka uspostavlja plan upravljanja kapitalom. Uvažavajući sve prethodno navedene elemente, Banka sprovodi kvantifikovanje planiranog kapitala.

5. UPRAVLJANJE RIZICIMA (nastavak)

5.7. Upravljanje kapitalom (nastavak)

Plan upravljanja kapitalom sadrži:

- strateške ciljeve i vremenski period za njihovo ostvarenje;
- način organizacije procesa upravljanja raspoloživim internim kapitalom;
- postupak i procedure planiranja adekvatnog nivoa raspoloživog internog kapitala;
- način dostizanja i održavanja adekvatnog nivoa raspoloživog internog kapitala i
- mjere koje bi Banka preuzela u slučaju nastanka nepredviđenih događaja koji mogu da utiču na iznos raspoloživog internog kapitala.

U skladu sa Odlukom o adekvatnosti kapitala banaka („Sl.list CG” 38/11, 55/12 i 82/17) sopstvena sredstva Banke se sastoje od osnovnog kapitala i dopunskog kapitala.

Zbir osnovnih elemenata sopstvenih sredstava, umanjen za zbir odbitnih stavki, predstavlja osnovni kapital Banke.

Osnovni elementi sopstvenih sredstava Banke su:

- 1) uplaćeni akcionarski kapital po nominalnoj vrijednosti, isključujući kumulativne povlašćene akcije;
- 2) naplaćene emisije premije;
- 3) rezerve za procijenjene gubitke po regulatornom zahtjevu, izdvojene u skladu sa odlukom kojom se propisuju minimalni standardi za upravljanje kreditnim rizikom u bankama;
- 4) rezerve koje su formirane na teret dobiti nakon njenog oporezivanja (zakonske, statutarne i druge rezerve);
- 5) neraspoređena dobit iz prethodnih godina;
- 6) dobit u tekućoj godini za koju je Skupština akcionara donijela odluku da bude uključena u osnovni kapital.

Odbitne stavke pri izračunavanju osnovnog kapitala Banke su:

- 1) gubitak iz prethodnih godina;
- 2) gubitak iz tekuće godine;
- 3) nematerijalna imovina u obliku goodwilla, licenci, patenata, zaštitnih znakova i koncesija;
- 4) nominalni iznos stečenih sopstvenih akcija, isključujući kumulativne povlašćene akcije;
- 5) nerealizovani gubitak po osnovu vrijednosnog usklađivanja finansijske imovine raspoložive za prodaju, po fer vrijednosti;
- 6) pozitivna razlika između iznosa obračunatih rezervacija za potencijalne gubitke i zbira iznosa ispravke vrijednosti za stavke bilansne aktive i rezervisanja za vanbilansne stavke;
- 7) iznos prekoračenja limita ulaganja u nepokretnosti i osnovna sredstva, utvrđenog posebnim propisom Centralne banke Crne Gore.

Zbir dopunskih elemenata sopstvenih sredstava, umanjen za zbir odbitnih stavki, predstavlja dopunski kapital.

Dopunski elementi sopstvenih sredstava Banke koji se uključuju u dopunski kapital su:

- 1) nominalni iznos povlašćenih kumulativnih akcija;
- 2) naplaćene emisije premije po osnovu kumulativnih prioritetnih akcija;
- 3) iznos opštih rezervi, a najviše do 1,25% ukupne rizikom ponderisane aktive;
- 4) subordinisani dug, za koji su ispunjeni uslovi iz Odluke CBCG o adekvatnosti kapitala;
- 5) hibridni instrumenti, za koje su ispunjeni uslovi iz Odluke CBCG o adekvatnosti kapitala;
- 6) revalorizacione rezerve.

5. UPRAVLJANJE RIZICIMA (nastavak)**5.7. Upravljanje kapitalom (nastavak)**

Odbitne stavke pri izračunavanju dopunskog kapitala su:

- 1) stečene sopstvene povlašćene kumulativne akcije;
- 2) potraživanja i potencijalne obaveze obezbijedeni hibridnim instrumentima ili subordinisanim dugom banke do iznosa u kojem su ti instrumenti uključeni u dopunski kapital.

U vezi obračuna rizikom ponderisane aktive i vanbilansnih stavki za potrebe kapitala za kreditni rizik, rizična bilansna i vanbilansna aktiva se utvrđuju u skladu sa propisanim ponderima rizičnosti za sve tipove aktive, a na osnovu Odluke CBCG o adekvatnosti kapitala banaka.

Banka izračunava potrebni kapital za tržišne rizike u skladu sa regulativom CBCG. Potrebni kapital za tržišne rizike predstavlja zbir potrebnog kapitala za:

- 1) pozicijski rizik, koji obuhvata cjenovni rizik i rizik kamatne stope;
- 2) devizni rizik, i
- 3) rizik poravnanja i rizik druge ugovorne strane.

Osim kreditnog, tržišnog, operativnog i rizika zemlje, Banka mjeri, prati i limitira rizik kamatne stope iz bankarske knjige i rizik likvidnosti. Preuzimanje, mjerenje, praćenje, limitiranje, kontrola i korektivne akcije su propisane sljedećim dokumentima: Politika upravljanja rizikom likvidnosti, Plan upravljanja likvidnošću u kriznim situacijama, Poslovnik rada Komiteta za upravljanje aktivom i pasivom, Politika upravljanja tržišnim rizikom, odgovarajuće procedure i radna uputstva u pojedinačnim sektorima i odjeljenjima.

Banka je identifikovala i rizik usklađenosti, koji se prati na način kako je definisano u Politici koja uređuje kontrolu usklađenosti poslovanja.

U Banci je implementiran proces interne procjene adekvatnosti kapitala, kojim se u prvom redu utvrđuje rizični profil Banke, raspoloživi interni kapital za pokriće potreba za kapitalom, kao i visina internog kapitala potrebnog za pokriće materijalnih rizika za koje je primjenjiv kvantitativni ili kvalitativni pristup izračuna. Osim rizika tzv. prvog stuba koji su uzeti u obzir prilikom regulatornog obračuna potrebnog kapitala, ovim procesom se procjenjuju i kamatni rizik iz bankarske knjige, rizik koncentracije, rizik likvidnosti kao i ostali rizici.

Definisana su četiri metoda za obračun potrebnog internog kapitala za pokriće rizika:

- Regulatorni metod (jednostavni ili standardni);
- Ostali kvantitativni metodi koji predstavljaju dobru bankarsku praksu (VaR modeli, scenario analize, itd);
- Ostali kvalitativni metodi (tj. ekspertske stavove zaposlenih i menadžmenta), i
- Rizik se ne mjeri iznosom potrebnog internog kapitala (bez obzira na materijalnost ne može biti izražen kao zahtjev za kapitalom).

Metodologija obračuna potrebnog kapitala je određena za sve materijalne tipove rizika:

- Tržišni rizik - ostali kvantitativni metodi (VaR);
- Kreditni rizik – ostali kvantitativni metodi. Banka primjenjuje jednofaktorski model aktive u okviru konteksta Basel II odredbi. Za mjerenje zahtjeva za internim kapitalom po osnovu rizika zemlje koristi se IRB formula za preduzeća, banke i zemlje. Primijenjeni parametri su izvedeni iz eksternih rejtinga zemalja;
- Operativni rizik – jednostavni metod propisan regulativom Centralne banke Crne Gore;
- Rizik likvidnosti – kvantitativni metod – VaR;
- Rizik objekta – standardizovani pristup propisan regulativom Centralne banke Crne Gore;
- Ostali rizici (strateški, reputacioni, poslovni, rizik kapitala) – Banka alokira 5% od minimalnog regulatornog zahtjeva za kapitalom u istom izvještajnom periodu.

5. UPRAVLJANJE RIZICIMA (nastavak)

5.7. Upravljanje kapitalom (nastavak)

U sljedećoj tabeli je prikazana struktura sopstvenih sredstava Banke na dan 31. decembar 2018. godine (sa uporednim podacima 2017. godine), kao i koeficijent adekvatnosti kapitala za godinu izvještavanja:

	2018.	2017.
Osnovni elementi sopstvenih sredstava		
Uplaćeni akcionarski kapital po nominalnoj vrijednosti, isključujući kumulativne povlašćene akcije	125.100	125.100
Ublažavanje negativnog efekta primjene MSFI 9	(169)	-
Ukupno osnovni elementi sopstvenih sredstava	124.931	125.100
Odbitne stavke pri izračunu osnovnog kapitala		
Gubitak iz prethodnih godina	102.844	106.904
Nematerijalna imovina	1.110	130
Pozitivna razlika između iznosa obračunatih rezervacija za potencijalne gubitke i zbira iznosa ispravke vrijednosti za stavke bilansne aktive i rezervisanja za vanbilansne stavke	1.469	218
Ukupno odbitne stavke pri izračunu osnovnog kapitala	105.423	107.252
Osnovni kapital (osnovni elementi sopstvenih sredstava minus odbitne stavke)	19.508	17.848
Dopunski elementi sopstvenih sredstava		
Subordinisani dug	5.500	5.500
Ukupno dopunski elementi sopstvenih sredstava	5.500	5.500
Dopunski kapital koji se uključuje u sopstvena sredstva	5.500	5.500
Sopstvena sredstva (osnovni kapital+dopunski kapital koji se uključuje u sopstvena sredstva) prije odbitnih stavki	25.008	23.348
SOPSTVENA SREDSTVA (osnovni kapital + dopunski kapital)	25.008	23.348
Rizična aktiva:		
Bilansna aktiva	143.421	146.904
Vanbilansna aktiva	12.629	12.245
Iznos kojim se ublažavaju negativni efekti primjene MSFI 9	3.214	-
Ukupno rizična aktiva	159.264	159.149
Potreban kapital za ostale rizike	2.084	1.790
Adekvatnost kapitala	14,01%	13,21%

U skladu sa propisima Centralne banke Crne Gore, Banka je na dan 31. decembra 2018. godine obavezna da održava minimalan stepen adekvatnosti kapitala na nivou od 10% sopstvenih sredstava banke. Banka je dužna da obim svog poslovanja uskladi sa propisanim pokazateljima, odnosno da obim i strukturu svojih rizičnih plasmana uskladi sa Zakonom o bankama i propisima Centralne banke Crne Gore. Koeficijent solventnosti, izračunat od strane Banke na osnovu važeće regulative CBCG, na dan 31. decembra 2018. godine iznosio 14,01% (na dan 31. decembra 2017. godine: 13,21%).

5. UPRAVLJANJE RIZICIMA (nastavak)**5.8. Pravična (fer) vrijednost**

Međunarodni standard finansijskog izvještavanja 13 - „Odmjeravanje fer vrijednosti“ predviđa objelodanjivanje pravične (fer) vrijednosti finansijskih sredstava i finansijskih obaveza u napomenama uz finansijske iskaze. Za navedene potrebe, pravična (fer) vrijednost je definisana kao vrijednost koja bi se naplatila za prodaju sredstva, odnosno platila za izmirenje obaveze u regularnoj transakciji između učesnika na tržištu na dan mjerenja u datim tržišnim okolnostima. Obaveza Banke je da objelodani sve informacije u vezi sa pravičnom (fer) vrijednošću sredstava, potraživanja i obaveza za koje postoje raspoložive tržišne informacije i za koje se identifikuje materijalno značajna razlika između knjigovodstvenih vrijednosti i pravične (fer) vrijednosti.

MSFI 13 zahtijeva objelodanjivanje mjerenja fer vrijednosti prema sljedećim hijerarhijskim nivoima:

- kotirane cijene (nekorigovane) na aktivnom tržištu za ista sredstva ili iste obaveze (nivo 1);
- informacije, osim kotiranih cijena uključenih u nivo 1, koje su zasnovane na dostupnim tržišnim podacima za sredstva ili obaveze, bilo direktno (tj. cijene) ili indirektno (tj. izvedeni iz cijena) (nivo 2);
- informacije o sredstvu ili obavezi koje nijesu zasnovane na dostupnim tržišnim podacima (nivo 3).

Fer vrijednost finansijskih instrumenata kojima se trguje na aktivnom tržištu (kao što su hartije od vrijednosti kojima se trguje i hartije od vrijednosti raspoložive za prodaju) zasniva se na kotiranim tržišnim cijenama na dan bilansa stanja. Fer vrijednost finansijskih instrumenata kojima se ne trguje na aktivnom tržištu utvrđuje se različitim tehnikama procjene. Banka primjenjuje različite metode i utvrđuje pretpostavke koje se zasnivaju na tržišnim uslovima koji postoje na datum bilansa stanja. Te metode uključuju kotirane tržišne cijene ili kotirane cijene za slične instrumente, te procijenjene diskontovane vrijednosti novčanih tokova.

U Crnoj Gori ne postoji dovoljno tržišno iskustvo, stabilnost i likvidnost kod kupovine i prodaje finansijskih sredstava i obaveza, kao i ostalih finansijskih instrumenata, i zvanične tržišne informacije nisu u svakom trenutku raspoložive. Stoga, pravičnu (fer) vrijednost nije moguće pouzdano utvrditi u uslovima nepostojanja aktivnog tržišta, kako to zahtjevaju MRS i MSFI. Kako je objelodanjeno u Napomeni 4, po mišljenju rukovodstva, iznosi objelodanjeni u finansijskim iskazima odražavaju realnu vrijednost koja je u datim okolnostima najvjerodostojnija i najkorisnija za potrebe izvještavanja.

5. UPRAVLJANJE RIZICIMA (nastavak)

5.8. Pravična (fer) vrijednost (nastavak)

5.8.1 Fer vrijednost finansijskih instrumenata koji nisu vrednovani po fer vrijednosti

31. decembar 2018. godine	Nivo 1	Nivo 2	Nivo 3	Ukupno	Knjigovo- dstvena vrijednost
Novčana sredstva i računi depozita kod centralnih banaka	-	44.405	-	44.405	44.405
Kredit i potraživanja od banaka	-	-	4.614	4.614	4.614
Kredit i potraživanja od clijenata	-	-	185.112	185.112	185.112
Hartije od vrijednosti po amortizovanoj vrijednosti	-	-	-	-	-
Ostala finansijska sredstva po amortizovanoj vrijednosti	-	-	176	176	176
Ostala finansijska sredstva koja se drže za trgovanje	-	-	4	4	4
Ukupna sredstva	-	44.405	189.906	234.311	234.311
Depoziti banaka	-	-	-	-	-
Depoziti clijenata	-	-	187.366	187.366	187.366
Pozajmljena sredstva od Banaka	-	-	3.533	3.533	3.533
Pozajmljena sredstva od ostalih clijenata	-	-	15.938	15.938	15.938
Ostale obaveze	-	-	2.431	2.431	2.431
Subordinisani dug	-	-	5.502	5.502	5.502
Ukupne obaveze	-	-	214.770	214.770	214.770
31. decembar 2017. godine	Nivo 1	Nivo 2	Nivo 3	Ukupno	Knjigovo- dstvena vrijednost
Novčana sredstva i računi depozita kod centralnih banaka	-	56.187	-	56.187	56.187
Kredit i potraživanja od banaka	-	-	5.294	5.294	5.294
Kredit i potraživanja od clijenata	-	-	198.586	198.586	198.586
Hartije od vrijednosti po amortizovanoj vrijednosti	-	659	-	659	659
Ostala sredstva	-	-	965	965	965
Ostala finansijska sredstva	-	-	13	13	13
Ukupna sredstva	-	56.846	204.858	261.704	261.704
Depoziti banaka	-	-	-	-	-
Depoziti clijenata	-	-	201.479	201.479	201.479
Pozajmljena sredstva od banaka	-	-	19.081	19.081	19.081
Pozajmljena sredstva od ostalih clijenata	-	-	8.248	8.248	8.248
Ostale obaveze	-	-	5.762	5.762	5.762
Subordinisani dug	-	-	5.564	5.564	5.564
Ukupne obaveze	-	-	240.134	240.134	240.134

Fer vrijednost finansijskih instrumenata koji nisu vrednovani po fer vrijednosti obračunata je samo za potrebe objelodanjivanja, bez efekata na pozicije bilansa stanja ili bilansa uspjeha. Dodatno, s obzirom na to da nema aktivnog trgovanja ovim instrumentima, određivanje njihove fer vrijednosti zahtijeva korišćenje procjena rukovodstva u značajnoj mjeri.

5. UPRAVLJANJE RIZICIMA (nastavak)

5.8. Pravična (fer) vrijednost (nastavak)

5.8.1 Fer vrijednost finansijskih instrumenata koji nisu vrednovani po fer vrijednosti (nastavak)

Fer vrijednost je cijena koja se može primiti za prodaju nekog sredstva ili platiti za prenos neke obaveze u uobičajenoj transakciji na glavnom (ili najpovoljnijem) tržištu na datum odmjerenja pod tekućim tržišnim uslovima bez obzira na to da li je cijena direktno utvrdiva ili procijenjena korišćenjem neke druge tehnike vrednovanja. Međutim, ne postoje dostupne tržišne cijene za određeni dio finansijskih instrumenata Banke, koji su prema tome klasifikovani u nivo 2 i nivo 3 hijerarhije fer vrijednosti. U uslovima u kojima nema dostupnih tržišnih cijena, fer vrijednost se procjenjuje primjenom modela diskontovanja novčanih tokova ili drugih modela. Promjene pretpostavki koje leže u osnovi procjena, uključujući diskontne stope i procijenjene novčane tokove, u značajnoj mjeri utiču na procjene.

Knjigovodstvena vrijednost predstavlja razumnu procjenu fer vrijednosti za sljedeće finansijske instrumente:

- Novčana sredstva i računi depozita kod centralnih banaka;
- Hartije od vrijednosti koje se drže do dospelja (odnose se na državne obveznice sa rokom dospelja do 6 mjeseci, emitovanih od strane Ministarstva finansija Vlade Crne Gore);
- Ostale obaveze, i
- Subordinisani dug.

6. KOREKCIJA FINANSIJSKIH ISKAZA UPOREDNIH PERIODA

U skladu sa Odlukom o izvještajima koji se dostavljaju Centralnoj banci Crne Gore i dopisom Centralne banke Crne Gore od dana 06.03.2018, kao i novom setu finansijskih iskaza koje je propisala Centralna Banka Crne Gore, Banka je izvršila korekciju uporednih podataka prije i nakon zahtjevane reklasifikacije određenih pozicija.

Efekti korekcija u Bilansu uspjeha i Bilansa stanja Banke za godinu koja se završila 31. decembra 2017. prikazani su u sljedećem pregledu:

	31. december 2017.	Korekcija uporednih podatka po direktivi CBCG	31. december 2017. nakon korekcije
Prihodi od kamata i slični prihodi	12.338	25	12.363
Rashodi od kamata i slični rashodi	(4.647)	-	(4.647)
Neto prihodi od kamata	7.691	25	7.716
Prihodi od naknada i provizija	3.148	-	3.148
Rashodi od naknada i provizija	(1.710)	-	(1.710)
Neto prihodi od naknada i provizija	1.438	-	1.438
Neto dobitak/gubitak usled prestanka priznavanja finansijskih instrumenata koji se ne vrednuju po fer vrijednosti kroz bilans uspjeha	42	-	42
Neto gubici/dobici od kursnih razlika	181	-	181
Neto dobitak/gubitak po osnovu prestanka priznavanja ostale imovine	-	(16)	(16)
Ostali prihodi	2.417	-	2.417
Troškovi zaposlenih	(4.224)	-	(4.224)
Troškovi amortizacije	(348)	-	(348)
Opšti administrativni troškovi	(4.728)	-	(4.728)
Neto prihodi/rashodi po osnovu obezvređenja finansijskih instrumenata koji se ne vrednuju po fer vrijednosti kroz bilans uspjeha	(3.032)	(33)	(3.065)
Troškovi rezervisanja	2.152	8	2.160
Ostali rashodi	(117)	16	(101)
DOBIT PRIJE OPOREZIVANJA	1.472	-	1.472
POREZ NA DOBIT	-	-	-
NETO PROFIT	1472	-	1.472

Rashodi po osnovu obezvređenja kamata su reklasifikovani sa pozicije prihodi od kamata i slični prihodi i prikazani u novoj poziciji neto prihodi/rashodi po osnovu obezvređenja finansijskih instrumenata koji se ne vrednuju po fer vrijednosti kroz bilans uspjeha.

Troškovi rezervisanja za vanbilans su reklasifikovani sa pozicije troškovi rezervisanja na poziciju Neto prihodi/rashodi po osnovu obezvređenja finansijskih instrumenata koji se ne vrednuju po fer vrijednosti kroz bilans uspjeha u iznosu od EUR 8 hiljada.

6. KOREKCIJA FINANSIJSKIH ISKAZA UPOREDNIH PERIODA (nastavak)

	Stanje na dan 31. decembar 2017.	Korekcija uporednih podatka po direktivi CBCG	Stanje na dan 31. decembar 2017. nakon korekcije
SREDSTVA			
Novčana sredstva i računi depozita kod centralnih banaka	56.187	-	56.187
Kredit i potraživanja od banaka po amortizovanoj vrijednosti	5.294	-	5.294
Kredit i potraživanja od klijenata po amortizovanoj vrijednosti	198.586	-	198.586
Hartije od vrijednosti po amortizovanoj vrijednosti	659	-	659
Ostala finansijska potraživanja	978	(978)	-
Ostala finansijska sredstva po amortizovanoj vrijednosti	-	13	13
Nekretnine, postrojenja i oprema	1.658	-	1.658
Nematerijalna sredstva	130	-	130
Ostala poslovna potraživanja	402	(402)	-
Ostala sredstva	-	1.367	1.367
UKUPNA SREDSTVA	263.894	-	263.894
OBAVEZE			
Depoziti klijenata (po amortizovanoj vrijednosti)	201.479	-	201.479
Kredit Banaka i centralnih banaka (po amortizovanoj vrijednosti)	19.081	-	19.081
Kredit klijenata koji nijesu banke (po amortizovanoj vrijednosti)	8.248	-	8.248
Rezerve	1.430	-	1.430
Ostale obaveze	5.762	-	5.762
Subordinisani dugovi	5.564	-	5.564
Ukupne obaveze	241.564	-	241.564
KAPITAL			
Akcijski kapital	125.100	-	125.100
Neraspoređena dobit	(106.904)	-	(106.904)
Dobit/gubitak tekuće godine	1.472	-	1.472
Ostale rezerve	2.662	-	2.662
Ukupan kapital	22.330	-	22.330
UKUPNI KAPITAL I OBAVEZE	263.894	-	263.894

Pozicija ostala finansijska potraživanja u iznosu od EUR 978 hiljada je prestala da postoji te je reklasifikovana na poziciju ostala finansijska sredstva po amortizovanoj vrijednosti u iznosu od EUR 13 hiljada i na poziciju Ostala sredstva u iznosu od EUR 965 hiljada. Takođe, pozicija Ostala poslovna potraživanja je u ukupnom iznosu od EUR 402 hiljade reklasifikovana na poziciju Ostala sredstva.

7. PRIHODI I RASHODI KAMATA I SLIČNI PRIHODI I RASHODI

a) *Prihodi od kamata i slični prihodi*

	<u>2018.</u>	<u>2017.</u>
Po osnovu depozita kod:		
- inostranih banaka	3	13
Ukupno po osnovu depozita	3	13
Po osnovu kredita datih:		
- državnim organizacijama i opštinama	223	267
- preduzećima u privatnom vlasništvu	3.407	3.718
- preduzećima u državnom vlasništvu	169	238
- preduzetnicima	34	45
- fizičkim licima	9.653	8.050
- nevladinim i neprofitnim organizacijama	25	32
Ukupno po osnovu kredita	13.511	12.350
Ukupno prihodi od kamata	13.514	12.363
<i>Od toga: kamate na obezvrjeđene kredite</i>	869	443

b) *Rashodi kamata i slični rashodi*

	<u>2018.</u>	<u>2017.</u>
Po osnovu depozita primljenih od:		
- banaka	93	123
- finansijskih institucija	95	118
- državnih organizacija i opština	19	21
- preduzeća u privatnom vlasništvu	320	248
- preduzeća u državnom vlasništvu	467	591
- preduzetnika	-	1
- fizičkih lica	1.660	1.724
- nevladinih i neprofitnih organizacija	217	112
Ukupno po osnovu depozita	2.871	2.938
Rashodi kamata po primljenim kreditima	559	984
Rashodi kamata po subordinisanim dugovima	725	725
Ukupno po osnovu kredita	1.284	1.709
Ukupno rashodi kamata	4.155	4.647

8. TROŠKOVI OBEZVREĐENJA I REZERVISANJA*Knjiženja (u korist prihoda)/na teret*

	<u>2018.</u>	<u>2017.</u>
Neto ispravke / rezervisanja po osnovu:		
- kredita	996	2.968
- ostale imovine	7	-
- naknada za kredite	-	39
- depoziti kod banaka	11	29
- hartija od vrijednosti	-	4
- po vanbilansnim stavkama	495	-
- po kamatnim potraživanjima	(758)	25
Ukupno troškovi obezvređenja	751	3.065
Troškovi rezervisanja CHF konverzije	-	(355)
Troškovi rezervisanja kod prijevremenog povraćaja REF linija	-	(584)
Troškovi rezervisanja po osnovu potencijalnog štetnog događaja za Banku	-	(1.469)
Troškovi rezervisanja za sudske sporove	101	73
Troškovi rezervisanja - ostala aktiva	(202)	166
Troškovi rezervisanja po osnovu vanbilansnih stavki	-	9
Troškovi rezervisanja - ostalo	261	-
Ukupno troškovi rezervisanja	160	(2.160)

9. PRIHODI I RASHODI OD NAKNADA I PROVIZIJA**a) Prihodi od naknada**

	<u>2018.</u>	<u>2017.</u>
Naknade po kreditima	1.279	877
Naknade po vanbilansnim poslovima	155	239
Naknade za usluge platnog prometa i vođenja računa	1.217	1.050
Naknade za kartično i bankomatsko poslovanje	740	705
Ostale naknade i provizije	592	277
	3.983	3.148

b) Rashodi od naknada

	<u>2018.</u>	<u>2017.</u>
Naknade po uzetim kreditima	142	77
Naknade po vanbilansnim poslovima	6	22
Naknade Centralnoj banci	181	173
Naknade za usluge platnog prometa i e-banking poslova	103	76
Naknade za kartično i bankomatsko poslovanje	386	356
Ostale naknade i provizije	108	158
Osiguranje depozita	1.033	848
	1.959	1.710

10. NETO DOBICI OD INVESTICIONIH HARTIJA OD VRIJEDNOSTI

	2018.	2017.
Dobici od prodaje hartija od vrijednosti koje se drže do dospjeća	6	42
	6	42

11. NETO DOBICI OD KURSNIH RAZLIKA

	2018.	2017.
Prihodi iz poslovanja sa devizama	197	181
	197	181

12. TROŠKOVI ZAPOSLENIH, OPŠTI I ADMINISTRATIVNI TROŠKOVI I TROŠKOVI AMORTIZACIJE

a) Troškovi zaposlenih	2018.	2017.
Neto zarade	2.185	2.182
Porezi i doprinosi na zarade	1.558	1.554
Troškovi stručnog usavršavanja zaposlenih	84	73
Naknade članovima Upravnog odbora	30	26
Troškovi zakupa radne snage	192	159
Troškovi službenih putovanja	140	135
Troškovi rezervisanja za neiskorišćene godišnje odmore i bonuse	395	90
Ostali troškovi zaposlenih	4	5
Ukidanje rezervisanja po aktuarskom obračunu	(85)	-
	4.503	4.224
b) Opšti i administrativni troškovi	2018.	2017.
Troškovi zakupa	632	646
Troškovi održavanja imovine	1.362	1.481
Troškovi obezbjeđenja	135	122
Troškovi osiguranja	106	101
Ostali troškovi poslovnog prostora i fiksne aktive	68	66
Troškovi reklame	347	298
Usluge telekomunikacija	246	228
Kancelarijski materijal	91	104
Stručne usluge	1.079	1.173
Sudski troškovi	14	14
Ostali troškovi	526	495
	4.606	4.728
c) Troškovi amortizacije	2018.	2017.
-nekretnina i opreme	253	267
-nematerijalnih ulaganja	153	81
	406	348

Stručne usluge u 2018. godini, u iznosu od EUR 1.079 hiljada se najvećim dijelom odnose na usluge kontrole Centralne banke Crne Gore EUR 292 hiljada, advokatske usluge EUR 330 hiljada, konsultantske usluge EUR 176 hiljada, intelektualne usluge EUR 171 hiljada i ostale.

13. OSTALI RASHODI I OSTALI PRIHODI**a) Ostali rashodi**

	<u>2018.</u>	<u>2017.</u>
Rashodi po osnovu direktnog otpisa potraživanja	41	10
Ostali troškovi poreza i такси	22	42
Ispravke prethodne godine	25	30
Vanredni troškovi	5	19
	<u>93</u>	<u>101</u>

b) Ostali prihodi

	<u>2018.</u>	<u>2017.</u>
Prihodi od naplaćenih otpisanih kredita i kamata	430	2.280
Prihod od izdavanja poslovnog prostora	369	12
Vanredni prihodi	404	6
Ostali poslovni prihodi	71	119
	<u>1.274</u>	<u>2.417</u>

14. POREZ NA DOBIT**a) Komponente poreza na dobit**

	<u>2018.</u>	<u>2017.</u>
Tekući porez na dobit	-	-
Odloženi poreski prihodi	-	-
	<u>-</u>	<u>-</u>

b) Usaglašavanje iznosa poreza na dobit u bilansu uspjeha i rezultata prije oporezivanja

	<u>2018.</u>	<u>2017.</u>
Rezultat u bilansu uspjeha prije oporezivanja	2.341	1.472
Porez na dobit po zakonskoj stopi od 9%	211	133
Poreski efekti rashoda koji se ne priznaju u poreske svrhe/(rashoda koji se priznaju u periodu stvarnog odliva)	(31)	4
Korišćenje prenijetih poreskih gubitaka	(180)	(137)
Poreski efekti priznati u bilansu uspjeha	<u>-</u>	<u>-</u>

14. POREZI NA DOBIT (nastavak)**c) Nepriznata odložena poreska sredstva**

Na dan 31. decembra 2018. godine Banka nije priznala odložena poreska sredstva u ukupnom iznosu od EUR 2.157 hiljada i to po osnovu neiskorišćenih prenosivih poreskih gubitaka za 2017. godinu EUR 23.970 hiljada.

Banka nije priznala odložena poreska sredstva po osnovu neiskorišćenih prenosivih poreskih gubitaka zbog opreznosti u realizaciji planiranih poslovnih aktivnosti.

Prava na prenose neiskorišćenih poreskih gubitaka za koja nisu priznata odložena poreska sredstva u naprijed navedenim iznosima su istaknuta u sljedećim periodima:

Prenešeni poreski gubici	Godina nastanka 2013/godina isteka 2018	Godina nastanka 2014/godina isteka 2019	Godina nastanka 2015/godina isteka 2020	Godina nastanka 2016/godina isteka 2021	Ukupno
Prenešeni poreski gubici	(1.105)	(2.118)	(14.388)	(8.353)	(25.964)
Iznos gubitaka za pokriće oporezive dobiti	1.105	889	-	-	1.994
Neiskorišćeni poreski gubici	-	(1.229)	(14.388)	(8.353)	(23.970)

15. NOVČANA SREDSTVA I RAČUNI DEPOZITA KOD CENTRALNIH BANAKA

	31. decembar 2018.	31. decembar 2017.
Gotovina u blagajni:		
- u EUR	6.394	8.056
- u stranoj valuti	928	971
Žiro račun	23.656	32.795
Obavezna rezerva kod Centralne banke Crne Gore	13.427	14.365
	44.405	56.187

Obavezna rezerva sa stanjem na dan 31. decembra 2018. godine izdvojena je u skladu sa Odlukom Centralne banke Crne Gore o obaveznoj rezervi banaka kod Centralne banke Crne Gore („Sl. list CG“ 35/11, 22/12, 61/12, 57/13, 52/14, 73/15, 33/16 i 15/17).

16. KREDITI I POTRAŽIVANJA OD BANAKA

	31. decembar 2018.	31. decembar 2017.
Korespondentni računi kod inostranih banaka		
- kod matične banke i banaka Grupe	4.413	47
- kod ostalih banaka	2	-
- depoziti kod banaka - nerezidenti	212	5.281
- ispravka vrijednosti depozita kod banaka	(13)	(34)
	4.614	5.294

Korespondentski računi su otvoreni kod banaka članica Addiko Grupe, Citibank London, Citibank New York i Raiffeisen Bank International AG Beč.

17. KREDITI I POTRAŽIVANJA OD KLIJENATA

	31. decembar 2018.	31. decembar 2017.
<i>Dospjeli krediti</i>		
privredna društva u privatnom vlasništvu i preduzetnici	1.869	2.928
privredna društva u državnom vlasništvu	28	55
opštine i javne organizacije	6	69
zaposleni	-	14
fizička lica	3.742	3.104
<i>Kratkoročni krediti</i>		
privredna društva u privatnom vlasništvu i preduzetnici	4.092	4.931
fizička lica	159	238
<i>Dugoročni krediti</i>		
domaće finansijske institucije	7	7
privredna društva u privatnom vlasništvu i preduzetnici	55.093	72.501
privredna društva u državnom vlasništvu	4.782	3.485
opštine i javne organizacije	2.874	5.940
neprofitne organizacije	3	3
zaposleni	3.417	3.678
fizička lica	129.437	118.738
	205.509	215.691
Kamatna potraživanja	1.099	1.142
Vremenska razgraničenja	(1.084)	(1.671)
Kredit i potraživanja od klijenata	205.524	215.162
<i>Minus:</i>		
Ispravka vrijednosti kredita	(19.675)	(16.443)
Ispravka vrijednosti kamata	(737)	(133)
	185.112	198.586

Tokom 2018. godine Banka je nastavila sa praksom odobravanja kredita za obrtna sredstva privrednim društvima, koji se odobravaju sa rokom do 36 mjeseca – prosječni rok 12 mjeseci, dok su investicioni krediti odobravani na period do 120 mjeseci – prosječni rok 44 mjeseca i uglavnom se odnose na privredna društva iz oblasti trgovine, usluga, turizma i ugostiteljstva. Lizing aranžmane Banka nema u ponudi nakon jula 2016. godine.

Kredit i obrtna sredstva privrednim društvima se odobravaju uz nominalnu kamatnu stopu u rasponu od 3,3% do 6,9% na godišnjem nivou – prosječna kamata 3,91%. Investicioni krediti privrednim društvima se odobravaju uz kamatne stope na godišnjem nivou od 3,5% do 5,9% koje su uglavnom vezane za tromjesečni EURIBOR – prosječna kamata 4,31%.

Gotovinski krediti stanovništvu se odobravaju sa kamatom u rasponu od 6,99% do 14,99% na godišnjem nivou i mogu biti kratkoročni i dugoročni sa dospijećem do 12 godina. Najveći dio ovih kredita odobren je po kamatnoj stopi od 7,49% (29% portfolija), 8,49% (22% portfolija) i 9,49% (20% portfolija) dok su ostale kamatne stope zavisile od kategorije klijenta, primarno određenoj na osnovu vrste i ročnosti kredita kao i ugovornog odnosa sa Bankom. Dugoročni krediti stanovništvu obuhvataju kredite za kupovinu i izgradnju stambenih prostora kao i za ostale namjene, odobrene na period od 5 do 25 godina uz kamatnu stopu na godišnjem nivou u visini tromjesečnog EURIBOR-a za kredite odobrene u EUR, uvećanih za marginu od 4,99% do 5,99% godišnje, dok sa fiksnom kamatnom stopom nijesu odobravani. Hipotekarni refinansirajući krediti fizičkim licima u 2018. godini odobravani su po kamatnoj stopi 4,49% do 5,49% + 3M EURIBOR dok sa fiksnom kamatnom stopom nijesu odobravani, uz ročnost do 25 godina. Lizing nije odobran stanovništvu tokom 2018. godine.

17. KREDITI I POTRAŽIVANJA OD KLIJENATA (nastavak)

Koncentracija ukupnih bruto kredita plasiranih komitentima od strane Banke po djelatnostima je sljedeća:

	31. decembar 2018.	31. decembar 2017.
Poljoprivreda, šumarstvo i ribarstvo	4.024	3.641
Vađenje rude i kamena	1.015	800
Prerađivačka industrija	4.159	6.831
Snabdijevanje vodom	264	388
Građevinarstvo	8.807	10.068
Trgovina na veliko i trgovina na malo	23.648	29.405
Saobraćaj i skladištenje	6.715	8.190
Usluge pružanja smještaja i ishrane	10.359	14.166
Informisanje i komunikacije	1.114	3.138
Finansijske djelatnosti i djelatnosti osiguranja	7	8
Poslovanje nekretninama	-	116
Stručne, naučne i tehničke djelatnosti	1.247	1.344
Administrativne i pomoćne uslužne djelatnosti	2.652	3.302
Državna uprava	2.619	5.659
Obrazovanje	4	10
Zdravstvo i socijalna zaštita	2.100	2.773
Umjetničke, zabavne i rekreativne djelatnosti	20	41
Ostale uslužne djelatnosti	-	39
Fizička lica - rezidenti	136.413	125.099
Nerezidenti	342	673
	205.509	215.691

Ukupna potraživanja po osnovu finansijskog lizinga na dan 31. decembra 2018. godine iznose EUR 704 hiljade (31. decembra 2017. godine: EUR 2.248 hiljada).

18. FINANSIJSKA SREDSTVA PO AMORTIZOVANOJ VRIJEDNOSTI (HARTIJE OD VRIJEDNOSTI)

	31. decembar 2018.	U hiljadama EUR 31. decembar 2017.
Dugoročni dugovni instrumenti - domaće obveznice		
Ministarstva finansija Vlade Crne Gore	-	659
	-	659

19. NEKRETNINE I OPREMA

	Građevinski objekti	Oprema i ostala sredstva	Investicije u toku	Ukupno
Nabavna vrijednost				
Stanje na dan 1. januara				
2017. godine	2.059	4.208	400	6.667
Povećanja	-	-	687	687
Smanjenja	-	(422)	(59)	(481)
Prenosi	5	67	(72)	-
Stanje na dan 31. decembra				
2017. godine	2.064	3.853	956	6.873
Povećanja	-	-	760	760
Prodaja	-	(38)	-	(38)
Prenosi	312	268	(580)	-
Prenosi na nematerijalna ulaganja	-	-	(971)	(971)
Stanje na dan 31. decembra				
2018. godine	2.376	4.083	165	6.624
Ispravka vrijednosti				
Stanje na dan 1. januara				
2017. godine	1.680	3.590	-	5.270
Amortizacija	110	157	-	267
Ostalo	-	(322)	-	(322)
Stanje na dan 31. decembra				
2017. godine	1.790	3.425	-	5.215
Amortizacija	120	99	-	219
Prodaja	-	(34)	-	(34)
Stanje na dan 31. decembra				
2018. godine	1.910	3.490	-	5.400
Neotpisana vrijednost				
na dan:				
31. decembar 2018. godine	466	593	165	1.224
31. decembar 2017. godine	274	428	956	1.658

Banka nema hipoteke ili zaloge nad svojim nekretninama ili opremom na dan 31. decembra 2018. godine.

20. NEMATERIJALNA SREDSTVA

	<u>Licence</u>
<i>Nabavna vrijednost</i>	
Stanje, 1. januar 2017. godine	2.778
Nabavke	-
Stanje, 31. decembar 2017. godine	<u>2.778</u>
Stanje, 1. januar 2018. godine	2.778
Nabavke	214
Prenosi sa investicija u toku (napomena 19)	971
Stanje, 31. decembar 2018. godine	<u>3.963</u>
<i>Ispravka vrijednosti</i>	
Stanje, 1. januar 2017. godine	(2.567)
Amortizacija	(81)
Stanje, 31. decembar 2017. godine	<u>(2.648)</u>
Stanje, 1. januar 2018. godine	(2.648)
Amortizacija	(205)
Stanje, 31. decembar 2018. godine	<u>(2.853)</u>
Neotpisana vrijednost na dan	
- 31. decembar 2018. godine	<u>1.110</u>
- 31. decembar 2017. godine	<u>130</u>

21. OSTALA FINANSIJSKA SREDSTVA I OSTALA SREDSTVA

a) Ostala sredstva

	<u>31. decembar 2018.</u>	<u>31. decembar 2017.</u>
Dati avansi	64	61
Potraživanja po naknadama i provizijama	406	
Potraživanja po naknadama po vanbilasnim poslovima	16	19
Potraživanja po naknadama u platnom prometu	94	90
Naknade za porodijsko odsudstvo / bolovanje koje se potražuju od države	191	183
Ostala potraživanja	319	883
Ispravka ostalih potraživanja	(282)	(271)
Unaprijed plaćeni troškovi za zakupnine	342	266
Stečena aktiva	136	136
	<u>1.286</u>	<u>1.367</u>

b) Ostala finansijska sredstva

	<u>31. decembar 2018.</u>	<u>31. decembar 2017.</u>
Garantni depoziti	175	-
Ostala finansijska potraživanja	1	13
	<u>176</u>	<u>13</u>

Ostala potraživanja na dan 31. decembra 2018. godine iznose EUR 319 hiljada. Najveći dio ovih potraživanja se odnosi na potraživanja po kartičnom poslovanju u iznosu od EUR 152 hiljada, korektivni račun kamate u iznosu od EUR 155 hiljada i ostalo.

Na dan 31. decembra 2018. godine, Banka ima stečenu aktivu u iznosu od EUR 136 hiljada (31. decembra 2017. godine: EUR 136 hiljada). Aktiva je stečena u postupcima vansudskih prodaja, radi namirenja neizmirenenih potraživanja po kreditima Banke kao hipotekarnog povjerioca. Stečena aktiva Banke je cijelim dijelom stečena po osnovu naplate spornih potraživanja klijenata koji su u portfoliju Banke imali izloženosti obezbijedene nepokretnostima. U nekim slučajevima namirena su cjelokupna potraživanja, dok je u određenom broju slučajeva, vrijednost stečene aktive bila niža od ukupnih potraživanja od klijenta.

U toku 2018. godine nije bilo promjena vezanih za iznos stečene aktive. Nije bilo novih sticanja aktive.

22. DEPOZITI

	31. decembar 2018.	31. decembar 2017.
<i>Depoziti po viđenju</i>		
Ostale finansijske institucije, rezidenti	35	90
Privredna društva koja se bave finansijskom djelatnošću, rezidenti	150	244
Privredna društva u državnom vlasništvu	2.651	710
Privredna društva u privatnom vlasništvu	25.890	24.796
Preduzetnici	833	431
Javne službe jedinica lokalne samouprave	212	24
Privredna društva, nerezidenti	76	22
Vlada Crne Gore	631	29
Jedinice lokalne samouprave	2	3
Drugi korisnici sredstava u Budžetu Crne Gore	40	16
Državni fondovi	-	879
Nevladine i druge neprofitne organizacije, rezidenti	238	189
Nevladine i druge neprofitne organizacije, nerezidenti	26	12
Fizička lica, rezidenti	25.719	22.372
Fizička lica, nerezidenti	7.043	6.597
	63.546	56.414
<i>Kratkoročni depoziti</i>		
Privredna društva koja se bave finansijskom djelatnošću, Rezidenti	1.743	1.900
Privredna društva u državnom vlasništvu	8.400	32.800
Privredna društva u privatnom vlasništvu	12.436	13.157
Vlada Crne Gore	4.700	200
Državni fondovi	-	3.000
Fizička lica, rezidenti	41.837	41.010
Fizička lica, nerezidenti	9.493	10.224
	78.609	102.291
<i>Dugoročni depoziti</i>		
Privredna društva koja se bave finansijskom djelatnošću, rezidenti	492	-
Privredna društva u državnom vlasništvu	11.000	11.000
Privredna društva u privatnom vlasništvu	3.073	3.175
Vlada Crne Gore	1.546	1.664
Nevladine i druge neprofitne organizacije, rezidenti	2.000	-
Fizička lica, rezidenti	17.951	17.779
Fizička lica, nerezidenti	8.233	8.199
	44.295	41.817
Ukupno depoziti	186.450	200.522
Obaveze za kamatu	21	27
Razgraničena kamata po depozitima	895	930
	187.366	201.479

Depoziti stanovništva po viđenju u EUR su deponovani po nominalnoj kamatnoj stopi od 0,01% po transakcionim računima, do 0,10% na a vista štednim računima i to na godišnjem nivou. Depoziti stanovništva po viđenju u stranoj valuti su deponovani u zavisnosti od valute po kamatnoj stopi od 0,001% za CHF do 0,01% na godišnjem nivou za USD i GBP valutu.

Kratkoročno i dugoročno oročeni depoziti fizičkih lica u EUR su deponovani po nominalnoj kamatnoj stopi od 0,10% do 2,40% godišnje (do 12 mjeseci ročnosti), odnosno od 1,70% do 2,30% (za ročnost preko 12 a do 36 mjeseci) na godišnjem nivou u zavisnosti od deponovanog iznosa. Redovna kamatna stopa na rok do 12 mjeseci je iznosila 1,80% do 2,20% godišnje, s tim što su organizovane određene depozitne kampanje tokom godine gdje je odobravana kamatna stopa i do 2,40% godišnje.

22. DEPOZITI (nastavak)

Depoziti tokom 2018. godine su deponovani po sljedećoj strukturi: kratkoročni depoziti preduzeća u EUR-ima su deponovani po nominalnim kamatnim stopama u rasponu od 0,55% do 1,90% (prosjek 1,52%) na godišnjem nivou, u zavisnosti od perioda oročenja; dugoročni depoziti preduzeća u EUR-ima su deponovani uz nominalnu kamatnu stopu od 0,90% do 2,20% (prosjek 1,68%) na godišnjem nivou; kratkoročni depoziti preduzeća u EUR-ima koji su kolaterali – deponovani su po nominalnim kamatnim stopama od 0% na godišnjem nivou; dugoročni depoziti preduzeća u EUR-ima koji su kolaterali – deponovani su uz nominalnu kamatnu stopu od 0,50%% do 1,60% (prosjek 1,42%) na godišnjem nivou.

23. OBAVEZE ZA POZAJMLJENA SREDSTVA**a) Pozajmljena sredstva od banaka**

	Valuta	31. decembar 2018.	31. decembar 2017.
Obaveze po kratkoročnim kreditima:			
Addiko Bank DD, Ljubljana	EUR	3.500	-
		3.500	-
Obaveze po dugoročnim kreditima:			
Addiko Bank AG, Beč	EUR	-	-
Addiko Bank AG, Beč	CHF	-	4.080
Addiko Bank d.d., Zagreb	EUR	-	15.000
		-	19.080
Razgraničena kamata		33	1
		3.533	19.081

b) Pozajmljena sredstva od ostalih klijenata

	Valuta	31. decembar 2018.	31. decembar 2017.
Obaveze po kratkoročnim kreditima:			
Tekuća dospjeća po dugoročnim Kreditima	EUR	1	34
		1	34
Obaveze po dugoročnim kreditima:			
Investiciono-razvojni fond Crne Gore	EUR	14.462	4.738
Evropska Investiciona banka	EUR	1.475	3.476
		15.937	8.214
Razgraničene naknade po kreditima		1	34
		15.938	8.248

Na dan 31. decembar 2018. godine, obaveze po dugoročnim kreditima u iznosu od EUR 14.462 hiljada se odnose na kreditne linije od Investiciono-razvojnog fonda Crne Gore, koji dospijevaju u periodu od 31. januara 2019. godine do 30. juna 2026. godine, uz kamatnu stopu od 1% do 4%.

Obaveze u iznosu od EUR 1.475 hiljada odnose se na kreditne linije od Evropske investicione banke, koje dospijevaju u periodu od aprila 2020. do jula 2022. godine, uz kamatnu stopu od 2,483% do 3,34% na godišnjem nivou.

Primljeni kredit od Addiko Bank DD, Ljubljana u ukupnom iznosu od EUR 3.500 hiljada je uzet 27. avgusta 2018 na period od pet mjeseci uz kamatnu stopu u visini od 2% na godišnjem nivou. Primljeni kredit od Addiko Bank DD, Ljubljana je uzet u valuti EUR i prijevremeno je vraćen 4. januara 2019. godine.

24. REZERVE

	<u>31. decembar 2018.</u>	<u>31. decembar 2017.</u>
Rezerve za gubitke po vanbilansnoj aktivni	624	259
Rezervisanja za sudske sporove (MRS 37)	153	74
Rezervisanja za štetne ugovore (MRS 37) (napomena 3.5)	448	611
Rezervisanja za CHF gubitke pri konverziji	97	263
Rezervisanja za otpremnine zaposlenih (MRS 37); (napomena 3.9)	115	223
Rezervisanja za zaposlene – bonusi	398	-
	<u>1.835</u>	<u>1.430</u>

25. OSTALE OBAVEZE

	<u>31. decembar 2018.</u>	<u>31. decembar 2017.</u>
Dobavljači	169	268
Ukalkulisani troškovi za otpremnine	7	92
Ostali ukalkulisani troškovi	604	886
Unaprijed izvršene uplate komitenata po primljenim kreditima	31	31
Ostali prolazni računi	300	740
Primljeni avansi	1.045	3.492
Ostale obaveze	275	253
	<u>2.431</u>	<u>5.762</u>

Ostali ukalkulisani troškovi se uglavnom sastoje od IT troškova u iznosu od EUR 120 hiljada, podsticaja prodaji EUR 75 hiljada, troškova komunalija, vode, struje, osiguranja u ukupnom iznosu od EUR 69 hiljada, troškovi marketinga EUR 29 hiljada telekomunikacionih usluga EUR 19 hiljada, raznih troškova od strane CBCG u iznosu od EUR 53 hiljade, osiguranja od odgovornosti 44 hiljade i ostalo.

Primljeni avansi se odnose na primljene avanse za kredite u iznosu od EUR 974 hiljade, na lizing u iznosu od EUR 49 hiljada i ostalo.

26. SUBORDINISANI DUG

Na dan 31. decembra 2018. godine, subordinisani dug u iznosu od EUR 5.502 hiljada (31. decembra 2017. godine: EUR 5.564 hiljade) odnosi se na subordinisane, dugoročne kredite primljene od Addiko Bank AG, Beč. Subordinisani dug odobren je na 10 godina, 16. decembra 2016. godine sa jednokratnim rokom dospeljeća na dan 16. decembra 2026. godine uz kamatnu stopu od 13% na godišnjem nivou. Sve obaveze koje proističu iz ovih ugovora se smatraju subordinisanim, odnosno u slučaju likvidacije ili stečaja Banke, otplaćuju se samo nakon isplate obaveza prema svim ostalim povjeriocima. Subordinisani dug se uključuje u dopunski kapital I ili dopunski kapital II u skladu sa odredbama CBCG o adekvatnosti kapitala banaka, i doprinosi održavanju stabilnog i konzistentnog koeficijenta adekvatnosti kapitala Banke.

27. KAPITAL I OSTALE REZERVE

a) Akcijski kapital

Na dan 31. decembra 2018. godine akcijski kapital Banke čini 125.100 običnih akcija nominalne vrijednosti EUR 1 hiljadu.

Vlasnička struktura Banke na dan 31. decembra 2018. i 2017. godine je sljedeća:

Naziv akcionara	2018.			2017.		
	Broj akcija	U hiljadama EUR	% učešća	Broj akcija	U hiljadama EUR	% učešća
Addiko Bank AG, Beč	125.100	125.100	100,00	125.100	125.100	100,00
	125.100	125.100	100,00	125.100	125.100	100,00

Osnovna zarada po akciji u hiljadama EUR:

	Period završen 31. decembra	
	2018.	2017.
Dobit/(gubitak) Banke	2.341	1.472
Ponderisani broj akcija	125.100	125.100
Osnovni dobitak/(gubitak) po akciji	18.71	11.76

b) Ostale rezerve

Banka je na 31. decembar 2018. godine na stanju ostalih rezervi imala EUR 74 hiljade zbog preuzetih obaveza od strane matične Banke iz prethodne godine. Banka je na 01.01.2018. godine, nakon dopisa Centralne banke vezanog za mogućnost potpunog ukidanja regulatorne rezerve, iskoristila tu opciju i ukinula regulatornu rezervu u iznosu od EUR 2.558 hiljada u korist umanjena akumuliranog gubitka iz prethodnih godina.

28. VANBILANSNA EVIDENCIJA

	31. decembar 2018.	31. decembar 2017.
<i>Garancije, jemstva i preuzete neopozive obaveze</i>		
Izdane garancije:		
- plative	2.814	3.618
- činidbene	4.668	6.052
- ostale (carinske)	339	4.544
Preuzete neopozive obaveze za neiskorišćene odobrene kredite	18.151	9.413
	25.972	23.627
<i>Druge vanbilansne pozicije</i>		
primljene garancije od drugih banaka	964	1.315
sredstva obezbjeđenja	309.253	295.035
ostale vanbilansne stavke	155	442
	336.344	320.419

28. VANBILANSNA EVIDENCIJA (nastavak)

	<u>2018.</u>	<u>2017.</u>
<i>Ostalo</i>		
otpisani krediti	3.348	3.738
ostala otpisana potraživanja	850	1.578
stečena aktiva - potencijalna imovina	<u>2.382</u>	<u>2.859</u>

Garancije su date klijentima Banke za izmirenje obaveza po osnovu uzetih kredita i izvršenja ugovorenog posla.

Na dan 31. decembra 2018. godine, Banka je procijenila rezervu za potencijalne gubitke po vanbilansnim stavkama u iznosu od EUR 624 hiljada (31. decembra 2017. godine: EUR 259 hiljada). Ova rezerva je iskazana kao obaveza u bilansu stanja (Napomena 24).

Na dan 31. decembra 2018. godine, Banka je u vanbilansu imala aktivnu koja u skladu sa MRS 37 nije zadovoljavala uslov da bude priznata kao bilansna imovina, ali je u skladu MRS 37 u obavezi da ih objelodani.

	<u>31. decembar 2018.</u>	<u>31. decembar 2017.</u>
Vrijednost sredstava obezbjeđenja za otpisanu aktivnu	<u>2.382</u>	<u>2.859</u>

29. TRANSAKCIJE SA POVEZANIM LICIMA

Banka obavlja brojne transakcije sa povezanim licima u toku svog redovnog poslovanja. Povezana lica su: matična banka, druga pravna lica koja su članovi ADDIKO grupe, kao i ključno rukovodstvo Banke. Transakcije uključuju plasmane, depozite, transakcije u stranoj valuti i lična primanja članova Uprave i lica sa zaključenim individualnim ugovorima u Banci.

Obim transakcija sa povezanim licima, stanje sredstava i obaveza na dan 31. decembra 2018. i 2017. godine i odnosni rashodi i prihodi u bilansu uspjeha prikazani su u sljedećim tabelama:

	<u>31. decembar 2018.</u>	<u>31. decembar 2017.</u>
<i>Korespondentni računi kod inostranih banaka:</i>		
- Addiko Bank DD, Slovenija	85	-
- Addiko Bank DD, Sarajevo	16	4
- Addiko Bank A.D., Banja Luka	62	27
- Addiko Bank A.D., Beograd	100	7
- Addiko Bank DD, Zagreb	1.269	4
- Addiko AG, Beč	495	5
	<u>2.027</u>	<u>47</u>
<i>Potraživanja po kreditnim karticama:</i>		
- Addiko Bank A.D., Beograd	2	4
- Addiko Bank DD, Zagreb	1	-
- Addiko Bank A.D., Banja Luka	53	-
	<u>56</u>	<u>4</u>
Ukupno potraživanja	<u>2.083</u>	<u>51</u>

ADDIKO BANK AD, PODGORICA**NAPOMENE UZ FINANSIJSKE ISKAZE****ZA GODINU KOJA SE ZAVRŠILA 31. DECEMBRA 2018. GODINE***(svi iznosi su izraženi u 000 EUR osim ako nije drugačije naznačeno)***29. TRANSAKCIJE SA POVEZANIM LICIMA (nastavak)**

	31. decembar 2018.	31. decembar 2017.
<i>Pozajmljena sredstva od banaka</i>		
- Addiko Bank AG, Beč	-	4.080
- Addiko Bank DD, Zagreb	-	15.000
- Addiko Bank DD, Slovenija (napomena 23a)	3.500	-
<i>Razgraničena kamata</i>		
- Addiko Bank AG, Beč	-	1
- Addiko Bank DD, Slovenija	33	-
	3.533	19.081
<i>Ostale obaveze</i>		
- Addiko Bank DD, Zagreb	15	184
- Addiko Bank AG, Beč	81	165
- Addiko Bank AD, Banja Luka	52	2
- Addiko Bank AD, Beograd	41	34
- Addiko Bank DD, Sarajevo	17	3
- Addiko Bank DD, Slovenija	25	-
	231	388
<i>Subordinisani dug:</i>		
- Addiko Bank AG, Beč (napomena 26)	5.502	5.564
Ukupno obaveze	9.266	25.033
Obaveze, neto	(7.183)	(24.982)
Prihodi od kamata:		
- Addiko AG, Beč	3	13
	3	13
Prihodi od naknada i provizija:		
- Addiko Bank DD, Zagreb	19	18
	19	18
Ostali prihodi:		
- Addiko AG, Beč	31	-
	31	-
Ukupno prihodi	53	31
<i>Rashodi kamata</i>		
- Addiko Bank AG, Beč	(751)	(1.232)
- Addiko Bank DD, Zagreb	(498)	(517)
- Addiko Bank DD, Slovenija	(25)	(6)
	(1.274)	(1.755)
<i>Rashodi naknada i provizija</i>		
- Addiko Bank AG, Beč	(17)	(51)
- Addiko Bank DD, Zagreb	(9)	(110)
- Addiko Bank DD, Beograd	(1)	-
	(27)	(161)
<i>Opšti i administrativni troškovi</i>		
- Addiko Bank AG, Beč	(90)	(114)
- Addiko Bank DD, Zagreb	(133)	(132)
- Addiko Bank AD, Beograd	(46)	(83)
- Addiko Bank AD, Sarajevo	(21)	-
	(290)	(329)
Ukupno rashodi	(1.591)	(2.245)
Rashodi, neto	(1.538)	(2.214)
<i>Primljene garancije</i>		
- Addiko Bank AD, Banja Luka	10	10
<i>Date garancije</i>		
- Addiko AG, Beč	-	42

29. TRANSAKCIJE SA POVEZANIM LICIMA (nastavak)

Na dan 31. decembra 2018. godine, krediti zaposlenima iznose EUR 3.417 hiljada uključujući i izloženost po kartičnim proizvodima i lizingu (31. decembra 2017. godine: EUR 3.939 hiljade). Krediti se najvećim dijelom odnose na stambene kredite sa prosječnom kamatnom stopom od 3,45% na godišnjem nivou (31. decembra 2017. godine: 3,35%). Gotovinski krediti zaposlenima u 2018. godini odobravani su po kamatnoj stopi od 6,99 do 9,59% (u 2017. godini odobravani su po kamatnoj stopi od 6,90 do 10,99%).

Ukupan iznos bruto naknada, koje obuhvataju zarade i naknade zarada isplaćene tokom 2018. godine licima sa posebnim ovlaštenjima i odgovornostima (Uprava Banke, direktori sektora i odjeljenja Banke) iznosi EUR 1.206 hiljada (2017. godine: EUR 808 hiljada).

30. GOTOVINA I GOTOVINSKI EKVIVALENTI (za potrebe sastavljanja Iskaza o tokovima gotovine)

	31. decembar 2018.	U hiljadama EUR 31. decembar 2017.
Gotovina u blagajni	6.394	8.056
Gotovina u blagajni u stranoj valuti	928	971
Žiro račun	23.656	32.795
Korespondentni računi kod inostranih banaka	4.625	5.294
Korespondentni računi kod domaćih banaka	3	-
Obavezna rezerva kod Centralne Banke	13.427	14.365
	49.033	61.481

31. SUDSKI SPOROVI*Pasivni postupci*

Na dan 31. decembra 2018. godine protiv Banke se vodi više sudskih postupaka od strane pravnih i fizičkih lica. Broj sudskih sporova pokrenutih protiv Banke na dan 31. decembar 2018. godine je 66. Broj postupaka protiv Banke pokrenutih od strane fizičkih lica je 56, a od strane pravnih lica je 10. Predmet spora u većini predmeta su: poništavanje ugovora o hipoteci, poništavanje ugovora o kreditu, utvrđivanje prava vlasništva, i slično. Po procjeni advokatskih kancelarija i pravne službe Banke, ukupna utvrđena vrijednost ovih postupaka iznosi EUR 16.917 hiljada, bez eventualnih zatezних kamata koje mogu biti utvrđene po okončanju sudskih sporova. Banka očekuje uspjeh u sporu u većini predmeta.

U skladu sa MRS 37 izvršeno je rezervisanje za sudske sporove i to za 13 predmeta u ukupnom iznosu od EUR 153 hiljade.

Aktivni postupci

Banka učestvuje kao povjerilac u izvršnim predmetima naplate potraživanja na imovini dužnika, za 34 klijenta (od čega malih i srednjih preduzeća: 10), čija izloženost na dan 31. decembra 2018. godine iznosi EUR 3.033 hiljada.

Broj postupaka koje je Banka pokrenula do 31. decembra 2018 protiv malih i srednjih preduzeća je 10 a protiv fizičkih lica 24. Predmet spora u većini predmeta pokrenutih protiv fizičkih lica, malih i srednjih preduzeća je namirenje duga nastalog po osnovu neplaćanja obaveza po kreditu, putem: tužbe, predloga za izvršenje na osnovu vjerodostojne isprave kroz prodaju nepokretnosti, blokadom računa pravnog lica, koje je dalo mjenicu i mjenično ovlaštenje kao obezbjeđenje kredita fizičkog lica, sudskim izvršenjem blokade zarade klijenta i/ili žiranata, a na osnovu administrativne zabrane i slično. Ukupna vrijednost ovih sporova na dan 31. decembra 2018. godine je EUR 1.562 hiljade.

Broj sudskih sporova koje za Banku vode advokatske kancelarije na 31. decembar 2018. godine je 34. Banka je kao povjerilac započela postupak vansudske prodaje nepokretnosti za 10 klijenata čija izloženost na dan 31. decembra 2018. godine iznosi EUR 982 hiljade.

32. DOGAĐAJI NAKON DATUMA IZVJEŠTAVANJA

Nakon 31. decembra 2018. godine nije bilo događaja koji bi uticali na korekcije i/ili objelodanjivanja u finansijskim iskazima za 2018. godinu.

ADDIKO BANK AD, PODGORICA

GODIŠNJI IZVJEŠTAJ MENADŽMENTA

2018.

Obraćanje glavnog izvršnog direktora

Izgradnja održive poslovne organizacije iziskuje kvalitetan doprinos sa tri strane. Prije svega, da bi se jedno privredno društvo smatralo uspješnim ono mora da ostvaruje zavidne poslovne rezultate, zatim nesumnjivo mora da sprovodi potrebne mjere da bi ostalo uspješno u bliskoj i u dalekoj budućnosti, ali da bi se sve to postiglo ne smije se zaboraviti niti potcijeniti činjenica da temelj uspjeha svakog uspješnog tima predstavljaju zajednički stav i vrijednosti: ono što pokreće tim i održava ga jedinstvenim.

Kada je riječ o rezultatima Addiko Bank AD Podgorica, odgovor na prva pitanja nije mogao biti jasniji. U poređenju sa rezultatom s kraja 2017. godine, uprkos jakoj konkurenciji na tržištu, Addiko Bank AD Podgorica je uspjela ostvariti dobit nakon oporezivanja u iznosu od EUR 2,3 miliona (2017: EUR 1,5 miliona). Pored toga, nastavili smo da poslovanje usmjeravamo ka ostvarenju rasta u ključnim strateškim segmentima poslovanja, odnosno poslovanju sa stanovništvom i malim i srednjim preduzećima i pri tom ostvarili povećanje neto prihoda od kamata sa EUR 7,7 miliona u 2017. godini na EUR 9,4 miliona u 2018. godini, kao i porast neto prihoda od naknada na EUR 2,0 miliona (2017: EUR 1,4 miliona ili + 41%). Ovaj rezultat je pratio NPL koeficijent na nivou ukupnog portfelja od svega 4,0%, što je daleko ispod tržišnog prosjeka i potvrđuje primjenu obazrivog i uspješnog pristupa upravljanju rizicima u poslovanju. Ključni pokazatelji uspješnosti su svjedoci stabilnosti operativnog poslovanja banke i njene dobre finansijske situacije. Činjenica da smo danas u tako dobroj poziciji nakon svih događaja u proteklom periodu predstavlja rezultat velikog timskog rada. I želio bih da se zahvalim svakom zaposlenom banke za dati doprinos.

Što se tiče drugog pitanja, odnosno pripremljenosti Addiko Bank AD Podgorica za budućnost, inovacije i unaprijeđena tehnologija su ključni za uspješno sticanje klijenata u vrijeme digitalizacije i stoga smo posvećeni razvoju sve šireg spektra usluga, unaprjeđenju poslovnih procesa i pružanju jednostavnih bankarskih usluga klijentima čiji broj konstantno raste. U 2018. godini uspjeli smo povećati broj korisnika digitalnih usluga za 82% i ubrzati transakcije putem digitalnih kanala za 16% u odnosu na prethodni period.

I u 2019. godini ćemo ostati fokusirani na dalje unaprjeđenje korisničkog iskustva naših klijenata u ključnim segmentima poslovanja banke, tj. u poslovanju sa fizičkim licima i malim i srednjim preduzećima, kroz implementaciju rješenja za end-to-end procese i najsavremenijih e-banking rješenja, a sve u cilju ostvarenja što jednostavnijeg bankarstva na koje naši klijenti računaju.

Sve naše ambicije i poslovni ciljevi utemeljeni su u čvrstom okviru usklađenosti poslovanja, gdje banka primjenjuje najviše standarde u oblasti sprječavanja pranja novca i finansiranje terorizma. Usklađenost sa zakonodavstvom je osnovni elemenat svih internih pravila i procedura unutar Addiko banke, a etičko ponašanje predstavlja ključnu vrijednost naše korporativne kulture. Tokom 2018. godine nastavili smo da ulažemo značajna sredstva u razvoj ljudskih resursa, kako u pogledu jačanja menadžerskih i liderskih kapaciteta, tako i u sticanju novih znanja na operativnom nivou. Čvrsto vjerujemo da je ljudski faktor i dalje najvažnija imovina za kompaniju, što se još više pokazalo tačnim u vrijeme tehnoloških promjena i povećanja pritiska u smislu regulatornih promjena i stalne poslovne konkurencije.

Dakle, ako biste me pitali "Da li je Addiko Bank AD Podgorica dobra banka?" odgovorio bih "Da, mi smo izuzetno uspješna banka i sa jasnom strategijom naporno radimo na unaprjeđenju budućnosti bankarstva. Usredsređeni smo na ispunjenje obećanja datog klijentima da ćemo im pružiti brzu i kvalitetnu uslugu i imamo prave ljude u timu da ostanemo uspješni i dalje".

Stoga, u ime Uprave banke i moje lično ime, želio bih da se zahvalim svim našim klijentima i poslovnim partnerima na njihovom povjerenju u Banku i njihovom partnerstvu. Takođe koristimo ovu priliku da se zahvalimo našim zaposlenima na njihovoj marljivosti, napornom radu i dobrim operativnim rezultatima koje smo postigli u mnogim oblastima.

Zajedno gradimo budućnost bankarstva, zajedno smo Addiko!

S poštovanjem,

Christoph Schoen, glavni izvršni direktor
Addiko Bank AD Podgorica

ČLANOVI UPRAVE BANKE

Christoph Schoen, glavni izvršni direktor i izvršni direktor za poslove podrške poslovanju

Odgovoran za rad sljedećih organizacionih djelova:

- Sektora operacija
- Sektora za organizaciju/informacione tehnologije, upravljanje imovinom i gotovinom banke
- Odjeljenja interne revizije
- Odjeljenja za sprječavanje pranja novca i finansiranja terorizma
- Ekspertske funkcije za pravne poslove
- Ekspertske funkcije za poslove upravljanja ljudskim resursima
- Ekspertske funkcije – Kancelarija glavnog izvršnog direktora
- Ekspertske funkcije za zaštitu informacija, zaštitu ličnih podataka i kontinuitet poslovanja
- Ekspertske funkcije za upravljanje procesima
- Ekspertske funkcije za korporativne komunikacije

Rade Bajić, izvršni direktor za poslove upravljanja rizicima i finansije

Odgovoran za rad sljedećih organizacionih djelova:

- Sektora za ocjenu rizika poslova na malo
- Sektora za upravljanje kreditnim rizikom plasmana privredi
- Odjeljenja za kontrolu rizika
- Odjeljenja za prevenciju prevara i sistem internih kontrola
- Odjeljenja za finansijski kontroling i upravljanje bilansnim pozicijama
- Odjeljenja za računovodstvo i izvještavanje

Miloš Miketić, izvršni direktor za komercijalne poslove

Odgovoran za rad sljedećih organizacionih djelova:

- Sektora prodaje proizvoda na malo
- Sektora za poslovanje sa privredom i malim i srednjim preduzećima
- Ekspertske funkcije za marketing

SADRŽAJ

	OBRAĆANJE GLAVNOG IZVRŠNOG DIREKTORA	2
	ČLANOVI UPRAVE	3
	IZVJEŠTAJ UPRAVE	5
1.	OPŠTE INFORMACIJE	5
2.	OPŠTI EKONOMSKI USLOVI U 2018. GODINI	6
3.	ZNAČAJNI DOGAĐAJI U 2018. GODINI	6
4.	EKONOMSKI RAZVOJ BANKE.....	9
5.	ANALIZA NEFINANSIJSKIH KLJUČNIH POKAZATELJA POSLOVANJA	12
6.	PLANIRANI BUDUĆI RAZVOJ	15
7.	FINANSIJSKI INSTRUMENTI	15
8.	KORPORATIVNO UPRAVLJANJE	25
9.	UPRAVLJANJE RIZICIMA	33
10.	UPRAVLJANJE KAPITALOM	36
11.	MAKROEKONOMSKI IZGLEDI	37
	SKRAĆENICE	39
	EKSPOZITURE	40

OPŠTE INFORMACIJE

1.1. Osvrt na razvoj banke

Addiko Bank AD Podgorica (u daljem tekstu: „Banka“) je 100% u vlasništvu Addiko banke AG sa sjedištem u Beču, u Austriji, i predstavlja dio bankarske grupacije koja posluje u pet zemalja Južne i Jugoistočne Evrope. Addiko Grupa sastoji se od šest banaka u Sloveniji, Bosni i Hercegovini, Srbiji, Crnoj Gori i Hrvatskoj. Addiko banka posluje pod ovim imenom od 11. jula 2016. godine nakon uspješnog ribrendinga i strateškog repozicioniranja Addiko Grupe, pružajući bankarske usluge u oblasti poslovanja sa fizičkim licima i malim i srednjim preduzećima korišćenjem „*straightforward*“ pristupa, tj. pristupa direktnog, jednostavnog i efikasnog bankarstva.

Addiko Bank AG je u vlasništvu fondova pod upravljanjem Advent International-a, globalnog *private equity* investitora i Evropske banke za obnovu i razvoj (EBRD).

Oba vlasnika, Advent International i EBRD, imaju dugu istoriju ulaganja u finansijsku industriju i u Srednju i Istočnu Evropu, što je komplementarno s ambicioznim razvojnim planovima Banke na njenim ključnim tržištima.

U 2018. godini Addiko brand je prepoznat kako na lokalnom tako i na međunarodnom nivou kao veoma inovativan brand, posebno kada je riječ o inovativnosti u vizuelnom konceptu ekspozitura i uvođenju jedne od najboljih mobilnih aplikacija. Kroz uspješna partnerstva sa različitim kompanijama, Addiko Bank je izgradila poziciju značajnog konkurenta sa ostalim bankama i predvodnik je u sferi digitalnog bankarstva gdje pruža veoma savremene digitalne usluge, kao što plaćanje putem *VIBER* aplikacije.

Kao dio finansijske grupe koja je isključivo usmjerena na tržišta i klijente iz Južne i Jugoistočne Evrope, Banka je strateški fokusirana na ključne proizvode i usluge relevantne u lokalnom ekonomskom okruženju, efikasnost procesa i brzo donošenje odluka, kao i jednostavnu komunikaciju.

Stub postojećeg operativnog modela čine usredsređenost na klijente, obezbjeđenje visoke operativne stabilnosti, kao i obazriv pristup kreditnom riziku i novonastalim *cyber* rizicima.

Na dan 31. decembra 2018. godine Banku čini Centrala i 4 ekspoziture u Podgorici, a takođe dodatno i ekspoziture u Nikšiću, Bijelom Polju, Herceg Novom, Pljevljima, Baru, Budvi, Kotoru i Tivtu. Banka ima 165 zaposlenih radnika (31. decembra 2017. godine: 159 zaposlenih).

1.2. Informacije o registraciji

Shodno dozvoli za rad izdatoj od strane Centralne banke Crne Gore, Banka može da obavlja poslove primanja depozita i drugih sredstava fizičkih i pravnih lica i odobravanje kredita i drugih plasmana iz tih sredstava, u cjelini ili djelimično za svoj račun.

Pored navedenog, Banka može obavljati i druge bankarske poslove, odnosno da:

- 1) izdaje garancije i preuzima druge obaveze;
- 2) kupuje i naplaćuje potraživanja;
- 3) izdaje, obrađuje i evidentira platne instrumente (uključujući kreditne kartice, putne i bankarske čekove);
- 4) platni promet u zemlji i sa inostranstvom;
- 5) trguje u svoje ime i za svoj račun ili za račun klijenta: stranim sredstvima plaćanja uključujući mijenjačke poslove, valutnim i kamatnim instrumentima;
- 6) prikupljanje podataka, izrada analiza i davanje informacija i savjeta o kreditnoj sposobnosti preduzeća i preduzetnika i drugim pitanjima u vezi poslovanja;
- 7) depo poslove.
- 8) usluge čuvanja u sefovima.

1. OPŠTE INFORMACIJE (NASTAVAK)

1.3. Informacije o otkupu sopstvenih akcija

Tokom 2018. godine, Banka nije otkupljivala sopstvene akcije/udjele.

Na dan 31. decembra 2018. godine akcijski kapital Banke čini 125.100 običnih akcija nominalne vrijednosti EUR 1 hiljadu.

Vlasnička struktura Banke na dan 31. decembra 2018. i 2017. godine je sljedeća:

Naziv akcionara	2018.			2017.		
	Broj akcija	U hiljadama EUR	% učešća	Broj akcija	U hiljadama EUR	% učešća
Addiko Bank AG, Beč	125.100	125.100	100,00	125.100	125.100	100,00
Ukupno	125.100	125.100	100,00	125.100	125.100	100,00

2. OPŠTI EKONOMSKI USLOVI U 2018. GODINI¹

Bruto društveni proizvod (BDP) se očekuje da bude na nivou od 4.3%, zahvaljujući intenzivnim investicionim aktivnostima (u oblasti turizma, energetske efikasnosti i izgradnje autoputa), odličnoj turističkoj sezoni i stabilizaciji privatne potrošnje. Očekivana stopa inflacije je na nivou od 2.7%. Ovakav trend posljedica je povećanja PDV-a i carinskih taksii, ali je taj efekat smanjen padom cijene nafte. Troškovi vezani za izgradnju autoputa i dalje imaju značajan uticaj na budžetski deficit. Strane direktne investicije imaju učešće od 9% u BDP, pa je Crna Gora zadržala povoljnu poziciju među destinacijama u dijelu Centralne, Južne i Istočne Evrope.

Tokom 2018. godine, bankarski sektor karakteriše rast kreditne aktivnosti kao posljedica dobre turističke sezone, rasta zaposlenosti, povećanih aktivnosti u građevinskom sektoru, pada kamatnih stopa i visoke likvidnosti.

3. ZNAČAJNI DOGAĐAJI U FINANSIJSKOJ 2018. GODINI

3.1. *Finansijski pokazatelji*

Zaokret ka održivom i profitabilnom poslovanju ostvaren je u 2018. godini sa neto profitom od EUR 2.3 miliona.

U skladu sa strategijom Banke, ključni indikatori poslovanja nastavili su da rastu 2018. godine, što je rezultiralo u porastu profita. Glavni fokus je bila promjena strukture kreditnog portfolija ka gotovinskim kreditima i kreditima namijenjenim malim i srednjim preduzećima, tako da dolazi do povećanja učešća visoko profitabilnih proizvoda u ukupnom portfoliju. Dolazi do daljeg smanjenja troškova kamata kroz optimizaciju cijene izvora finansiranja, kao i ukupnog smanjenja nivoa pozajmnica.

Neto prihodi od kamata povećani su u odnosu na prošlu godinu za 21.7% i iznose EUR 9.4 miliona (2017: EUR 7.7 miliona) sa povećanjem neto kamatne margine na 3,73% kao posljedica povećanja učešća visoko profitabilnih proizvoda kao i dalje optimizacije na strani obaveza.

Neto prihodi po osnovu naknada i provizija bilježe rast od 40.8% u odnosu na prethodnu godinu i iznose EUR 2.0 miliona u 2018. godini (2017: EUR 1.4 miliona) zahvaljujući povećanju prodajnih aktivnosti sa fokusom na klijente i proizvode.

¹ Addiko Centar za ekonomska istraživanja

3. ZNAČAJNI DOGAĐAJI U FINANSIJSKOJ 2018. GODINI (NASTAVAK)

3.1. Finansijski pokazatelji (nastavak)

Positivan rezultat je ostvaren kao posljedica:

- Povećanja prosječnog kamatonosnog kreditnog portfolija (+6% u odnosu na prethodnu godinu)
- Usredsređenosti na segment poslovanja sa fizičkim licima, u domenu gotovinskih nenamjenskih kredita koji bilježe rast od 22% sa EUR 81.7 miliona u 2016. godini na 99.6 EUR miliona u 2018. godini. Pomenuti rast u dijelu plasiranja gotovinskih kredita je kompenzovao smanjenu aktivnost u drugim segmentima poslovanja poput poslovanja sa javnom upravom, kao i manje prodavanim proizvodima poput namjenskih stambenih kredita.

Pad depozita klijenata od 7% sa EUR 201.5 miliona u 2017. godini na EUR 187.4 miliona u 2018. godini je posljedica svođenja koncentracije depozita na optimalni nivo.

Smanjenje nivoa nekvalitetnih kredita predstavlja rezultat povećane naplate istih. Iako govorimo o ciframa, učešće nekvalitetnih kredita u ukupnim kreditima na kraju 2018. godine iznosilo je 4.0% i isto je dosta niže od prosjeka na crnogorskom tržištu.

3.2 Dvije godine Addiko brenda

U trećem kvartalu 2018. godine, Addiko brend pod kojim Banka posluje od 11. jula 2016. godine imao je svoju drugu godišnjicu. Lansiranje novog brenda obilježilo je početak zaokreta u poslovanju Banke i njenog fokusiranja na strateške segmente poslovanja, povećanje efikasnosti u pružanju jednostavnih bankarskih usluga klijentima i prepoznavanja Banke kao jake i stabilne institucije na bankarskom tržištu.

3.3 Poslovanje s fokusom na klijente

U 2018. godini Addiko Bank je ostala usredsređena na pružanje visokokvalitetnih usluga jednostavnog bankarstva i i poboljšanje iskustva klijenata na svakom kontakt mjestu.

Praćenje programa efektivnosti prodajnih snaga (SFE) se kontinuirano sprovodi u segmentu maloprodaje, prvenstveno sa fokusom na 3 primarna proizvoda (gotovinski krediti, primarni tekući računi i paketi), što ima direktan uticaj na prodajne rezultate kako za navedene grupe proizvoda, tako i za oblast osiguranja. Uporedo sa praćenjem programa efikasnosti, razvijen je i implementiran sistem internih kontrola, koji ima za cilj da putem redovnih kontrola obezbijedi klijentima sigurno poslovanje.

3.4. Uvođenje inovacija kroz digitalnu transformaciju

Inovacije i unaprjeđena tehnologija su srž naše strategije, te smo stoga razvili APS aplikaciju u segmentu poslovanja sa fizičkim licima, kako bi jednostavnije komunicirali sa klijentima, fokusirali se na bitno, povećali efikasnost zaposlenih, te putem automatizacije procesa odobrenja kredita podigli kvalitet usluge na najveći nivo na lokalnom tržištu. Ostvarili smo značajno povećanje broja korisnika digitalne banke i broja transakcija ostvarenih putem digitalnih kanala.

Pored toga, Addiko je prva banka u Crnoj Gori koja je uvela upravljanje poslovnim procesima u segment poslovanja s fizičkim licima, koje je dodatno unaprijeđeno u pogledu ergonomije prodavaca ali i u pogledu značajnog skraćivanja „time to yes“ i „time to cash“ procesa.

Polazeći od snažne posvećenosti digitalizaciji na svim nivoima, Addiko je prva banka u Crnoj Gori koja je uvela *VIBER* bankarstvo i plaćanja putem *VIBER* globalne platforme. Kao Banka koja klijente stavlja u centar svog poslovanja, u procesu smo implementacije najpouzdanijih „Customer Relationship Management“ rješenja.

3. ZNAČAJNI DOGAĐAJI U FINANSIJSKOJ 2018. GODINI (NASTAVAK)

3.4. Uvođenje inovacija kroz digitalnu transformaciju (nastavak)

U finalnoj fazi je i projekat za interaktivno ocjenjivanje od strane klijenata, koji će omogućiti da poslije svake izvršene bankarske usluge klijenti daju povratnu informaciju o izvršenju usluge koja će nam pomoći da dodatno unaprijedimo procese i da banka bude oblikovana po želji klijenata.

„Bankarstvo bez papira“ (eng: Paperless banking), uvedeno kao dio digitalne transformacije, važan je napredak. Umjesto dokumenata i obavještenja koja smo slali klijentima u štampanom obliku putem pošte, danas sve veći broj tih dokumenta i obavještenja šaljemo e-poštom, SMSom i putem aplikacije *VIBER*. To nam pojednostavljuje radni proces, a istovremeno klijentima omogućava pristup njihovim dokumentima (izvodima, računima, ponudama, uslugama i slično) u bilo koje vrijeme i na bilo kom mjestu. S obzirom na sve veću važnost zaštite životne sredine, to je i veliki korak naprijed prema poboljšanju ekološke svijesti.

Ključna promjena u našim poslovnica je interaktivnost. U svim poslovnica je omogućena upotreba raznih uređaja (tablet, smartphone, laptop) kojima se klijenti mogu koristiti u potrazi za informacijama dok čekaju susret licem-u-lice sa bankarskim službenikom. Takođe, u našim ekspoziturama je postavljen besplatni *wifi* za naše klijente.

Banka zna da je budućnost bankarstva, bez ikakve sumnje, u digitalnim tehnologijama. Novi trendovi, uz moderne tehnološke alate koje sa velikom posvećenošću implementiramo, doprinose transformaciji tradicionalnih metoda bankarstva u moderno bankarstvo, u čijem je fokusu zadovoljstvo klijenata.

Jedan od primjera koji smo implementirali tokom 2018 godine je i RPA u dijelu back office-a banke koji je omogućio automatizaciju procesa knjiženja ličnih zarada i rata za kredite naših klijenata, na osnovu spiskova koje dobijamo od njihovih poslodavaca. Ovaj pristup ima za cilj značajno brže izvršenje zahtjeva i knjiženje plate na račun klijenta kao i potpuno neutralisanje manipulativne greške.

Poslovnice ćemo još snažnije povezati sa digitalnim kanalima, čime će se klijentima osigurati oblik komunikacije prilagođen njihovim potrebama.

Naši zaposleni imaju privilegiju da budu dio prve digitalne transformacije u bankarskom sektoru koja se odvija u Crnoj Gori. Jedan od naših ciljeva za protekli period je bio i uvođenje novih tehnologija koje služe za obavljanje brze i efikasnije komunikacije- kao što su multimedijalne *collaboration platforms* bazirane na Cisco tehnologijama (*teleconference* i *webex*) kao i Microsoft 365 platformi. Ove platforme se koriste za razmjenu znanja i iskustva, obavljanje online treninga i intervjuja.

3.5. Uvođenje inovacija kroz digitalnu transformaciju

Poslovanje banke rezultiralo je povećanjem obima u ključnim strateškim segmentima i ostvarenjem značajnog porasta operativnog profita. Povećanje nivoa produktivnosti i poboljšanje efikasnosti u organizaciji obezbjeđuju dobru poziciju Banke za dalji razvoj poslovanja u veoma konkurentnom tržišnom okruženju. Kao rezultat toga Banka ostvaruje pozitivan rezultat sa povećanjem broja primarnih klijenata od 17% u odnosu na 2017. Takođe, raste prodaja paketa tako da je baza korisnika paketa uvećana za 75% u odnosu na 2017. godinu.

Sprovedene inicijative u potpunosti podržavaju razvojni model, korporativne ciljeve bazirane na održivom rastu prihoda, efikasne procese, kao i adekvatno upravljanje rizicima sa ciljem uspostavljanja grupnog pristupa „šest zemalja – jedan pobjednički tim“.

3. ZNAČAJNI DOGAĐAJI U FINANSIJSKOJ 2018. GODINI (NASTAVAK)

3.5. Uvođenje inovacija kroz digitalnu transformaciju (nastavak)

Od suštinskog značaja za ostvarivanje planiranih ciljeva je implementacija ciljanog operativnog modela (TOM) koji pojednostavljuje procese, omogućava bolje upravljanje troškovima i poboljšava cjelokupnu efikasnost podizanjem nivoa usluga na viši nivo u okviru Banke, kao i u odnosu prema klijentima. Uspostavljanjem novog modela Banka će imati znatne koristi od grupnih investicija u dijelu unaprjeđivanja sigurnosnih standarda, uključujući bolju zaštitu od *cyber* napada. Novi ciljani model (TOM) čini Banku mnogo više orijentisanom prema klijentima i usmjerenom na tržište ostvarivanjem optimizacije u pozadinskom poslovanju, koje će kao rezultat dovesti do daljeg širenja prodajne mreže. Nadalje, objedinjavanjem resursa poboljšava se kvalitet usluga iskorištavanjem svih prednosti specijalizacije i daje više fleksibilnosti sa ciljem pružanja boljeg i pouzdanijeg kvaliteta usluga našim klijentima.

3.6 Promjene u Upravi

Promjena članova lokalne Uprave banke izvršena je sredinom godine, kada je umjesto dotadašnjeg izvršnog direktora za poslove upravljanja rizicima i poslove podrške poslovanju Banke, gospodina Marka Popovića, na mjesto izvršnog direktora za poslove upravljanja rizicima i finansije imenovan gospodin Rade Bajić, dok je gospodin Miloš Miketić preuzeo poziciju izvršnog direktora za komercijalne poslove.

4. EKONOMSKI RAZVOJ BANKE

4.1. Bilans stanja

POZICIJA	2018.	2017.
Novčana sredstva i računi depozita kod centralnih banaka	44.405	56.187
Finansijska sredstva po amortizovanoj vrijednosti	189.902	204.539
Kredit i potraživanja od banaka	4.614	5.294
Kredit i potraživanja od klijenata	185.112	198.586
Hartije od vrijednosti	-	659
Ostala finansijska sredstva	176	13
Finansijska sredstva koja se drže za trgovanje	4	-
Ostala finansijska sredstva	4	-
Nekretnine, postrojenja i oprema	1.224	1.658
Nematerijalna sredstva	1.110	130
Ostala sredstva	1.286	1.367
UKUPNA AKTIVA	237.931	263.894
OBAVEZE		
Finansijske obaveze koje se iskazuju po amortizovanoj vrijednosti	206.837	228.808
Depoziti klijenata	187.366	201.479
Pozajmljena sredstva od banaka	3.533	19.081
Pozajmljena sredstva od ostalih klijenata	15.938	8.248
Finansijske obaveze koja se drže radi trgovanja	38	-
Ostale finansijske obaveze	38	-
Rezerve	1.835	1.430
Ostale obaveze	2.431	5.762
Subordinisani dug	5.502	5.564
Ukupne obaveze	216.643	241.564
KAPITAL		
Akcijski kapital	125.100	125.100
Neraspoređena dobit	(106.227)	(106.904)
Dobit/gubitak tekuće godine	2.341	1.472
Ostale rezerve	74	2.662
Ukupan kapital	21.288	22.330
UKUPNA PASIVA	237.931	263.894

4. EKONOMSKI RAZVOJ BANKE (NASTAVAK)

4.1. Bilans stanja (nastavak)

Analiza bilansa stanja

Ukupna imovina Addiko Bank AD Podgorica manja je za 26.0 miliona EUR (10%) u odnosu na 2017. godinu, i to sa 264 miliona EUR na 238 miliona EUR usljed smanjenja kreditnog portfolija, gotovine i potraživanja od banaka.

Gotovina i potraživanja od banaka su se smanjili na 49.0 miliona EUR (prethodne godine 61.5 miliona EUR) najvećim dijelom zbog redovnog vraćanja pozajmica matičnoj banci i povezanim licima.

Neto krediti i potraživanja od klijenata (bruto potraživanja umanjena za rezervisanja za kreditni rizik) pala su sa 198.6 miliona EUR (2017) na 185.3 miliona EUR. Negativan trend se ogleda u smanjenju izloženosti u segmentima u kojima nismo fokusirani kao i efekat inicijalnog priznavanja MSFI9 standarda koji je imao uticaj na povećanje ispravki vrijednosti.

Depoziti su pali za 14.1 miliona EUR, na ukupnih 187.0 miliona EUR u 2018. godini (2017: 201.5 miliona EUR) koji su prije svega ostvareni u sektoru privrednih društava u državnom sektoru.

Pozajmljena sredstva od banaka pala su tokom 2018. godine za 15.5 miliona EUR (na kraju 2018. godine iznosila su 4.0 miliona EUR). Ovakav trend je posljedica vraćanja kreditnih linija matičnoj banci kao i povezanim licima tokom 2018. godine.

Pozajmljena sredstva od drugih klijenata porasla su tokom 2018. godine za 7.7 miliona EUR (na kraju 2018. godine iznosila su 15.9 miliona EUR). Ovakav trend je posljedica povećanja obaveza ka Investiciono Razvojom Fondu Crne Gore.

Negativan razvoj kapitala u iznosu od 1.0 miliona EUR do ukupnih 21.3 miliona EUR (2017: 22.3 miliona EUR) je posljedica inicijalnog priznavanja MSFI9 standarda.

Na dan 31. decembar 2018. godine, ukupan koeficijent adekvatnosti kapitala iznosio je 14.01% (u 2017. 13.21%), što je iznad zakonski tražene donje granice (10%). Banka ima zdrave osnove za dalji poslovni razvoj i dobru poziciju da u narednoj godini ostvari nove poslovne uspjehe.

4. EKONOMSKI RAZVOJ BANKE

4.2. Bilans uspjeha

POZICIJA	2018	2017
Prihodi od kamata i slični prihodi	13.514	12.363
Rashodi od kamata i slični rashodi	(4.155)	(4.647)
Neto prihodi od kamata	9.359	7.716
Prihodi od naknada i provizija	3.983	3.148
Rashodi naknada i provizija	(1.959)	(1.710)
Neto prihodi od naknada i provizija	2.024	1.438
Neto dobitak/gubitak usled prestanka priznavanja finansijskih instrumenata koji se ne vrednuju kroz bilans uspjeha	6	42
Neto gubici/dobici od kursnih razlika	197	181
Neto dobitak/gubitak po osnovu prestanka priznavanja ostale imovine	-	(16)
Ostali prihodi	1.274	2.417
Troškovi zaposlenih	(4.503)	(4.224)
Troškovi amortizacije	(406)	(348)
Opšti i administrativni troškovi	(4.606)	(4.728)
Neto prihodi/rashodi po osnovu obezvređenja finansijskih instrumenata koji se ne vrednuju po fer vrijednosti kroz bilans uspjeha	(751)	(3.065)
Troškovi rezervisanja	(160)	2.160
Ostali rashodi	(93)	(101)
OPERATIVNI DOBITAK/(GUBITAK)	2.341	1.472
Porez na dobit	-	-
NETO DOBITAK/(GUBITAK)	2.341	1.472

U hiljadama EUR

4.3. Analiza bilansa uspjeha

Neto prihodi od kamata rastu na 9.4 miliona EUR u odnosu na prethodnu godinu kada su iznosili 7.7 miliona EUR što je posljedica povećanja prosječnog kreditnog portfolia kao i povećanja učešća kredita sa većom kamatnom stopom. Učešće gotovinskih nenamjernih kredita za fizička lica tokom 2018. godine povećano je sa 38% u 2017. godini na 48% u 2018. godini. Rast neto prihoda od kamata je dodatno poboljšan padom rashoda od kamata kao posljedica preduzetih inicijativa na strani obaveza. Neto kamatna margina raste na 3.73% tokom 2018. godine (2.91% u 2017.) kao rezultat fokusa na visoko profitabilne segmente i proizvode kao i optimizaciju na strani obaveza.

Neto prihodi po osnovu naknada i provizija bilježe rast od 40.8% u odnosu na prethodnu godinu i iznose 2.02 miliona EUR u 2018. godini. Povećanje prihoda od naknada je prije svega uslovljeno rastom prihoda po osnovu poslova osiguranja kao i naknada za održavanje računa i paketa. Tokom 2018. godine, Banka bilježi snažni rast paketa i njihovo stanje na kraju godine je 2 puta veće nego na kraju 2017. godine što je posljedica fokusa na klijente i njihove potrebe.

Trošak obezvrjeđenja je iznosio je -0,75 miliona EUR i isti je četiri puta manji u odnosu na prethodnu godinu. Ovaj trend naglašava dobru kontrolu troškova rizika i kvaliteta kreditnog portfolia. Tokom 2018. evidentan je uticaj uspješnih aktivnosti na polju rješavanja nekvalitetne aktive, prije svega rana naplata potraživanja od klijenata u kašnjenju, pozitivan efekat koji je ostvaren kroz sporazume o poravnanju, kao i prodaju dijela nebezbjedenih potraživanja. Isto je rezultiralo činjenicom da je nivo nekvalitetnih kredita iznosio 4,0%, što je značajno ispod prosjeka na Crnogorskom tržištu.

4. EKONOMSKI RAZVOJ BANKE (NASTAVAK)

4.3. Analiza bilansa uspjeha (nastavak)

Troškovi rezervisanja bilježe negativan iznos od -0,2 miliona EUR, dok su 2017 bili pozitivni (+2.2 EUR miliona). Na ovakav trend uticalo je izdvajanje rezervacija za sudske sporove. Tokom 2017 došlo je do ukidanja rezervisanja za prijevremeno zatvaranje kreditnih linija prema matičnoj banci kao i rezervisanja za potencijane gubitke pri konverziji CHF kredita za nekvalitetne kredite.

Neto dobici od kursnih razlika u odnosu na prošlu godinu bilježe blagi rast od 9% i sada iznose 0,2 miliona EUR.

Poslovni rashodi u poređenju sa prethodnom godinom bilježe minorni rast sa -9.0 miliona EUR na -9,1 miliona EUR. Rast u iznosu od 0,2 EUR miliona je prvenstveno posljedica rasta troškova zapolsenih.

Amortizacija je iznosila 0,41 miliona EUR i bilježi rast u odnosu na prošlu godinu od 17% kao posljedica investicija u osnovnu infrastrukturu kako bi bolje odgovorili zahtjevima klijenata.

Ostali neto troškovi bili su pozitivni i iznosili su 1,8 miliona EUR, što je posljedica većih prihoda od naplaćenih otpisanih potraživanja i prihoda od osiguranja.

Neto dobitak nakon oporezivanja iznosio je 2,3 miliona EUR dok je prošle godine ostvaren dobitak u iznosu od 1,5 miliona EUR.

5. ANALIZA NEFINANSIJSKIH KLJUČNIH POKAZATELJA POSLOVANJA

5.1 Tržište i razvoj poslovanja

Nakon završene privatizacije u 2015. godine i *re-brandinga* u 2016. godini, a nakon sprovođenja nekoliko strateških odluka u smislu stabilnosti, aktivnog upravljanja učinkom i efikasnošću, Banka je došla u poziciju da u 2018. godini može dodatno sebe profilisati kao eksperta u kreditiranju potrošača i kao takva biti prepoznata na crnogorskom tržištu.

Banka je postala prepoznatljiva kao inovativna banka, koja u fokus stavlja klijenta i njegove potrebe, a da bi to omogućila, Banka je investirala mnogo resursa u upravljanje procesima i automatizaciju istih. Tako je Banka nakon lansiranja najmodernijeg rješenja za elektronsko poslovanje građana tokom 2016. godine, brzog keš kredita tokom 2017. godine, nastavila i u 2018. godini da prati i kreira savremene trendove. Tokom 2018. godine, lansirana je bezkontaktna debitna kartica i započet projekat, za crnogorske uslove jedinstven kartični proizvod, 3 u 1 kreditne kartice, čije se lansiranje očekuje u prvoj polovini 2019. godine. Ovome treba dodati i potpuno automatizovan proces odobravanja i realizacije keš kredita, čime je nivo efikasnosti, ali i samog zadovoljstva korisnika kredita značajno povećan. Svim ovim Banka je još jednom potvrdila reputaciju inovativne Banke koja razumije potrebe tržišta i svoju ponudu prilagođava istome. Ovim se postigla i efikasnost operacija, a klijenti dobijaju *straightforward* bankarstvo u skladu sa našim obećanjem.

U 2018. godini fokus Banke je bilo maksimiziranje domaćih izvora sredstava sa smanjenjem zavisnosti od eksternog finansiranja, što je imalo za posledicu povećanje učešća domaćih izvora na strani pasive sa 76% u 2017. godini na 79% u 2018. godini.

U 2019. godini fokus će ostati na aktivnom pružanju podrške realnoj ekonomiji, daljoj digitalizaciji i automatizaciji procesa, rastu baze klijenata, povećanju plasmana, naročito u oblastima poslovanja s fizičkim licima i malim i srednjim preduzećima (*Retail i SME*), jačanju prodaje, punoj implementaciji *E2E* procesa i postizanju operativne izvrsnosti na svim nivoima, te kreiranju dugoročno održivog i profitabilnog poslovanja.

5. ANALIZA NEFINANSIJSKIH KLJUČNIH POKAZATELJA POSLOVANJA (NASTAVAK)

5.2. Upravljanje ljudskim resursima

Strategija upravljanja ljudskim resursima potpora je kulturnoj transformaciji i strategiji Banke kroz izgradnju snažnih organizacionih temelja unutar novog Ciljnog operativnog modela. Istovremeno, definisanjem jasnih uloga, odgovornosti i pojednostavljenih procesa, uz korišćenje i maksimiziranje zajedničkih sposobnosti, Banka gradi platformu za rast i razvoj najtalentovanijih pojedinaca u poslu, privlačeći, razvijajući i zadržavajući stručnjake i visokoproduktivne zaposlene u cilju podrške budućem rastu. Identifikovanje, vrednovanje, nagrađivanje i prepoznavanje visoke produktivnosti i talentovanih radnika uz odgovarajuću podršku okvira za upravljanje produktivnošću smatra se ključnim u planovima Banke da postane poželjan poslodavac koji će privući najtalentovanije pojedince na tržištu i stvoriti atraktivno mjesto za rad u kom će zaposleni izgrađivati svoju karijeru.

U 2018. godini primarni fokus kada su u pitanju ljudski resursi bio je na podizanju poslovnih kapaciteta Banke, s ciljem unapređenja specifičnih sposobnosti i znanja. Standardizacija procesa upravljanja ljudskim resursima je nastavljena na području razvoja talenata i rukovodećih vještina, zapošljavanja i izvještavanja o troškovima. Ključni dio daljeg razvoja korporativne kulture bio je uvođenje liderskih standarda za menadžere, kao i poželjnih oblika ponašanja, koji su integrisani u interne procese i komunikaciju. Istovremeno je nastavljen rad na procesu izgradnje Addiko-poslodavac brenda, te na sveobuhvatnom sistemu upravljanja produktivnošću, pomoću aktivnosti evulacije i razvoja.

U budućem periodu u fokusu će biti daljoj integraciji poželjnih ponašanja na radnom mjestu (Addiko vrijednosti i ponašanja) u svakodnevne aktivnosti, ubrzanje kulturne transformacije i povećanje performansi organizacije kroz daljnju implementaciju Ciljnog operativnog modela,.

Strategija ljudskih resursa podržava kulturnu transformaciju Banke. Ciljni operativni model omogućava zaposlenima na svim nivoima da ostvaruju rezultate kroz timski rad i saradnju sa ostalim članicama Grupe. Izgradnja standardizovanih kadrovskih procesa, zapošljavanje, razvoj talenata, učenje i razvoj liderstva su neophodni kako bi se osigurala agilnost u stavovima i sposobnostima zaposlenih. Istovremeno, definisanjem jasnih uloga, razvojem pojednostavljenih procesa i učvršćivanjem zajedničkih kapaciteta, Banka gradi platformu za razvoj vrhunskih talenata i privlači stručnjake i vrhunske kadrove koji bi podržali Addiko strategiju pružanja neposrednog bankarstva svojim klijentima.

Okviri za upravljanje učinkom i talentima su ključni procesi koji se koriste za identifikaciju, razvoj, nagradu i prepoznavanje visokih performansi i talentovanih zaposlenih. Dva procesa podržavaju nastojanje Banke da izgradi odlično mjesto za rad, sa ciljem da postane najbolji poslodavac, koji privlači talente i pruža priliku zaposlenima da razviju svoju karijeru.

Takođe, u 2018. godini je bilo različitih oblasti fokusa u ljudskim resursima, sa novim programima obuke koji su pilotirani za specifične razvojne mogućnosti. Nastavljen je proces standardizacije ljudskih resursa u oblasti zapošljavanja, „on boarding“ i izvještavanja o troškovima zaposlenih. Ključni faktor promjene kulture je uvođenje liderskih standarda za menadžere i poželjno ponašanje na radnom mjestu (Addiko vrijednosti i ponašanja). Oni će biti integrisani u procese evaluacije performansa zaposlenih i talenata. Nekoliko programa za povećanje efikasnosti i optimizacije dovedeni su do kraja 2018. godine. U narednom periodu fokus će biti na integraciji "Vrijednosti i ponašanja" u svakodnevne aktivnosti, ubrzanje kulturne transformacije i osiguravanje efikasnosti procesa u ciljnog operativnog modelu. Za to će biti potrebni efikasni talenti, liderstvo i razvojne mjere u cilju razvoja vještina zaposlenih i ostvarivanja njihovog potencijala.

Edukacijski budžet u iznosu EUR 88.549 banka je investirala prije svega u razvoj prodajnih i savremenih trendova, te liderskih kompetencija svojih zaposlenih i menadžera. Zaposleni banke su bili učesnici raznih seminara i konferencija organizovanih od strane relevantnih regulatornih institucija Crne Gore i regionalnih lidera u oblasti bankarskog poslovanja, te konferencija i seminara organizovanih za zaposlene Banke. Kada se radi o ulaganju u ljudske resurse, tokom 2018. godine na stručnom osposobljavanju bilo je i 5 svršenih visokoškolaca od kojih su neki nastavili rad u Banci nakon završenog programa.

5. ANALIZA NEFINANSIJSKIH KLJUČNIH POKAZATELJA POSLOVANJA (NASTAVAK)

5.2. Upravljanje ljudskim resursima (nastavak)

Zaposleni pored učenja u učionici prilikom treninga svoja znanja i vještine unaprjeđuju i na samom radnom mjestu. Pored toga ohrabreni su da se kreću horizontalno i vertikalno kroz organizaciju, te da učestvuju u internacionalnim projektima. Izgradnja povjerenja i bliska saradnja sa različitim timovima je dio bančinog identiteta i stila rukovođenja koji podržava.

Banka je inicirala Addiko akademiju koja pruža mogućnosti edukacije za liderstvo, bankarstvo, korporativno bankarstvo i usklađenost poslovanja. Tokom 2018. Banka je razvila i sprovela „Razvojni centar“ za menadžere kako bi omogućila razvoj svojih zaposlenih.

Proces regrutacije i selekcije je važan stub naše kulture. Ljudski resursi su odgovorni za upravljanje ovim procesom. Banka traži pojedince koji imaju iskustvo u industriji, strast za učenjem, sposobnost da budu fleksibilni i spremni da daju svoj maksimum kako bi izgradili inovativnu i konkurentnu banku. Zaposleni se biraju na način usklađenosti njihovih vještina i kulture sa Addiko vrijednostima.

5.3. Korporativna društvena odgovornost

Uprkos velikim izazovima sa kojima se susriječemo na tržištu, korporativna društvena odgovornost je i dalje jedna od bitnih aktivnosti Banke. Banka veoma ozbiljno shvata svoju odgovornost prema zajednici i interesnim stranama u sredini u kojoj posluje. Već niz godina Banka izdvaja sredstva za doprinos novim mogućnostima za društveni razvoj i unaprjeđenje kvaliteta života, kroz podršku različitim dobrotvornim aktivnostima za djecu, socijalno ugrožene porodice, kao i radu vaspitno-obrazovnih i zdravstvenih institucija i institucijama koje vode računa o djeci i njihovom organizovanom vaspitno-obrazovnom razvoju i njihovoj socijalnoj i zdravstvenoj zaštiti. Korporativno volontiranje je po prvi put uvedeno 2017. godine a aktivnosti sprovedene i tokom 2018. rezultirale su formiranjem Addiko Cares Club-a koji okuplja najaktivnije volontere u Banci, sa zajedničkim ciljem kada je u pitanju aktivno učestvovanje i pomaganje zajednicama u kojima Banka djeluje a zaposleni žive. Benefiti koje korporativna društvena odgovornost sa sobom nosi su:

Za kompaniju:

- unaprjeđuje odnose sa lokalnom zajednicom;
- pomaže u uspostavljanju i poboljšanju reputacije kompanije na novim i postojećim tržištima;
- gradi kohezivnu, motivisanu radnu snagu.

Za zaposlene:

- poboljšava vještine liderstva i komunikacije, kao i interpersonalne vještine;
- smanjuje izolaciju i povećava interakciju sa zaposlenima u drugim segmentima kompanije;
- podiže zadovoljenje i povećava osjećaj lične vrijednosti.

5.4. Ulaganje u životnu sredinu

Banka vodi svoju politiku ekološki svjesno i angažovano, u skladu sa Zakonom o životnoj sredini („Sl. list CG“, br. 052/16) i Zakonom o procjeni uticaja na životnu sredinu („Sl. list RCG“, br. 080/05, „Sl. list CG“, br. 040/10, 073/10, 040/11, 027/13, 052/16).

U skladu sa članom 9 Zakona o životnoj sredini, obavljamo sljedeće aktivnosti na obezbijeđenju zaštite životne sredine:

- Održivo korišćenje prirodnih resursa, dobara i energije;
- Uvođenje energetske efikasnije tehnologije i korišćenje obnovljivih prirodnih resursa.

5. ANALIZA NEFINANSIJSKIH KLJUČNIH POKAZATELJA POSLOVANJA (NASTAVAK)

5.4. Ulaganje u životnu sredinu (nastavak)

Jedan od primjera unapređenja koji smo implementirali u toku 2018. godine je i prelazak na CITRIX orkuženje i Thin Client tehnologiju. Ovaj projekat je podrazumijevao zamjenu više od 70% radnih stanica sa Thin Client konzolama koje imaju i značajno manji utrošak električne energije i optimizovanu potrebu za hardverskim komponentama koje su sada centralizovane u serverima, pa se u značajnoj mjeri smanjuje i mogućnost elektronskog otpada u budućnosti;

- Upotreba proizvoda, procesa i tehnologija koji manje ugrožavaju životnu sredinu;
- Preduzimanje mjera prevencije i otklanjanja posljedica ugrožavanja i štete po životnu sredinu;
- Druge mjere u skladu sa Zakonom o životnoj sredini.

Banka nije, shodno kriterijumima definisanim Zakonom, prepoznata kao zagađivač, i po tom osnovu ne plaća nikakve kazne ili penale. Takođe, u doglednoj budućnosti ne planira nikakav projekat koji bi mogao da ima negativan uticaj na životnu sredinu.

U skladu sa Zakonom o procjeni uticaja na životnu sredinu, ukoliko budemo smatrali da određeni projekat ili poslovna aktivnost koju budemo planirali, može ili će imati uticaj na životnu sredinu, tražićemo saglasnost nadležnog organa na elaborat o procjeni uticaja ili odluke da nije potrebna procjena uticaja na životnu sredinu.

Kroz inicijativu „Go lean and green” Banke je uvela princip optimizacije korišćenja energije i drugih resursa u objektima, u svim fazama adaptacije objekata, kao i prilikom korišćenja vozila iz voznog parka. Cilj nam je da se procenat emitovanja ugljen dioksida, kao pratećeg nus proizvoda, smanji na najmanju moguću mjeru i to primjenom mjera kao što su:

- instalacija opreme sa visokim energetske iskorisćenjem koji odgovara standardu klase A+ pa više;
- upotrebom službenih vozila sa najsavremenijim komercijalno dostupnim motorima koji garantuju nizak stepen emisije štetnih gasova;
- redovno unaprijeđivanje i održavanje opreme i prostora.

6. PLANIRANI BUDUĆI RAZVOJ

Jednostavni proizvodi i usluge, efikasne procedure i procesi, kao i jednostavna komunikacija sa klijentom nalaze se u fokusu Addiko banke. Dalji rast kreditnog portfolia obezbjeđuje se kroz usredsređenost na plasiranje ključnih kreditnih proizvoda, poput gotovinskih kredita i kredita namijenjenih malim i srednjim preduzećima. Uporedo će se nastaviti sa jačanjem depozitnog portfolija u cilju finansiranja plasmana iz sopstvenih sredstava Banke. Operativni troškovi će biti pažljivo kontrolisani i planirano je njihovo smanjenje sa namjerom postizanja maksimalne efikasnosti.

7. FINANSIJSKI INSTRUMENTI

U julu 2014. godine, Odbor za Međunarodne računovodstvene standarde je objavio konačnu verziju MFSI 9 „Finansijski instrumenti”, čija je primjena obavezna za izvještajne periode koji počinju na dan ili nakon 1. januara 2018. godine. Zahtjevi MSFI 9 predstavljaju značajnu promjenu u odnosu na MRS 39 „Finansijski instrumenti: Priznavanje i mjerenje”. Novi standard uvodi značajne promjene u računovodstvenom obuhvatanju finansijskih sredstava i u određenim aspektima računovodstvenog obuhvatanja finansijskih obaveza.

7. FINANSIJSKI INSTRUMENTI (nastavak)

Klasifikacija i mjerenje finansijskih sredstava i finansijskih obaveza

Na osnovu poslovnog modela entiteta i karakteristika novčanih tokova, MSFI 9 definiše tri osnovne kategorije za klasifikaciju finansijskih sredstava:

- Finansijsko sredstvo se mjeri po amortizovanoj vrijednosti samo ako je cilj poslovnog modela da se sredstvo drži radi naplate novčanih tokova, a ugovoreni novčani tokovi su isključivo naplata glavnice i kamate na neotplaćeni iznos glavnice („SPPI kriterijum“);
- Finansijsko sredstvo se mjeri po fer vrijednosti kroz ostali ukupni rezultat (*eng. FVOCI*) ako se sredstvo drži u poslovnom modelu u kojem se imovina drži kako bi se naplatili ugovoreni novčani tokovi i da bi se imovina prodala, a ugovoreni novčani tokovi su isključivo naplata glavnice i kamate na neotplaćeni iznos glavnice (jednostavna karakteristika zajma);
- Finansijska sredstva koja ne ispunjavaju ove kriterijume se vrednuju po fer vrijednosti kroz bilans uspjeha (*eng. FVTPL*). Pored toga, ugrađeni derivati više neće biti odvojeni od osnovnog ugovora o finansijskom sredstvu. Takav finansijski instrument se procjenjuje u cjelosti i mjeri se po fer vrijednosti kroz bilans uspjeha.

Finansijski instrumenti se inicijalno priznaju po fer vrijednosti uvećanoj za troškove transakcije koji se mogu direktno pripisati tim sredstvima (IFRS 9.5.1.). Krediti i pozajmice priznaju se kada se sredstva prenesu korisniku. Fer vrijednost finansijskog instrumenta pri inicijalnom priznavanju je obično cijena transakcije, to jest fer vrijednost date ili dobijene nadoknade (IFRS 9.B5.1.2A i IFRS 13). Međutim, ukoliko je dio dobijene ili date nadoknade različit od onoga priznatog kao finansijski instrument, Banka će računovodstveno odmjeravati taj instrument po fer vrijednosti. Na primer, fer vrijednost dugoročnog zajma ili potraživanja koje ne nosi kamatu može da se odmjeri po sadašnjoj vrijednosti svih budućih dobitaka u gotovini diskontovanih korišćenjem preovladavajućih tržišnih kamatnih stopa za slične instrumente sa sličnom kreditnom sposobnošću. Svaki dodatni pozajmljeni iznos je rashod ili smanjenje prihoda osim ukoliko se ne kvalifikuje za priznavanje kao neka druga vrsta sredstva.

Za ulaganja u vlasničke instrumente koji se ne drže za trgovanje, Banka može pri početnom priznavanju neopozivo odabrati da klasifikuje instrumente po fer vrijednosti kroz ostali ukupni rezultat (*eng. FVOCI*), pri čemu se sve naknadne promjene u fer vrijednosti priznaju u okviru ostalog ukupnog rezultata (*eng. OCI*). Ova klasifikacija se može primjeniti na svako pojedinačno ulaganje.

Prema MSFI 9, ugrađeni derivati više neće biti odvojeni od osnovnih ugovora o finansijskoj imovini. Finansijski instrument se procjenjuje u cjelosti i mjeri se po fer vrijednosti kroz bilans uspjeha.

Zahtjevi u vezi sa klasifikacijom i mjerenjem finansijskih obaveza samo su neznatno izmjenjeni u odnosu na MRS 39. Promjene fer vrijednosti obaveza koje proizilaze iz promjena sopstvenog kreditnog rizika obaveze priznaju se kroz ostali ukupni rezultat, dok se preostali iznos promjene fer vrijednosti prikazuje kroz bilans uspjeha.

Utvrđivanje poslovnog modela

Sva finansijska sredstva trebaju biti raspoređena u jedan od poslovnih modela opisanih ispod. Takođe, pri inicijalnom priznavanju, za svako sredstvo treba da se utvrdi da li su ugovoreni novčani tokovi samo plaćanja glavnice i kamate (*eng. SPPI test*). Nakon toga finansijsko sredstvo treba da se svrsta u jednu od kategorija poslovnih modela:

- Držanje imovine radi prikupljanja ugovoreni novčanih tokova
- Držanje imovine radi prikupljanja ugovoreni novčanih tokova i radi prodaje
- Ostali poslovni modeli – finansijska aktiva koja se drži sa namjerom trgovine ili koja ne ispunjava kriterijume kategorija iznad

U rijetkom slučaju da entitet promijeni svoj model upravljanja odredjenim finansijskim sredstvima, reklasifikacija svih sredstava na koje utiče promjena bi bila potrebna.

7. FINANSIJSKI INSTRUMENTI (NASTAVAK)

Karakteristike ugovorenih novčanih tokova

Za potrebe procjene da li ugovoreni novčani tokovi predstavljaju samo plaćanja glavnice i kamate, „glavnica“ se definiše kao fer vrijednost finansijskog sredstva prilikom početnog priznavanja. „Kamata“ se definiše kao naknada za vremensku vrijednost novca, za kreditni rizik povezan sa neotplaćenim iznosom glavnice tokom određenog perioda, kao i za druge osnovne kreditne rizike i troškove kreditnog posla (npr. rizik likvidnosti i administrativni troškovi), i profitnu maržu.

Prilikom procjene da li su ugovoreni gotovinski tokovi isključivo plaćanja glavnice i kamate (eng. „SPPI“), Banka je razmatrala ugovorene uslove instrumenta i analizirala postojeći portfolio na osnovu kontrolne liste za kriterijume isključivog plaćanja glavnice i kamata. To podrazumijeva procjenu da li finansijsko sredstvo sadrži ugovornu odredbu koja može promijeniti vremenski period ili iznos ugovorenih novčanih tokova tako da ne ispunjava ovaj uslov imajući u vidu sljedeće: potencijalne događaje koji bi promijenili iznos ili vremenski okvir novčanih tokova, karakteristike zaduženosti, uslove prijevremene otplate ili produžetka perioda otplate, uslove koji ograničavaju potraživanja Banke za novčanim tokovima navedenih sredstava i karakteristika koje mijenjaju naknadu za vremensku vrijednost novca.

Posebna pažnja pri analizi se odnosila na jednostrane promjene marži i kamatnih stopa, klauzule o plaćanju unaprijed, ostala potencijalna plaćanja, projektno finansiranje i benchmark testovi. Uskladjenost sa SPPI testom se ocjenjuje na sledeći način:

- Procjenom jednostranih promjena marži i kamatnih stopa, Banka je zaključila da prenos troškova vezanih za osnovni ugovor o pozajmici, klauzule napravljene da bi se održala stabilana profitna margina, i promjene kamatne stope odražavaju pogoršavanje kreditnog rejtinga ali nisu štetni sa stanovišta SPPI testa.
- Klauzule o plaćanju unaprijed, nisu štetni ukoliko iznos plaćen unaprijed odražava neplaćenu glavnice, kamatu i naknadu povezanom sa prijevremenim vraćanjem kredita. Takva naknada mora biti manja od gubitka nastalog od kamatne margine i gubitka nastalog od kamate
- Ostala potencijalna plaćanja su tipično klauzule o ostalim poslovnim transakcijama. Naknada za neispunjenje predstavlja povećani trošak za praćanje rizika ili nadoknadu za izgubljeni profit koji je povezan sa uzročnim događajem.
- Projektno finansiranje je procijeneno u skladu sa činjenicom da li postoji povezanost sa učinkovitošću predmetnog poslovnog projekta. Ukoliko nema takve povezanosti i zajmoprimac ima dovoljno kapitala za projekat da apsorbuje gubitke prije nego što isti počnu da utiču na sposobnost plaćanja kredita, mogu proći SPPI test.
- Krediti sa varijabilnom kamatnom stopom mogu sadržati karakteristike kamatne neusklađenosti. Da bi se procijenilo da li je element vremenske vrijednosti novca značajno modifikovan, kvantitativni benchmark test treba da se uradi.

Kada se radi benchmark test, pri inicijalnom priznavanju, ugovorni nediskontovani tokovi gotovine finansijskog instrumenta su upoređeni sa tokom gotovine po benchmarku koji bi nastali da vremenska vrijednost novca nije modifikovana. Efekat modifikovane vremenske vrijednosti novca je razmatran u svakom izvještajnom periodu i kumulativno tokom životnog vijeka finansijskog instrumenta. Benchmark test je baziran u rasponu razumnih scenarija. Prihvatljivi uporedni finansijski instrument je onaj sa jednakim kreditnim kvalitetom i sa istim ugovornim uslovima osim za modifikacije.

7. FINANSIJSKI INSTRUMENTI (NASTAVAK)

Karakteristike ugovorenih novčanih tokova (nastavak)

Ukoliko entitet zaključi da bi ugovorni (nediskontovani) tokovi gotovine mogli biti značajno drugačiji (prag od 10%) od (nediskontovanih) tokova gotovine po benchmarku, finansijsko sredstvo ne ispunjava kriterijume definisane po MSFI 9, član 4.1.2 (b) i 4.1.2A(b) i shodno tome ne može biti odmjeravan po amortizovanom trošku ili po fer vrijednosti kroz ostali ukupni rezultat.

Nakon prelaska na MSFI 9, nije bilo finansijskih instrumenata kod kojih je identifikovana kamatna neusklađenost što bi dovelo do odmjeravanja tih finansijskih instrumenata po fer vrijednosti kroz bilans uspjeha. S obzirom na činjenicu da je u internim politikama Banke za odobravanje novih proizvoda definisana obaveza uskladjenosti sa SPPI testom, značajan broj finansijskih instrumenata sa gore pomenutim karakteristikama nije očekivan.

Klasifikacija i odmjeravanje finansijskih sredstava i finansijskih obaveza

Umanjenje vrijednosti

MSFI 9 zamjenjuje MRS 39 model „nastalih gubitaka“ novim modelom „očekivanih kreditnih gubitaka“ (eng. ECL).

Prilikom primjene ECL modela koji uzima u obzir i informacije o budućim događajima, Addiko banka priznaje očekivani gubitak za svaki izvještajni datum kako bi reflektovala promjene u kreditnom riziku datog finansijskog sredstva. Umanjenje vrijednosti kroz model očekivanog gubitka bazira se na istorijskim, sadašnjim i prognoze o budućim događajima, samim tim uzima u obzir različita scenarija o događajima koji mogu da prouzrokuju kreditni gubitak u budućnosti.

Prema MSFI 9, očekivani kreditni gubici tokom perioda trajanja finansijskog instrumenta, se računaju kao očekivana sadašnja vrijednost gubitaka koji nastaju ako dužnici ne ispune svoje obveze u određeno vrijeme tokom čitavog vijeka trajanja finansijskog instrumenta uz istovremeno razmatranje vjerovatnoće neispunjavanja obveza kao i kreditnih gubitaka (gubitak zbog neispunjavanja obaveza).

Obračun očekivanih kreditnih gubitaka

Očekivani gubitak se definiše kao razlika između tokova gotovine koji Banci pripadaju prema ugovornim uslovima finansijskog instrumenta i tokova gotovine koje Banka očekuje da će primiti (uzimajući u obzir vjerovatnoću nastanka statusa neizvršenja i očekivanu naplatu). Iako MSFI 9 uvodi ovaj zahtjev, isti ne propisuje detaljne metode i tehnike koje treba primijeniti.

Prilikom određivanja novčanih tokova koje banka očekuje da će primiti, Addiko banka koristi pristup marginalnih gubitaka, pri čemu se ukupan očekivani gubitak računa kao zbir marginalnih gubitaka koji se pojavljuju u svakom trenutku od datuma izvještavanja. Marginalni gubici proizlaze iz pojedinačnih parametara koji procjenjuju izloženosti i gubitke u slučaju neispunjavanja obveza i uslovne vjerovatnoće neispunjavanja obveza za svaki period. Očekivani kreditni gubici tokom perioda trajanja finansijskog instrumenta (eng. Lifetime ECL) računaju se posebno za različite scenarije, uzimajući u obzir sadašnje i prognoziranje informacije o budućnosti. Ukupni očekivani kreditni gubici na kraju se ponderišu vjerovatnoćom pojedinačnih scenarija. Banka razmatra tri scenarija: Osnovni scenario, optimistični scenario i pesimistični scenario, a povremeno se simuliraju i neki nepovoljniji scenariji kako bi se razumjela dinamika i potencijalni portfolio rizici (vidi poglavlje Informacije o budućim događajima).

Posmatrani period i primijenjeni parametri u izračunu ECL-a zavise od datuma dospjeća finansijskog instrumenta, MSFI 9 faze finansijskog instrumenta i primijenjenog makro scenarija. Za fazu 1 treba uzeti u obzir očekivani kreditni gubitak od jedne godine, dok se za faze 2 i 3 priznaje očekivani životni gubitak.

7. FINANSIJSKI INSTRUMENTI (NASTAVAK)

Obračun očekivanih kreditnih gubitaka (nastavak)

Procjena vjerovatnoće neizvršenja (eng. PD) su procjene na određeni datum, koje će se izračunati na osnovu statističkih modela rejtinga. Genralno, ovim modeli su i procjeniti su prilagođeni različitim segmentima. Ovi statistički modeli uzimaju u obzir interne raspoložive kvantitativne i kvalitativne podatke. Tamo gde je dostupno, mogu se koristiti i podaci dobijeni sa tržišta/eksterni podaci.

Banka je odabrala pristup indirektnog modeliranja. Odnosno, iskorištena je postojeća Basel II metodologija kao polazna tačka i prilagođena na način da bude u potpunosti usaglašena sa MSFI- 9 standardom. To uključuje uklanjanje bilo kakvog konzervativizma iz modela, uvrštavanje informacija o budućim događajima, kao i procjenu očekivane vjerovatnoće neizvršenja tokom životnog vijeka finansijskog instrumenta (eng. Lifetime PD).

Izloženost u trenutku neizvršenja obaveza (eng. exposure at default - EAD) je procjena izloženosti, uključujući otplatu glavnice i kamate i očekivana povlačenja za okvire i garancije. EAD je bruto knjigovodstvena vrijednost u trenutku diskontovan na sadašnju vrijednost na datum izvještavanja koristeći efektivnu kamatnu stopu. U slučajevima u kojima nisu definisana ugovorna dospijeca, primjenjuju se kvantitativni i/ili kvalitativni kriteriji za određivanje strukture novčanog toka (npr. Okviri).

Gubitak u trenutku neizvršenja obaveza (eng. LGD) je procjena ekonomskog gubitka pod uslovom neizvršenja obaveza. Za parametar LGD odabran je pojednostavljeni pristup. Addiko banka koristi stručno utvrđene ukupne vrijednosti LGD-a u okviru MSFI 9 ECL obračuna. Te vrijednosti su interno usklađene, a vrše se kvalitativne i / ili kvantitativne provjere kako bi se osigurala adekvatnost procjene.

Znatno povećanje kreditnog rizika

Addiko banka obračunava očekivani kreditni gubitak za tri faze usljed pogoršanja kreditnog kvaliteta u skladu sa MSFI 9 standardom. Naime, za prvu fazu obračunava se 12-mjesečni očekivani kreditni gubitak, a za 2. i 3. fazu se priznaje očekivani kreditni gubitak tokom životnog vijeka finansijskog instrumenta.

Faza 1 počinje u trenutku izdavanja finansijskog instrumenta, a 12 mjesečni očekivani kreditni gubitak se priznaje kao trošak. Za finansijske instrumente prihod od kamata se obračunava na bruto knjigovodstvenu vrijednost. Osim ako se kreditni kvalitet datog instrumenta ne promijeni, isti tretman vrijedi do dospijeca.

Kada se utvrdi da je došlo do značajnog povećanja kreditnog rizika, finansijski instrument će biti prenešen u fazu 2, a na bazi već definisanih kriterijuma (kao što je detaljnije opisano u nastavku). U tom trenutku obračunava se očekivani kreditni gubitak tokom životnog vijeka instrumenta, što rezultira značajnim povećanjem ispravki vrijednosti.

Faza 3 nastaje kada se kreditni kvalitet finansijskog instrumenta pogorša do tačke u kojoj nastaju kreditni gubici ili ako je sredstvo već obezvrijedjeno u trenutku početnog priznavanja. Očekivani kreditni gubici tokom životnog vijeka instrumenta kontinuirano se primjenjuju za kredite u ovoj fazi, dok se prihod od kamata izračunava na bazi neto knjigovodstvene vrijednosti amortiziranog troška.

Banka će uzeti u obzir da je finansijski instrument u statusu neizvršenja kada:

- se ne očekuje da će klijent ispuniti svoje kreditne obaveze u potpunosti, bez uzimanja u obzir prodaju kolaterala od strane Banke; ili
- klijent kasni više od 90 dana sa plaćanjem materijalno značajnog iznosa. Overdraft kredit se smatra da je u statusu kašnjenja nakon što klijent prekorači dozvoljeni limit.

Pri procjenjivanju da li je klijent u statusu neizvršenja, Banka će razmotriti pokazatelje koji su:

- kvalitativni: npr. povrede kovenanti;
- kvantitativni: npr. iznos dospjelih obaveza i neplaćanja drugih obaveza istog klijenta ka Banci
- temeljeni na podacima koji su razvijeni interno i prikupljeni iz eksternih izvora.

7. FINANSIJSKI INSTRUMENTI (NASTAVAK)

Znatno povećanje kreditnog rizika (nastavak)

Procjene da li je finansijski instrument u statusu neizvršenja i njihov značaj može varirati tokom vremena u skladu s promjenama zbog raznih okolnosti.

Banka uključuje kvantitativne i kvalitativne informacije kako bi utvrdila da li je kreditni rizik nekog određenog finansijskog instrumenta značajno povećan u odnosu na početno priznavanje i samim tim klasifikovala finansijski instrument u fazu 2. Ovaj pristup je u skladu sa internim procesom upravljanja kreditnim rizikom. Kriterijumi za utvrđivanje da li se kreditni rizik značajno povećao zavisice od portfolia gdje je kao krajnja tačka priznavanja značajnog povećanja kreditnog rizika definisano kašnjenje preko 30 dana. Banka će odrediti dane kašnjenja računajući broj dana od najranijeg dana dospijeca za koji nije primljena puna isplata. Dodatno, klijenti kojima je banka odobrila posebne mjere usljed finansijskih poteškoća (eng. Forborne) su predmet posebnog praćenja i kao takvi kvalifikovani u fazu 2. Ukoliko klijent ne ispoštuje dogovorene mjere biće kvalifikovan u fazu 3.

Dalji kvalitativni kriterijumi ranog upozoravanja odražavaju se u PD-u putem automatskog snižavanja rejtinga klijenta (uključeno u samom rejting modelu).

Kvantitativni kriterijumi primjenjuju se na bazi vjerovatnoće neizvršenja obveza, odnosno značajnih nepovoljnih promjena u 12-mjesečnoj vjerovatnoći neizvršenja obveza na datum izvještavanja u odnosu na početno priznavanje izloženosti. Da li je došlo do značajnih nepovoljnih promjena se određuje na osnovu različitih pragova promjene PD-a za različite segmente u okviru portfolia. Ti se pragovi redovno ocjenjuju s kvalitativnog i/ili kvantitativnog stanovišta kako bi se osigurala razumna klasifikacija finansijskih instrumenata u okviru odgovorajućih faza. Zbog ograničenih vremenskih serija postoje slučajevi gdje rejting na dan početnog priznavanja nije dostupan. U takvim slučajevima koristi se pojednostavljeni pristup na baziran na istorijskim simuliranim rejtingima (PD u određenom trenutku se koristi kao zamjena za PD pri početnom priznavanju).

I kvalitativni i kvantitativni kriterijumi koji se koriste za određivanje faza prolaze kroz stalni postupak validacije i praćenja kako bi se osigurala njihova adekvatnost i primjenjivost tokom vremena.

Informacije o budućim događajima

U skladu sa MSFI 9, Banka je uvrstila informacije o budućim događajima u svoju procjenu o tome da li je došlo do značajnog povećanja kreditnog rizika po nekom instrumentu od početnog priznavanja i isto uzeti u obzir prilikom obračuna očekivanog kreditnog gubitka. Banka je identifikovala i dokumentovala ključne pokretače kreditnog rizika za svaki portfolio kreditnih instrumenata oslanjajući se na istorijske veze izmedju makro ekonomskih varijabli i kreditnog rizika. Ovi ključni pokretači uključuju uz ostale važne faktore sledeće značajne faktore: stopu nezaposlenosti, stopu rasta BDP, cijene nekretnina i industrijsku proizvodnju. Sve varijable su uključene na nivou segmenta gdje god je to opravdano i moguće.

Prognoze kretanja makro ekonomskih varijabli za naredne godine se dobijaju na redovnoj osnovi od tima za ekonomska istraživanja. Ove prognoze se formiraju na bazi interno i eksterno raspoloživih podataka. Posebna pažnja se posvećuje provjeri i prilagođavanju ovih podataka (ako je potrebno) kako bi se osiguralo da ove prognoze reflektuju očekivanja Banke za naredni period. Ovo takođe uključuje definisanje budućih scenarija sa pripadajućim vjerovatnoćama, a posebno osnovni, optimistični i pesimistični scenario uz odgovarajuće vjerovatnoće za svaki od njih. Prognozirane vrijednosti se konzistentno koriste i za ostale relevantne interne procese.

U tabeli u nastavku su prikazane vrijednosti za svaki od scenaria za odabrane informacije o budućim događajima koje su korištene prilikom procjene očekivanog kreditnog gubitka na kraju godine.

7. FINANSIJSKI INSTRUMENTI (NASTAVAK)

Informacije o budućim događajima (nastavak)

	Osnovni scenario		Optimistični scenario	Pessimistični scenario
	Narednih 12 mjeseci ¹	Preostali 2-godišnji period	3-godišnji period ¹	3-godišnji period ¹
Realna stopa rasta BDP (%)	3.0	3.0	4.0	1.0
Stopa nezaposlenosti (prosječna %)	15.4	14.7	13.9	16.9
Stopa inflacije (prosječna %)	2.6	2.4	2.9	1.6

¹ Brojevi predstavljaju prosječne vrijednosti za navedeni period

Optimistični scenario predstavlja uzete parametre na srednjoročni period rasta iznad trenutnog trenda, koji se uspoređuje bliže potencijalu tokom posljednje dvije posmatrane godine. Scenario je ustanovljen na istorijskom iskustvu i pretpostavlja adekvatan (monetarno/fiskalni) odgovor koji pomaže ekonomiji da se postepeno uspori prema dugoročnoj održivoj stopi rasta u posmatranom prognostičkom periodu. Ovaj scenario također uključuje inflatorne pritiske pokrenute nešto većom potražnjom, kao i veći pad stope nezaposlenosti prema svom realnom nivou. (Strukturalna nezaposlenost)

Osnovni scenario predviđa sljedeće; ekonomski rast iznad trenda, zaokretom sa izvoza prema potrošačima i investicijama i labavija fiskalnom politikom pomaže u smanjenju nezaposlenosti i bržem rastu plata. Povoljni uvjeti finansiranja omogućuju održivi oporavak i otpornost na rizike (trgovinski ratovi, (geo) politički problemi). Osnovni slučaj će predstavljati najverovatniji ishod.

Pesimistični scenario predstavlja relativno kontrolisano usporavanje ekonomskog rasta do dvije godine, nakon čega slijedi nešto sporiji tempo oporavka u narednim godinama. Ovaj scenario temelji se na istorijskom iskustvu i pretpostavlja odgovarajući (monetarni / fiskalni) odgovor politike koja pomaže ekonomiji da se vrati u dugoročnu, održivu, iako nešto slabiju i uravnoteženiju stopu rasta u predviđenom periodu. Osim dolje opisanih scenarija, primjenjujemo i druge pesimističnije (negativne) scenarije koji nam omogućuju da razmotrimo širi raspon mogućih ishoda za naš kreditni portfolio.

Validacija

Metodologija i pretpostavke u obračunu očekivanog kreditnog gubitka uključene su u proces interne validacije. To znači da se neprestano sprovodi kontrola kvaliteta modela i metodologije i predlažu poboljšanja. Primijenjeni standardi validacije unaprijed su formalizovani kako bi se osigurala konzistentna procjenu tokom vremena. Validacija se obično vrši jednom godišnje.

Addiko razlikuje početnu i kontinuiranu validaciju:

- Početna validacija se vrši u slučaju razvoja novog modela, većih promjena u postojećoj metodologiji i/ili značajnih promjena u vrijednostima
- Kontinuirana validacija predstavljaju redovni pregled postojeće metodologije.

Osim godišnjeg procesa uspostavljeno je i mjesečno praćenje kako bi se osiguralo da se promjene u razvoju portfelja i modela blagovremeno identifikuju.

Interni otpis

Kada Banka nema razumna očekivanja da će potraživanje naplatiti u cjelosti ili djelimično, nastaje događaj internog otpisa.

Otpis se može izvršiti samo na račun već priznatog očekivanog kreditnog gubitka. Otpisani iznos može biti puni otpis ili djelomični otpis.

7. FINANSIJSKI INSTRUMENTI (NASTAVAK)

Interni otpis (nastavak)

Osim opštih kriterijuma za prestanak priznavanja (vidi poglavlje "Prestanak priznavanja i modifikacija ugovora") navedeni kriterijumi dovode do prestanka priznavanja financijske imovine:

- Neosigurano financijsko sredstvo ako je dužnik već u stečajnom postupku;
- Neosigurano financijsko sredstvo ako nije bilo uplata po osnovu tog financijskog sredstva u periodu od jedne godine;
- Osigurano financijsko sredstvo ako nije bilo uplate u određenom razdoblju, u zavisnosti od vrste kolaterala;
 - A. Nekretnine kao kolateral, ako nije bilo uplate u posljednjih 5 godina
 - B. Pokretna imovina, ako nije bilo uplate u posljednje 2 godine
 - C. Ostalo, ako nije bilo uplate u periodu od jedne godine

· Financijsko sredstvo koja je bilo restrukturirano tri ili više puta i banka je ocijenila da dužnik nije u mogućnosti vratiti svoje obaveze;

· Financijsko sredstvo za koje je pravo na podmirenje potraživanja od dužnika u sudskom ili drugom postupku prekinuto odobrenjem prisilne nagodbe;

Definitivni otpis nenaplativih potraživanja se vrši na osnovu odluka suda, poravnanja zainteresovanih strana ili na bazi odluka Odbora direktora, a uz saglasnost Skupštine akcionara.

Prestanak priznavanja i modifikacija ugovora

MSFI 9 obuhvata uslove MRS 39 za prestanak priznavanja financijske imovine i financijskih obaveza bez suštinskih izmjena. Ovaj zahtjev nije imao materijalnog uticaja na Banku.

Financijsko sredstvo prestaje se priznavati kada su:

- Ugovorna prava na primanje novčanih tokova od imovine istekla; ili kada je
- Banka prenijela svoja prava na primanje novčanih tokova od imovine ili preuzela obvezu plaćanja primljenog novčanog toka u cjelosti bez značajnog kašnjenja trećoj strani u okviru "pass-through" ugovora; i/ili
- (i) je prenijela gotovo sve rizike i nagrade povezane sa vlasništvom nad imovinom,
- (ii) nije prenijela niti zadržala gotovo sve rizike i nagrade povezane sa vlasništvom nad imovinom, ali je prenijela kontrolu nad imovinom.

Ugovorna usklađivanja koja proizlaze iz pregovora s dužnicima mogu dovesti do dvije vrste izmjena početnih ugovornih novčanih tokova.

Značajne modifikacije koje vode do prestanka priznavanja financijskog sredstva

Ukoliko se ugovorni novčani tokovi financijskog sredstva bitno modifikuju, to rezultira prestankom priznavanja (zbog isteka ugovornih prava na novčane tokove) tog financijskog sredstva u skladu sa MSFI 9. Novo financijsko sredstvo s izmijenjenim uslovima priznaje se a razlika između amortizovanog troška financijskog sredstva koji se prestao priznavati i fer vrijednosti novog financijskog sredstva iskazuje se u Bilansu uspjeha. Ako dužnik nije u statusu neizvršenja ili ako značajna modifikacija ne dovodi do statusa neizvršenja, tada će novo sredstvo biti klasifikovano u Fazu 1. Ako je dužnik u statusu neizvršenja ili ako značajna modifikacija dovodi do statusa neizvršenja, tada će se novo sredstvo tretirati kao kupljena ili nastala kreditno umanjena sredstva (eng. POCI). Za POCI financijska sredstva se ne priznaju ispravci vrijednosti a očekivani kreditni gubici tokom životnog vijeka trajanja financijskog instrumenta su uključeni u kreditno usklađenoj efektivnoj kamatnoj stopi pri početnom priznavanju. Nakon toga, iznos promjene očekivanih kreditnih gubitaka tokom životnog vijeka financijskog instrumenta od početnog priznavanja POCI financijskog sredstva se treba priznati kao dobit ili gubitak od umanjenja vrijednosti u Bilansu uspjeha.

Ako se kriterijumi za prestanak priznavanja primjenjuju na dužnike koji se suočavaju sa financijskim poteškoćama klasifikovanim u Fazi 3, tada se procjena promjena očekivanih novčanih tokova vrši umjesto procjene ugovornih novčanih tokova. Revidirani uslovi ugovora mogu odražavati sposobnost dužnika da otplati inicijalne novčane tokove, kao što je već izraženo u procjeni umanjenja vrijednosti.

7. FINANSIJSKI INSTRUMENTI (NASTAVAK)

Značajne modifikacije koje vode do prestanka priznavanja finansijskog sredstva (nastavak)

Sljedeći glavni kriterijumi su prepoznati kao značajne modifikacije:

- Kvantitativni - značajna promjena ugovornih novčanih tokova kada se sadašnja vrijednost novčanih tokova prema novim uslovima diskontuje koristeći izvornu efektivnu kamatnu stopu i razlikuje se od diskontovane sadašnje vrijednosti izvornog finansijskog instrumenta za najmanje 10%.
- Kvalitativna: - promjena dužnika,
 - promjena valute
 - promjena svrhe financiranja- SPPI kritične karakteristike su uklonjene ili uključene u novi ugovor o zajmu.

Neznačajne modifikacije koje ne vode do prestanka priznavanja finansijskog sredstva

Ukoliko se ugovoreni novčani tokovi finansijskog sredstva modifikuju na način koji ne rezultira prestankom priznavanja tog finansijskog sredstva u skladu s MSFI 9 Finansijski instrumenti, subjekti bi trebali ponovo izračunati bruto knjigovodstvenu vrijednost finansijskog sredstva na temelju modifikovanih ugovorenih novčanih tokova primjenom inicijalne efektivne kamatne stope za diskontovanje. Dobitak ili gubitak od modifikacije priznaje se u Bilansu uspjeha.

Utjecaji na planiranje kapitala

U okviru Odluke o dopunama Odluke o adekvatnosti kapitala Banaka („Sl. list CG”, br.38/11, 55/12 i 82/17) definisan je način na koji se ublažavaju negativni efekti na sopstvena sredstva Banke u toku tranzicionog perioda zbog prelaska na vrednovanje stavki primjenom MSFI 9. Smjernice dozvoljavaju jedan od dva pristupa priznavanja uticaja primjene MSFI 9 na regulatorni kapital:

- priznavanje punog uticaja tokom petogodišnjeg perioda; ili
- priznavanje punog uticaja na dan usvajanja.

Banka se odlučila za prvi pristup. Kao posljedica te odluke, uticaj na kapital tokom 2018. godine je iznosio 169 hiljada EUR. U slučaju da je Banka odlučila da prikaže puni uticaj u 2018. godini došlo bi do smanjenja osnovnog akcijskog kapitala i ukupnog kapitala od EUR 3,38 miliona.

Utjecaji prve primjene MSFI 9

Novi standard utiče na klasifikaciju i mjerenje finansijskih instrumenata počev od 1. januara 2018. godine i to:

- na osnovu dosadašnjih procjena, najveći dio kreditnog portfolija klasifikovanog kao krediti i potraživanja prema MRS 39 Banka i dalje mjeri po amortizovanoj vrijednosti u skladu sa MSFI 9;
- finansijska sredstva namjenjena trgovanju su vrednovana po fer vrijednosti kroz bilans uspjeha;

Što se tiče klasifikacije i mjerenja finansijskih obaveza, nije bilo značajnijih uticaja na finansijske iskaze Banke po osnovu novih propisa MSFI 9. Prema MSFI 9.7.2.15, nudi se odabir računovodstvene politike da se prethodni periodi izmjene ili da se priznaju uticaji od početne primjene MSFI 9 u početnom kapitalu sa 1. januarom 2018. godine.

Prelazak

Promjene u računovodstvenim politikama koje rezultiraju primjenom MSFI 9 su primjenjene kao da je standard uvijek postojao. Banka je iskoristila izuzetak koji joj dozvoljava da ne priznaje uticaj tokom prethodnih perioda vezanih za promjene u klasifikaciji i odmjeravanju (uključujući i obezvrjeđenje). Promjene izloženosti finansijskih sredstava i obaveza koje su rezultat primjene MSFI 9 su priznate u neraspoređenoj dobiti na dan 01. januara 2018. godine.

7. FINANSIJSKI INSTRUMENTI (NASTAVAK)

Objelodanjivanje finansijskog uticaja MSFI 9

Promjene izmedju kategorija odmjervanja i izloženostima finansijskih sredstava po MRS 39 i MSFI 9 na 01. januar 2018. godine su:

	Stanje na dan 31.decembar 2017.	Reklasifikacij a MSFI 9	Reklasifikovano stanje na dan 31.decembar 2017.*	Ponovno mjerjenje	Stanje na dan 01.januar 2018.**
SREDSTVA					
Novčana sredstva i računi depozita kod centralnih banaka	56.187	-	56.187	-	56.187
Kredit i potraživanja od banaka (po amortizovanoj vrijednosti)	5.294	-	5.294	35	5.329
Kredit i potraživanja od klijenata (po amortizovanoj vrijednosti)	198.586	-	198.586	(3.422)	195.164
Investicione hartije od vrijednosti koje se drže do dospeljeća	659	(659)	-	-	-
Hartije od vrijednosti po amortizovanoj vrijednosti	-	659	659	4	663
Ostala finansijska sredstva po amortizovanoj vrijednosti	13	-	13	-	13
Nekretnine, postrojenja i oprema	1.658	-	1.658	-	1.658
Nematerijalna sredstva	130	-	130	-	130
Ostala sredstva	1,367	-	1,367	-	1,367
UKUPNA SREDSTVA	263.894	-	263.894	(3.383)	260.511
OBAVEZE					
Depoziti klijenata (po amortizovanoj vrijednosti)	201.479	-	201.479	-	201.479
Kredit Banaka i centralnih banaka (po amortizovanoj vrijednosti)	19.081	-	19.081	-	19.081
Kredit klijenata koji nijesu banke (po amortizovanoj vrijednosti)	8.248	-	8.248	-	8.248
Rezerve	1.430	-	1.430	-	1.430
Ostale obaveze	5.762	-	5.762	-	5.762
Ostale obaveze	5.564	-	5.564	-	5.564
Ukupne obaveze	241.564	-	241.564	-	241.564
KAPITAL					
Akcijski kapital	125.100	-	125.100	-	125.100
Akumulirani gubitak	(106.904)	-	(106.904)	(3.383)	(108.815)***
Dobit tekuće godine	1.472	-	1.472	-	-
Ostale i revalorizacione rezerve	2.662	-	2.662	-	2.662
Ukupan kapital	22.330	-	22.330	(3.383)	18.947
UKUPAN KAPITAL I OBAVEZE					

* Stanje je reklasifikovano po zahtjevima MSFI9 i ne uključuje reklasifikaciju sprovedenu zbog izmjene regulative Centralne banke Crne Gore donešene tokom 2018. godine što je objelodanjeno u napomeni 6 – korekcije pojedinačnih finansijskih iskaza uporednih perioda.

** Navedeno stanje uključuje efekte mjerenja prve primjene MSFI 9 pod datumom 1. januar 2018. godine, i ne uključuje reklasifikaciju sprovedenu zbog izmjene regulative Centralne banke Crne Gore donešene tokom 2018. godine što je objelodanjeno u napomeni 6 – korekcije pojedinačnih finansijskih iskaza uporednih perioda.

*** Shodno odluci o raspodjeli dobiti Banke donesene na dan 27. april 2018. godine dobit za 2017. godinu je raspoređena na pokriće akumuliranih gubitaka.

8. KORPORATIVNO UPRAVLJANJE

8.1 Izjava o primjeni kodeksa korporativnog upravljanja

U skladu sa Zakonom o privrednim društvima i datumom dobijanja licence od strane Centralne banke Crne Gore br. 0101-377/17-6 od 29. decembra 2005. godine, Banka je stekla svojstvo pravnog lica i ovlašćena je za obavljanje bankarskih poslova shodno Zakonu o bankama. Osnovni principi rada Banke određeni su Osnivačkim aktom i Statutom Banke. Osnovni koncept korporativnog upravljanja uspostavljen je Zakonom o bankama, koji Banka sprovodi i nad čijim sprovođenjem nadzor obavlja Centralna banka Crne Gore.

U skladu sa Zakonom o bankama i Zakonom o privrednim društvima, korporativni organi Banke su Skupština, Odbor direktora i Izvršni direktori, odnosno Uprava banke, kao i komiteti koje osniva Odbor direktora ili Uprava banke, čiji je osnovni cilj praćenje određenih segmenata rada Banke, kako je detaljno objašnjeno u Poslovniciima kojima se uređuje struktura i rad ovih tijela, kao i linije izvještavanja prema korporativnim organima banke. Interno izvještavanje koristi Odboru direktora i menadžmentu banke kao sredstvo za nadgledanje poslovanja banke u cjelosti, a zaposleni koriste informacije koje primaju iz internih izvještaja kako bi izvršavali svoje radne obaveze.

Smatramo da Banka ima korporativnu strukturu koja je transparentna i organizovana tako da promovise i pokazuje efikasno i prudencino upravljanje bankom. Takođe smatramo da je struktura banke jasna i transparentna za zaposlene u banci i relevantnim nadležnim organima supervizije.

Korporativno upravljanje se uspostavlja na način:

- Da se u svim segmentima korporativnog upravljanja poštuje pravni okvir Crne Gore i dobra praksa poslovanja, regulative i smjernice Centralne banke Crne Gore;
- Da su u tom okviru postavljeni principi koji su fleksibilni i daju prostor Odboru direktora da na najbolji način upravlja i rukovodi Bankom i postiže postavljene ciljeve, o kojima izvještava Skupštinu;
- Da svi međusobni odnosi zainteresovanih strana u funkcionisanju Banke budu jasno diferencirani, da nema preklapanja niti praznina u odgovornostima i nadležnostima, te da kod svih zainteresovanih strana bude uspostavljena ravnoteža odgovornosti i obaveza, odnosno prava i nadležnosti;
- Da se odnosi među svim zainteresovanim stranama postave tako da kod svih prevladava zajednički interes, odnosno interes Banke u odnosu na njihove pojedinačne interese;
- Da se u potpunosti, efikasno i efektno izvršavaju sve funkcije upravljanja i rukovođenja Bankom, odnosno da se Banka upravlja na način koji dovodi do postizanja postavljenih ciljeva i zadataka.

U primjeni pravila korporativnog upravljanja implementirana je navedena regulativa, kao i druga interna akta Banke i u samoj primjeni istih ne postoje odstupanja.

8.2 Pravila imenovanja i ovlašćenja upravljačkih i nadzornih organa Banke

Kada su u pitanju pravila imenovanja i opoziva članova Uprave, odnosno izvršnih direktora, nadzornog ili Odbora direktora i statutom izvršenih promjenama ovlašćenja članova uprave, izvršnih direktora, nadzornog ili Odbora direktora, naročito u pogledu emitovanja akcija pravnog lica ili sticanja sopstevnih akcija primjenjuju se odredbe Zakona o bankama.

Dakle odredbama Zakona o bankama koji se direktno primjenjuje, uređen je način izbora izvršnih direktora banke kao i uslovi koje izvršni direktori moraju ispuniti da bi dobili saglasnost Centralne banke Crne Gore, koja je u isto vrijeme preduslov za imenovanje izvršnih direktora, odnosno Uprave banke.

8. KORPORATIVNO UPRAVLJANJE (NASTAVAK)

8.2 Pravila imenovanja i ovlaštenja upravljačkih i nadzornih organa Banke (nastavak)

Zakon o bankama propisuje: da za izvršnog direktora banke može biti izabrano samo lice koje ima visoko obrazovanje, priznati lični ugled i adekvatne stručne kvalifikacije, profesionalnu sposobnost i iskustvo na rukovodećim poslovima u banci ili u finansijskom sektoru, ako za njegov izbor nema smetnji iz člana 31. Zakona o bankama. Izvršni direktori mogu biti strani državljani, s tim da najmanje jedan izvršni direktor mora poznavati jezik koji je u službenoj upotrebi u Crnoj Gori. Izvršni direktori su zaposleni sa punim radnim vremenom u banci.

Za izvršnog direktora može biti izabrano lice koje je dobilo prethodno odobrenje Centralne banke. Uz zahtjev za izdavanje odobrenja za izbor izvršnog direktora moraju se priložiti dokazi o ispunjavanju uslova za izbor iz člana 36. Zakona o bankama.

Smetnje za izbor izvršnih direktora su ukoliko je to:

- 1) lice koje kontroliše ili je član Odbora direktora ili izvršni direktor druge banke ili finansijske institucije, pravnog lica koje kontroliše druga banka ili finansijska institucija ili finansijskog holdinga;
- 2) koje je povezano sa pravnim licem:
 - u kojem druga banka ima kvalifikovano učešće,
 - koje je podređeni član bankarske grupe kojoj pripada ta banka;
- 3) koje je u posljednjih 12 mjeseci radilo u Centralnoj banci na poslovima na kojima je imalo uvid u podatke o poslovanju banaka koji se smatraju tajnom, a čije bi poznavanje moglo da dovede do konkurentske prednosti u odnosu na druge banke;
- 4) koje je u posljednjih 12 mjeseci bilo direktor ili član Upravnog odbora Fonda za zaštitu depozita;
- 5) nad čijom je imovinom bio otvoren stečajni postupak, odnosno sprovedeno izvršenje u značajnijem obimu;
- 6) koje je bilo na rukovodećim poslovima u banci ili drugom privrednom društvu u vrijeme kada je nad tim društvom otvoren stečajni postupak ili postupak likvidacije, osim ako Centralna banka ocijeni da ne postoji odgovornost tog lica za stečaj, odnosno likvidaciju tog privrednog društva;
- 7) koje je bilo član Odbora direktora ili rukovodeći radnik u banci u vrijeme kada je u toj Banci uvedena privremena uprava;
- 8) kojem je odlukom nadležnog suda izrečena zaštitna mjera zabrane obavljanja poziva, djelatnosti ili dužnosti;
- 9) koje je osuđivano za djelo koje ga čini nedostojnim za vršenje funkcije člana Odbora direktora;
- 10) prema kojem Banka ima ukupnu izloženost veću od 2% iznosa sopstvenih sredstava, ili je to lice vlasnik, član odbora direktora ili izvršni direktor privrednog društva prema kojem Banka ima veliku izloženost.

Kada je u pitanju imenovanje članova Odbora direktora, Zakon o bankama propisuje sljedeće uslove: za člana Odbora direktora ne može biti izabrano lice koje nije dobilo prethodno odobrenje Centralne banke.

Uz zahtjev za izdavanje odobrenja za izbor člana odbora direktora moraju se priložiti dokazi o ispunjavanju uslova za izbor iz člana 30. Zakona o bankama. Centralna banka izdaje odobrenje na osnovu priloženih dokumenata i ostalih podataka s kojima raspolaže, kada ocijeni da kandidat ispunjava uslove za imenovanje za člana Odbora direktora banke. Odobrenje Centralne banke je uslov za registraciju u CRPS. Centralna banka će oduzeti odobrenje ukoliko je izdato na osnovu neistinitih podataka ili ako nastanu smetnje za izbor iz člana 31. Zakona o bankama, a koje su ujedno i smetnje za izbor izvršnih direktora i pobrojane su u tekstu gore.

Odobrenje CBCG prestaje da važi: 1) ako lice za čiji je izbor izdato odobrenje ne bude izabrano ili ne otpočne sa obavljanjem funkcije u roku od šest mjeseci od dana izdavanja odobrenja; 2) danom prestanka funkcije člana Odbora direktora. Odobrenje iz stava 1 ovog člana ne prestaje da važi u slučaju reizbora člana Odbora direktora u toku trajanja mandata.

8. KORPORATIVNO UPRAVLJANJE (NASTAVAK)

8.2 Pravila imenovanja i ovlaštenja upravljačkih i nadzornih organa Banke (nastavak)

Shodno članu 29, tačka 5. Zakona o bankama, Skupština odlučuje o povećanju i smanjenju kapitala banke, pa je u nadležnosti skupštine da odluči o eventualnom emitovanju akcija banke. U skladu sa Zakonom o bankama, postavljena su ograničenja i u ovom dijelu, kupovina elemenata sopstvenih sredstava banke, sredstvima koja su direktno ili indirektno pribavljena iz kredita ili drugog pravnog posla zaključenog sa tom bankom, ništav je pravni posao.

Sticanje elemenata sopstvenih sredstava banke takođe je propisano Zakonom o bankama. Ukupni iznos sopstvenih akcija i drugih elemenata sopstvenih sredstava, stečenih od strane te banke, ne smije prelaziti 5% sopstvenih sredstava banke.

Banka je dužna da stečene sopstvene akcije otuđi u roku od šest mjeseci od dana sticanja. Ukoliko u roku iz stava 2 ovog člana Banka ne otuđi stečene sopstvene akcije, dužna je da te akcije poništi. Zabranjeno je uzimanje u zalogu sopstvenih akcija ili drugih elemenata sopstvenih sredstava banke.

8.3 Izvršna, upravljačka i nadzorna tijela i njihovi komiteti

Dakle, kako je već objašnjeno osnovni koncept korporativnog upravljanja uspostavljen je Zakonom o bankama, koji Banka sprovodi i nad čijim sprovođenjem nadzor obavlja Centralna banka Crne Gore. U skladu sa konceptom korporativnog upravljanja, objašnjenim u tački 8.2, principi korporativnog upravljanja baziraju se na upravljanju koje sprovode sljedeća tijela Banke:

Odbor direktora u sastavu:

- Johannes Proksch – predsjednik
- Henning Giesecke – zamjenik predsjednika
- Zoran Vojnović – član
- Ivan Jandrić – član
- Belma Sekavić-Bandić – član

Tijela Odbora direktora:

Odbor za reviziju

- Zoran Vojnović – predsjednik
- Martin Dostal – član
- Mislav Sušac – član

Komitet za eksternalizaciju

- Direktor Sektora za organizaciju/informacione tehnologije, upravljanje imovinom i gotovinom – predsjedavajući
- Glavni izvršni direktor i izvršni direktor za operativne poslove – član
- Izvršni direktor za poslove upravljanja rizicima i izvršni direktor za finansije – član
- Direktor Ekspertke funkcije za zaštitu informacija, zaštitu ličnih podataka i kontinuitet poslovanja – član
- Direktor odjeljenja za prevenciju prevara i system internih kontrola – član
- Direktor Ekspertske za pravne poslove – član
- Direktor Odjeljenja interne revizije – savjetodavni član
- Direktor Ekspertske funkcije za praćenje usklađenosti poslovanja – savjetodavni član

Opcioni članovi:

- Ostali članovi Uprave i višeg menadžmenta na zahtjev

8. KORPORATIVNO UPRAVLJANJE (NASTAVAK)

8.3 Izvršna, upravljačka i nadzorna tijela i njihovi komiteti (nastavak)

Komiteet za operativni rizik (Operational Risk Committee)

Članovi komiteta za OpRisk su sljedeći:

- Izvršni direktor za poslove upravljanja rizicima i finansije – predsjedavajući
- Izvršni direktor za poslove podrške poslovanju
- Izvršni direktor za komercijalne poslove
- Direktor Odjeljenja za prevenciju prevara i sistem internih kontrola – zamjenik predsjedavajućeg
- Direktor Ekspertne funkcije za zaštitu informacija, zaštitu ličnih podataka i kontinuitet poslovanja
- Direktor Ekspertske funkcije za pravne poslove
- Direktor Sektora za organizaciju/informacione tehnologije, upravljanje imovinom i gotovinom banke
- Direktor Sektora operacija
- Direktor Sektora za poslovanje sa privredom i malim i srednjim preduzecima
- Direktor Sektora prodaje proizvoda na malo
- Direktor Odjeljenja interne revizije

Kreditni odbor (Local Credit Committee)

Članovi Kreditnog su:

- Izvršni direktor za poslove upravljanja rizicima i finansije
- Izvršni direktor za komercijalne poslove

Ostala radna tijela

Komiteet za upravljanje aktivom i pasivom (ALCO)

Članovi Komiteta za upravljanje aktivom i pasivom su:

- Izvršni direktori Banke — Uprava Banke
- Specijalist za upravljanje bilansnim pozicijama, sredstvima i operacijama na finansijskom tržištu (*BSM & Treasury Expert Function*)
- Direktor Odjeljenja za finansijski kontroling i upravljanje bilansnim pozicijama (*Financial Controlling & BSM*)
- Direktor Odjeljenja za kontrolu rizika (*Risk Controlling*)
- Direktor Odjeljenja za poslovanje sa privredom i malim i srednjim preduzećima (*Corporate & SME Banking*)
- Direktor Sektora za prodaju proizvoda na malo (*Retail Banking*)
- Direktor Odjeljenja za računovodstvo i izvještavanje (*Accounting & Reporting*)

Odluke ALCO odbora su validne ukoliko za njih glasaju izvršni direktori, dok ostali članovi nemaju pravo glasa, ali je potrebno prisustvo minimum 3 člana bez prava glasa da bi sastanak bio validan.

8. KORPORATIVNO UPRAVLJANJE (NASTAVAK)

8.3 Izvršna, upravljačka i nadzorna tijela i njihovi komiteti (nastavak)

Komiteet za upravljanje informacionim tehnologijama (IT Steering Committee)

Članovi Komiteta za upravljanje informacionim tehnologijama su:

- Glavni izvršni direktor i izvršni direktor za poslove podrške poslovanju – predsjedavajući
- Izvršni direktor za poslove upravljanja rizicima i finansije – član
- Izvršni direktor za komercijalne poslove – član
- Direktor Sektora za organizaciju/informacione tehnologije, upravljanje imovinom i gotovinom – član
- Direktor Odjeljenja za prevenciju prevara i sistem internih kontrola – član
- Direktor Ekspertske funkcije za zaštitu informacija, zaštitu ličnih podataka i kontinuitet poslovanja – član
- Direktor Odjeljenja interne revizije – član bez prava glasa
- Viši specijalista - interni revizor za informacioni sistem – član bez prava glasa
- Viši specijalista za analitiku glavnog bankarskog softvera i upravljanje promjenama na glavnom bankarskom softveru – član
- Viši specijalista za kvalitet podataka, analitiku glavnog bankarskog softvera i automatizaciju procesa – član

Odbor za upravljanje promjenama (Change Advisory Board)

Članovi Odbora za upravljanje promjenama:

- Direktor Sektora za organizaciju/informacione tehnologije, upravljanje imovinom i gotovinom – predsjedavajući
- Glavni Izvršni direktor i Izvršni direktor za poslove podrške poslovanju – član
- Izvršni direktor za komercijalne poslove – član
- Izvršni direktor za poslove upravljanja rizicima i finansije – član
- Viši specijalista za analitiku glavnog bankarskog softvera i upravljanje promjenama na glavnom bankarskom softveru – član
- Predstavnici organizacionih jedinica podnosioci zahtjeva za izmjenom (CRs) – član

Komiteet za unaprjeđenje poslovanja (Business Improvement Committee)

Članovi Komiteta za unaprjeđenje poslovanja su:

- Glavni Izvršni direktor i izvršni direktor za operativne poslove – izvršni član
- Izvršni direktor za poslove upravljanja rizicima i izvršni direktor za finansije – izvršni član
- Izvršni direktor za komercijalne poslove
- Viši specijalista za organizaciju i upravljanje projektima – predsjedavajući
- Direktor Sektora za organizaciju/informacione tehnologije, upravljanje imovinom i gotovinom – član
- Direktor Sektora operacija – član
- Direktor Sektora za ocjenu rizika poslova na malo – član
- Direktor Sektora prodaje proizvoda na malo – član
- Direktor Ekspertske funkcije za upravljanje ljudskim resursima
- Savjetodavni članovi Komiteta su:
- Direktor Ekspertske funkcije za zaštitu informacija, zaštitu ličnih podataka i kontinuitet poslovanja
- Direktor Odjeljenja interne revizije
- Direktor odjeljenja za pravne poslove

8. KORPORATIVNO UPRAVLJANJE (NASTAVAK)

8.3 Izvršna, upravljačka i nadzorna tijela i njihovi komiteti (nastavak)

Komiteet za praćenje potencijalno problematičnih kredita (WLC)

Članovi Komiteta za praćenje potencijalno problematičnih kredita su:

- Izvršni direktor za poslove upravljanja rizicima i finansije – predsjedavajući
- Službenik za nadzor klijenata (funkcija za upravljanje problematičnim klijentima u okviru Odjeljenja za upravljanje kreditnim rizikom plasmana privredi) – član
- Direktor Sektora za upravljanje kreditnim rizikom plasmana u privredi – član
- Direktor prodaje – član

Komiteet za stresno testiranje rizika (Stress Testing Committee)

Članovi Komiteta za stresno testiranje rizika su:

- Izvršni direktor za poslove upravljanja rizicima i finansije – predsjedavajući
- Direktor Odjeljenja za kontrolu rizika – zamjenica predsjedavajućeg/član
- Direktor Odjeljenja za finansijski kontroling i upravljanje bilansnim pozicijama – član
- Rukovodilac Odjeljenja za razvoj proizvoda i poslova zastupanja u osiguranju – član
- Rukovodilac Odjeljenja za podršku u poslovanju sa privredom, malim i srednjim preduzećima – član
- Viši stručni saradnik na poslovima upravljanja tržišnim rizikom i rizikom likvidnosti – član

Komiteet za upravljanje iskustvom klijenata (Customer Experience Committee)

Stalni članovi Komiteta za upravljanje iskustvom klijenata:

- Glavni izvršni direktor – predsjedavajući
- Izvršni direktor za komercijalne poslove – član
 - Direktor sektora prodaje proizvoda na malo – član
 - Direktor odjeljenja za podršku prodaje, interne kontrole i kvalitet usluge
 - Ekspert za upravljanje žalbama i upravljanje Kontakt centrom – član
 - Rukovodilac odjeljenja za razvoj proizvoda i poslova zastupanja u osiguranju – član
 - Rukovodilac službe za naplatu potraživanja – član
 - Rukovodilac upravljanja iskustvom klijenata Grupe – član
 - Rukovodilac upravljanja kvalitetom usluge Grupe – član

Povremeni članovi Komiteta u upravljanju iskustvom klijenata:

- Izvršni direktor za poslove upravljanja rizicima i finansije; odnosno ključni zaposleni Banke zaduženi za:
 - Operacije
 - Organizaciju/IT/Upravljanje gotovinom
 - Ljudske resurse
 - Prodaju, kanale distribucije i upravljanja iskustvom klijenata Grupe
 - Ostali zaposleni po potrebi

8. KORPORATIVNO UPRAVLJANJE (NASTAVAK)

8.3 Izvršna, upravljačka i nadzorna tijela i njihovi komiteti (nastavak)

Komiteet za sprječavanje prevara (Anti-Fraud Panel)

Članovi Komiteta za sprječavanje prevara su:

- Lokalni menadžer za prevenciju prevara – član
- Izvršni direktor za poslove upravljanja rizicima i finansije – član
- Direktor Ekspertske funkcije za pravne poslove – član
- Funkcija upravljanja operativnim rizicima – član
- Direktor Sektora za organizaciju/informacione tehnologije, upravljanje imovinom i gotovinom – član
- Direktor Sektora operacija – član
- Direktor Ekspertske funkcije za zastitu informacija, zaštitu ličnih podataka i kontinuitet poslovanja – član
- Direktor Ekspertske funkcije za praćenje usklađenosti poslovanja – član
- Direktor Sektora za upravljanje kreditnim rizikom plasmana privredi – član
- Direktor Sektora za ocjenu rizika poslova na malo – član

Komiteet za upravljanje portfoliom projekata (Project Portfolio Steering Committee)

Članovi Komiteta za upravljanje portfoliom projekata su (stalni članovi):

- Viši specijalista za organizaciju i upravljanje projektima – predsjedavajući
- Glavni izvršni direktor i izvršni direktor za operativne poslove – član
- Izvršni direktor za poslove upravljanja rizicima i izvršni direktor za finansije – član
- Direktor Sektora za informacione tehnologije, upravljanje imovinom i gotovinom banke – član
- Direktor Odjeljenja za finansijski kontroling i upravljanje bilansnim pozicijama – član

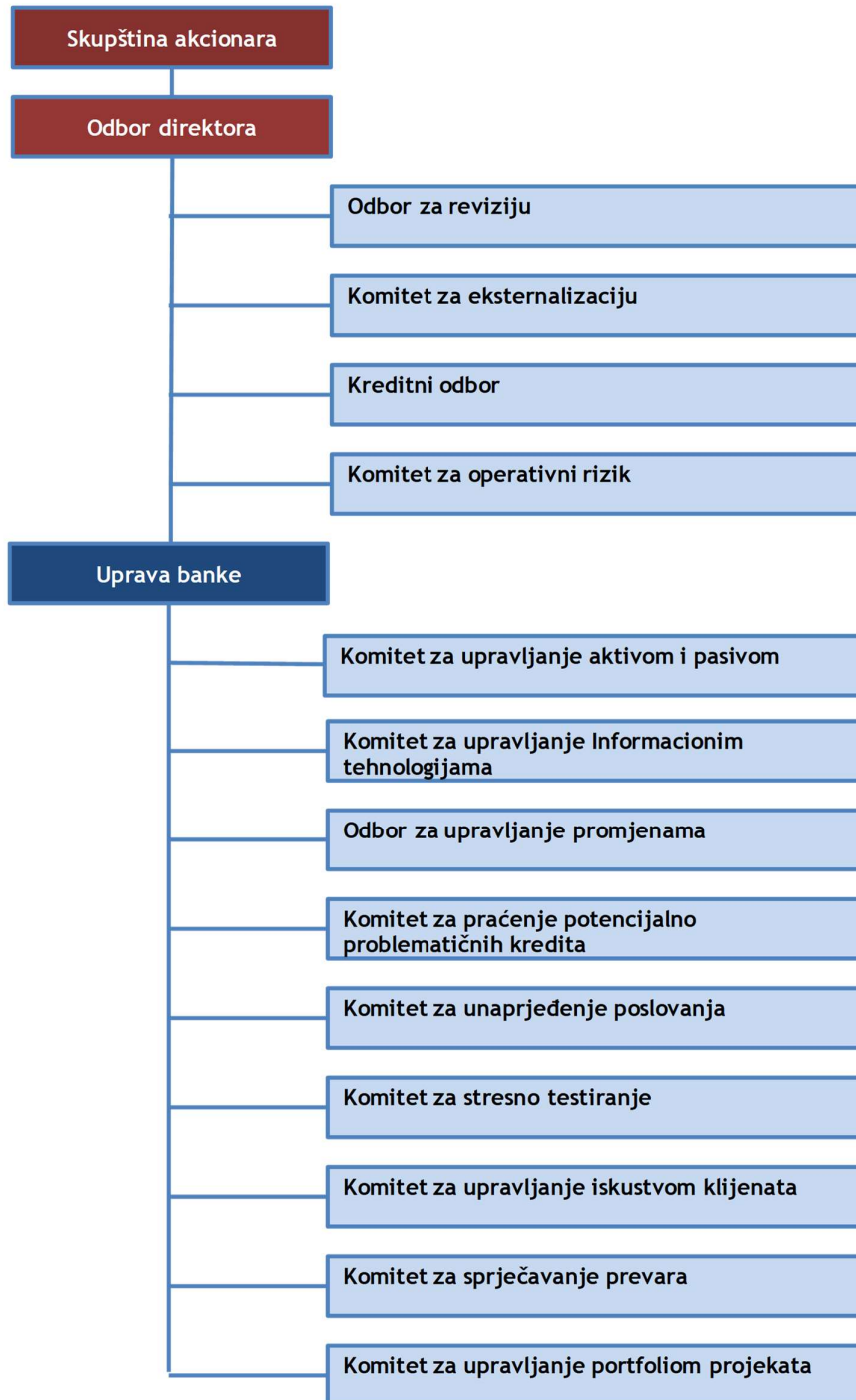
Povremeni članovi mogu biti imenovani za specifične jednokratne zahtjeve/projekte koji traju kraće od godinu dana.

8. KORPORATIVNO UPRAVLJANJE (NASTAVAK)

8.3 Izvršna, upravljačka i nadzorna tijela i njihovi komiteti (nastavak)

Addiko Bank

Tijela Addiko Bank AD Podgorica

* Prikaz je pripremljen u skladu sa načinom na koji su predmetna radna tijela formirana

8. KORPORATIVNO UPRAVLJANJE (NASTAVAK)

8.4. Sistem unutrašnjih kontrola

Banka ima implementiran sistem unutrašnjih kontrola računovodstvenih procedura na nivou organizacije. Menadžment svakog organizacionog dijela je zadužen da pored svih regulatornih propisa i zakona implementira grupne politike i procedure. Usklađenost sa ovim politikama je pregledana od strane interne revizije. Ciljevi sistema internih kontrola (kao dio sistema nadzora rizika Banke) su sljedeći:

- Osiguranje i implementacija strategija poslovanja, strategija rizika kao i politika Banke;
- Efikasno korišćenje svih resursa da bi osigurali uspješno ispunjenje poslovnih ciljeva;
- Garancija pouzdanog finansijskog izvještavanja i
- Podrška Sektoru Usklađenosti sa relevantnim zakonima, propisima i regulativi.

Konkretni ciljevi koji uzimaju u obzir računovodstvene procedure su da sistem interne kontrole osigura da su sve poslovne transakcije zabilježene u pravom trenutku, tačno i jednoobrazno. Dodatno, trebalo bi da osigura da greške ili namjerne radnje (prevare) ne mogu spriječiti činjenice da adekvatno prikažu finansijsku poziciju i uspjeh organizacije. Ovo može biti slučaj kada god se informacije prikazane u finansijskim iskazima i napomenama ne slažu sa stvarnim iznosima. Na primjer, kada takve informacije pojedinačno ili zbirno, utiču na odluke napravljene od strane korisnika finansijskih iskaza. Takve odluke mogu da doprinesu ozbiljnoj šteti kao što je finansijski gubitak, sankcije regulatora ili reputaciona šteta.

Sam sistem unutrašnjih kontrola nije statičan sistem već se konstantno prilagođava novonastalom okruženju. Implementacija sistema internih kontrola se bazira na etičkom ponašanju zaposlenih. Uprava i menadžment banke aktivno i svjesno prihvata ulogu vođenja sopstvenim primjerom.

9. UPRAVLJANJE RIZICIMA

Kroz Strategiju rizika Banka određuje viziju, sklonosti riziku, i mogućnosti kako bi se osiguralo da se svi materijalni rizici sa kojima se suočava naša firma identifikuju, shvate i da su na raspolaganju odgovarajući odgovori za zaštitu Banke i sprečavanje štete naših klijenata, akcionara, industrije, kolega ili zajednice, omogućavajući našoj firmi da ispuni svoje ciljeve i poboljša našu sposobnost da damo odgovore na nove mogućnosti.

Promjena vlasništva je bila prekretnica za našu firmu, a promjena u praksi upravljanja rizikom bila je od ključnog značaja da omogućimo našem poslovanju da raste održivo u okviru apetita za rizik koji smo spremni/sposobni da prihvatimo.

Uloga funkcije rizika u podršci poslovne strategije postala je relevantnija. Sada postavljamo temelje za prelazak iz reaktivnih praksi upravljanja rizikom, podržanih taktičkim ad-hoc rešenjima, na dinamičku praksu upravljanja rizicima podržanim strateškim operativnim modelom.

Strategija rizika je usaglašena sa važećim Zakonom o bankama i svim drugim zakonskim propisima u vezi upravljanjem rizicima, kao i standardima Addiko Grupe.

U nastavku je data definicija svih rizika prema kojima je Banka izložena i koji su identifikovani kao materijalno značajni:

Kreditni rizik je definisan kao vjerovatnoća potpunog ili djelimičnog gubitka usled neizvršavanja ugovorenih obaveza uzrokovanih slabljenjem kreditne sposobnosti druge strane. Ova definicija uključuje i rizik druge strane, emitenta i plasmana. Rizik zemlje je specijalni oblik rizika druge strane i pojavljuje se u formi rizika transfera (nemogućnost zemlje da izvrši transfer novca) i kao političko-ekonomski rizik (nepovoljni uticaji političko-ekonomske situacije zemlje na kreditnu sposobnost klijenta). Banka posmatra ovaj rizik podvrstom kreditnog rizika, koji se dokumentuje i prati zasebno.

Operativni rizik u Banci se definiše kao rizik pojave gubitka usled nepravilnog ili neodgovarajućeg ponašanja i aktivnosti zaposlenih, neadekvatnosti i/ili grešaka u procesima i organizaciji, neadekvatnosti i/ili grešaka u sistemima i infrastrukturi ili usled eksternih faktora i uticaja.

Tržišni rizik je definisan kao vjerovatnoća ostvarivanja gubitka usled promjena u tržišnim cijenama ili parametrima koji utiču na formiranje cijena. Pogađa kako bilansne, tako i vanbilansne stavke. U najvećoj mjeri se manifestuje kao rizik promjene kamatne stope, devizni rizik, kao i rizik promjene cijena finansijskih instrumenata.

Rizik likvidnosti se primarno definiše kao rizik likvidnosti sredstava. Sastoji se od rizika dospjeća (rizik da Banka neće uvijek imati sposobnost da izmiri dospjele obaveze) i rizika refinansiranja (rizik da Banka neće uvijek imati sposobnost da se potpuno ili djelimično refinansira ili je to moguće samo uz nepovoljnije uslove od očekivanih). S druge strane, rizik tržišne likvidnosti podrazumijeva moguću nesposobnost Banke da izvrši velike transakcije po tržišnoj cijeni i u zadatom vremenu.

Rizik usklađenosti u Banci se definiše kao rizik izlaganja pravnim ili regulatornim sankcijama, nastanku značajnih finansijskih gubitaka ili gubitka reputacije koje Banka može pretrpjeti kao rezultat neusklađenosti sa zakonima, pravilima, propisima i standardima bankarskog poslovanja.

Ostali rizici obuhvataju strateški, reputacioni, poslovni, rizik prekomjernog dugovanja, makroekonomski/sistemske rizik kojima je Banka izložena. Kao najvažniji izdvajaju se rizik reputacije (rizik da će negativni publicitet, bez obzira na istinitost tvrdnji, uzrokovati smanjenje klijentske baze, povećanje troškova ili smanjenje prihoda) i poslovni rizik (vjerovatnoća gubitaka po osnovu neočekivanih promjena u poslovnom obimu i/ili maržama).

9. UPRAVLJANJE RIZICIMA (NASTAVAK)

U Banci koncept upravljanja rizicima obuhvata tri ključne komponente:

- kontrola rizika koju čine identifikacija, analiza, mjerenje, monitoring i izvještavanje na portfolio nivou,
- limitiranja rizika i
- upravljanja u smislu usmjeravanja i vršenja akcija u cilju preuzimanja, izbjegavanja, smanjivanja, transfera ili transformacije rizika.

Banka redovno vrši testiranje na sve materijalno značajne rizike koji proizilaze iz obima i složenosti poslovanja, ali i specifičnosti tržišta na kojem Banka posluje. Identifikacija rizika predstavlja prvi i ključni korak cikličnog procesa upravljanja rizika, kao i osnovu upravljačkih procesa i procesa planiranja. U toku procedure popisa rizika provjerava se da li još uvijek važe pretpostavke koje se odnose na relevantnost ili oblikovanje određenih rizika, kao i da li treba razmatrati nove rizike zbog promjena poslovne strategije ili tržišnih uslova.

Banka identifikaciju rizika sprovodi kroz tzv. Risk Inventory aktivnost. Jednom godišnje vrši se 'popis' i utvrđivanje materijalnosti identifikovanih rizika na nivou pojedinačne članice, a zatim na nivou Grupe. Rezultat je matrica rizika kojom se rangiraju identifikovani rizici po vjerovatnoći i materijalnosti uticaja. Polazi se od regulatornih, odnosno rizika prepoznatih kroz prvi stub *Basel* odredbi, dodaju se na listu svi rizici materijalni na nivou Grupe, a razmatra se mogućnost dodatka novih rizika prepoznatih kroz poslovanje u prethodnom periodu ili kao anticipiranje budućih događaja.

9. UPRAVLJANJE RIZICIMA (NASTAVAK)

Svaki od rizika se dijeli na podtipove, a svakom od njih se dodjeljuje boja koja simbolizuje vjerovatnoću da taj podtip, odnosno tip rizika materijalno utiče na finansijski položaj Banke.

Vjerovatnoća da se posmatrani rizik materijalizuje	Vrlo vjerovatno					
	Vjerovatno					
	Manje vjerovatno					
	Nevjerovatno					
	Skoro nemoguće					
		Nema uticaja	Manji uticaj	Značajan uticaj	Veoma značajan uticaj	Katastrofalan uticaj na poslovanje Banke

Na kraju procjene, svaki od tipova rizika dobija oznaku ukupnog nivoa u skladu sa sljedećom skalom:

Nivo rizika				
nizak		srednji		visok
1	2	3	4	5

Banka je uradila inventar rizika i definisala matricu rizika važeću za 2018. godinu kako slijedi:

Tip rizika	Nivo rizika
Kreditni rizik	3
Tržišni rizik	2
Rizik likvidnosti	3
Operativni rizik	3
Poslovni i strateški rizik	3
Makroekonomski rizik	3

9. UPRAVLJANJE RIZICIMA (NASTAVAK)

Interni propisi banke za upravljanje, kontrolu i ublažavanje materijalnih rizika

Odbor direktora je usvojio sljedeća interna akta kojima se uređuje sistem upravljanja rizicima:

- Strategija rizika
- Strategija upravljanja rizikom likvidnosti
- Politika za upravljanje operativnim rizikom
- Politika interne procjene adekvatnosti kapitala
- Politika za upravljanje rizikom likvidnosti
- Politika upravljanja rizikom kamatne stope u bankarskoj knjizi
- Politika sistema interne kontrole
- Kreditna Politika za finansiranje privrede i Javnih preduzeća
- Politika o upravljanju kreditnim rizikom poslova na malo
- Politika za finansiranje Finansijskih institucija, Države, Opština i grupne limite
- Kreditni principi
- Politika za upravljanje problematičnim klijentima, restrukturiranje i prinudnu naplatu
- Politika za definisanje praćenja klijenata
- Politika za definisanje zajmoprimca
- Politika za definisanje naplate kod klijenata iz segmenta privrede i Javnih preduzeća
- Forbearance politika
- Politika za sprječavanje prevara
- Politika za naplatu potraživanja u oblasti poslova na malo
- Politika revizije rizika poslova na malo
- Politika dodjeljivanja rejtinga
- Politika razvoja i implementacije modela
- Politika za korišćenje modela kreditnog rizika
- Politika za validaciju modela kreditnog rizika
- Politika identifikacije problematičnih plasmana
- Politika za restrukturiranje problematičnih plasmana u oblasti poslova na malo
- Politika za izdvajanje rezervacija za kreditni rizik
- Politika upravljanja procesom stresnog testiranja
- Politika upravljanja kreditnim rizikom
- Politika mjerenja izloženosti kreditnom riziku

10. UPRAVLJANJE KAPITALOM

Banka kontinuirano upravlja kapitalom, koji predstavlja širi koncept od pozicije kapitala u bilansu stanja, sa ciljem da:

- Obezbjedi usaglašenost sa zahtjevima vezanim za kapital, koji su definisani od strane Centralne banke Crne Gore, a u okviru Odluke o adekvatnosti kapitala,
- Obezbjedi adekvatan nivo kapitala po principu "nastavka poslovanja" i
- Održi kapital na nivou koji će omogućiti budući razvoj poslovanja.

Adekvatnost kapitala, kao i korišćenje kapitala Banke, prati se mjesečno od strane rukovodstva Banke, dok se regulatorno izvještava na kvartalnom nivou.

Centralna banka Crne Gore je Zakonom o bankama definisala sljedeće limite za kapital:

- Minimalni novčani iznos kapitala od EUR 5 miliona,
- Koeficijent adekvatnosti kapitala od 10% sopstvenih sredstava banke.

Odbor direktora Banke odobrava Strategiju upravljanja kapitalom, koja predstavlja osnovni dokument Banke za upravljanje kapitalom.

10. UPRAVLJANJE KAPITALOM (NASTAVAK)

Radi održavanja odgovarajućeg nivoa i strukture raspoloživog internog kapitala koji može da podrži očekivani rast plasmana, budućih izvora sredstava i njihovog korišćenja, rizike kojima je Banka izložena i kojima se očekuje da može biti izložena u narednom periodu, Banka uspostavlja plan upravljanja kapitalom.

Plan upravljanja kapitalom sadrži:

- strateške ciljeve i vremenski period za njihovo ostvarenje;
- način organizacije procesa upravljanja raspoloživim internim kapitalom;
- postupak i procedure planiranja adekvatnog nivoa raspoloživog internog kapitala;
- način dostizanja i održavanja adekvatnog nivoa raspoloživog internog kapitala i
- mjere koje bi Banka preuzela u slučaju nastanka nepredviđenih događaja koji mogu da utiču na iznos raspoloživog internog kapitala.

U skladu sa Odlukom o adekvatnosti kapitala banaka („Sl.list CG“ 60/08, 41/09, 55/12 i 82/17) sopstvena sredstva Banke se sastoje od osnovnog kapitala i dopunskog kapitala.

11. MAKROEKONOMSKI IZGLEDI

Za 2018.godinu održavamo našu projekciju rasta Bruto društvenog proizvoda od 3,5% uzimajući turizam, javne investicije (izgradnja autoputa Bar-Boljare) i direktne strane investicije u sektorima energije i turizma, za glavne pokretače rasta. Fiskalna konsolidacija će biti otežavajući faktor, jer će veći porez i akcize limitirati potrošnju domaćinstava. Fiskalna metrika i dalje predstavlja razlog za zabrinutost obzirom da bi izgradnja autoputa trebala da drži budžetski deficit na povišenom nivou od oko 5% projektovanog BDP-a u 2018. godine. Tokom 2018. godine očekuje se jačanje inflacije usled većih akciza, poreza i povećane tražnje.

Addiko bank AD Podgorica

Podgorica, 25. mart 2019. godine

Addiko Bank AD Podgorica

 Christoph Schoen Glavni izvršni direktor	 Rade Bajić Izvršni direktor za poslove upravljanja rizicima i finansije	 Miloš Miketić Izvršni direktor za komercijalne poslove
--	--	---

SKRAĆENICE

Addiko Grupa	Grupa banaka uključujući Holding i pet banaka u Hrvatskoj, Sloveniji, Srbiji, Bosni i Hercegovini i Crnoj Gori
ALCO	Komitet za upravljanje aktivom i pasivom (Assets Liability Committee)
Banka	Addiko Bank AD Podgorica, Crna Gora
BDP	Bruto domaći proizvod
BPM	Upravljanje poslovnim procesima (Business Processes Management)
CBCG	Centralna banka Crne Gore
CHF	Švajcarski franak (valuta)
EBRD	Evropska Banka za obnovu i razvoj
EUR	Evropski euro
Grupa	Addiko Bank AG Beč
IFRS	Međunarodni standardi finansijskog izvještavanja
LGD	Gubitak u slučaju neizvršenja (Loss Given Default)
NPL	Nekvalitetna aktiva (Non Performing Loans)
PD	Vjerovatnoća neizvršenja (Probability of Default)
SFE	Unaprjeđenje i rast prodaje (Sales Force Efficiency)
SME	Malo i srednje preduzetništvo
TOM	Ciljni operativni model (Target Operating Model)
VaR	Vrijednost izloženosti riziku

Ekspoziture Addiko Bank AD Podgorica:

Centrala Banke - Podgorica

Bulevar Džordža Vašingtona 98, Crna Gora – 81000 Podgorica

Tel: +382 20 408 606, fax: +382 20 408 689

e-mail: info.me@addiko.com

www.addiko.me

Podgorica I

Bulevar Svetog Petra Cetinjskog 37

Tel: +382 (0) 20 673 656, 674 137, 673 013

Poslovnica II

Hercegovačka 56

Tel: +382 (0) 20 667 170, 667 173, fax: +382 (0) 20 667 575, 667 576

Poslovnica Podgorica III

Bul. Save Kovačevića 74

Tel: +382 (0) 20 601 170; 601 160; +382 (0) 20 601 161, fax: +382 (0) 20 601 162, 601 163

Poslovnica Podgorica IV

Ul. Blaža Jovanovića 8

Tel: +382 (0) 20 674 838; 673 653

Nikšić

Trg slobode 29

Tel/Fax: +382 (0) 40 220 145, 220 160, fax: +382 (0) 40 220 161

Bijelo Polje

Ul. Slobode bb

Tel: +382 (0) 50 430 560, 430 561, 430 568, fax: +382 (0) 50 430 560

Herceg Novi

Njegoševa 20

Tel: +382 (0) 31 350 720, 350 380, 350 381, fax: +382 (0) 31 350 195

Sutorina

Sutorina bb, HDL Novi Mall

Tel: +382 (0)31 340 298

Pljevlja

Trg Đorđa Peruničića

Tel: +382 (0) 52 300 408, 300 409, fax: +382 (0) 52 300 423

Bar

Maršala Tita br.3

Tel: +382 (0) 30 303 836, 303 837, 303 838, fax: +382 (0) 30 303 844

Budva

Ul. 22. Novembra 2A

Tel: +382 (0) 33 403 048, 403 049, 402 383, fax: +382 (0) 33 403 048

Kotor

Partizanski put 570, Tabaćina

Tel: +382 (0) 32 304 440, 304 441, 304 442, fax:+382 (0) 32 304 903

Tivat

Ul. Druge dalmatinske broj 3

Tel: +382 (032) 663 341, 663 158, fax:+382 (032) 663 167